

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

/// **Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser.** Ny följd. 5.

ÅREN

1876—1880.

JÖNKÖPINGS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Under den femårsperiod, som i denna berättelse afses, hafva Jönköpings läns *gränser* icke undergått någon förändring, hvadan länets areal, enligt beräkning af generalstabens topografiska afdelning, fortfarande utgör 101·20 qvadratmil, deraf i fast land 92·76 qvadratmil, i öar, holmar och skär i Vettern 0·22 qvadratmil och i insjöar, — den till länet hörande andelen af Vetterns vattenyta dock icke inräknad — 8·22 qvadratmil.

I fråga åter om denna areals fördelning på länets nio *härad* har, sedan senaste femårsberättelsen afgafs, den förändring skett, att från Vestra härad 0·30 qvadratmil öfverförts till Östbo härad, så att numera det förra häradet utgör i areal 17·01 qvadratmil och det senare häradet 14·69 qvadratmil. Genom nädligt bref af den 19 januari 1877 har nemligen Eders Kungl. Maj:t förordnat, att från och med år 1878 skola från Nydala socken och Vestra härad i judicielt och administrativt hänseende förläggas dels till Fryele socken i Östbo härad $\frac{1}{2}$ mantal Elmhult och dels till Gällaryds socken likaledes i Östbo härad hemmanen $\frac{1}{4}$ mantal Blekemo, $\frac{1}{4}$ mantal Lilla Bohult, 1 mantal Stora Bohult, $\frac{1}{4}$ mantal Elmhult eller Lönåsen, $\frac{1}{4}$ mantal Enebacken, $\frac{1}{4}$ mantal Flathälla, $\frac{1}{4}$ mantal Kalfshylte, 1 mantal Ohs, $\frac{1}{4}$ mantal Sanden, 1 mantal Svenamo och $\frac{1}{4}$ mantal Trälsmo, och tillhöra, efter skedd omflyttning af dessa hemman om tillsammans $5\frac{1}{2}$

mantal, Fryele och Gällaryds socknar numera odelade Östbo härad.

Sedan jemväl de $7\frac{3}{4}$ mantal, hvilka genom nådiga brefvet den 31 maj 1875 förklarats böra i judicielt och administrativt hänseende fränskiljas Svennarums socken i Vestra härad och förläggas till dels Byarums, dels Hagshults och dels Tofteryds socknar i Östbo härad, med 1876 års ingång i jordeboken omförts, har Östbo härad blifvit fritt från alla *oregelbundenheter i den administrativa och kyrkliga indelningen*, en frihet hvilken bland länets öfriga härad tillkommer allenast Vista härad.

Från Askeryds kyrkosocken i Norra Vedbo härad hafva den 1 maj 1877, på grund af kungl. brefvet den 9 januari 1863, till Vestra Ryds församling i Östergötland öfverflyttats $23\frac{3}{4}$ mantal, utgörande den så kallade Lägerbobygden. Öfriga i förra berättelsen närmare omförmälda oregelbundenheter i den administrativa indelningen kvarstå fortfarande.

Länets nio härad äro indelade i fem *domsagor*. Den af dessa såväl till areal som folkmängd största är Östbo och Vestbo härad's domsaga. Från äldre tid bildade Östbo och Vestbo jemte Sunnerbo härad i Kronobergs län en enda domsaga, men denna gemensamhet upphörde för ett hundra år sedan eller år 1779, då Sunnerbo härad erhöll egen domare. Redan länge har inom

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-33.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
2. Invånare.....	2.
Tab. Litt. A. Brännvinsförsäljnings- och minuthandelsställen inom länets samt uppskattadt kanntal för försäljningen.....	4.
3. Näringar.....	5.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	12.
5. Kameralförhållanden.....	18.
Tab. Litt. B. Minuthandel med och utskänkning af spirituösa drycker under åren 1876- 1881.....	19.
Tab. Litt. C. Utländingar tillhörig fast egendom inom länet vid 1880 års slut.....	20.
Tab. Litt. D. Förteckning å fastigheter inom Jönköpings län, hvilka under år 1880 egts af aktiebolag, äfvensom uppgift å dessa fastigheters taxeringsvärden sagda år.....	22-23.
6. Politi.....	24.
Tab. Litt. E. Smålands enskilda banks hufvudsakliga verksamhet under åren 1876-1880.....	29.
Tabellbilagor	34-43.
Tab. N:o 1. Folkmängden i Jönköpings län åren 1876-1880.....	34.
Tab. N:o 2. Allmänna vägar och skjutsning i Jönköpings län åren 1876-1880.....	35.
Tab. N:o 3. Hemman och jordlägenheter samt stadsjordar m. m. i Jönköpings län år 1880.....	36.
Tab. N:o 4. Brandförsäkrings-inrättningarnes verksamhet i Jönköpings län åren 1876-1880.....	37.
Tab. N:o 5. Fromma stiftelser, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jemförliga inrättningar i Jönköpings län år 1880.....	40.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

/// **Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser.** Ny följd. 5.

ÅREN

1876—1880.

JÖNKÖPINGS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Under den femårsperiod, som i denna berättelse afses, hafva Jönköpings läns *gränser* icke undergått någon förändring, hvadan länets areal, enligt beräkning af generalstabens topografiska afdelning, fortfarande utgör 101·20 qvadratmil, deraf i fast land 92·76 qvadratmil, i öar, holmar och skär i Vettern 0·22 qvadratmil och i insjöar, — den till länet hörande andelen af Vetterns vattenyta dock icke inräknad — 8·22 qvadratmil.

I fråga åter om denna areals fördelning på länets nio *härad* har, sedan senaste femårsberättelsen afgafs, den förändring skett, att från Vestra härad 0·30 qvadratmil öfverförts till Östbo härad, så att numera det förra häradet utgör i areal 17·01 qvadratmil och det senare häradet 14·69 qvadratmil. Genom nädligt bref af den 19 januari 1877 har nemligen Eders Kungl. Maj:t förordnat, att från och med år 1878 skola från Nydala socken och Vestra härad i judicielt och administrativt hänseende förläggas dels till Fryele socken i Östbo härad $\frac{1}{2}$ mantal Elmhult och dels till Gällaryds socken likaledes i Östbo härad hemmanen $\frac{1}{4}$ mantal Blekemo, $\frac{1}{4}$ mantal Lilla Bohult, 1 mantal Stora Bohult, $\frac{1}{4}$ mantal Elmhult eller Lönåsen, $\frac{1}{4}$ mantal Enebacken, $\frac{1}{4}$ mantal Flathälla, $\frac{1}{4}$ mantal Kalfshylte, 1 mantal Ohs, $\frac{1}{4}$ mantal Sanden, 1 mantal Svenamo och $\frac{1}{4}$ mantal Trälsmo, och tillhöra, efter skedd omflyttning af dessa hemman om tillsammans $5\frac{1}{2}$

mantal, Fryele och Gällaryds socknar numera odelade Östbo härad.

Sedan jemväl de $7\frac{3}{4}$ mantal, hvilka genom nådiga brefvet den 31 maj 1875 förklarats böra i judicielt och administrativt hänseende fränskiljas Svennarums socken i Vestra härad och förläggas till dels Byarums, dels Hagshults och dels Tofteryds socknar i Östbo härad, med 1876 års ingång i jordeboken omförts, har Östbo härad blifvit fritt från alla *oregelbundenheter i den administrativa och kyrkliga indelningen*, en frihet hvilken bland länets öfriga härad tillkommer allenast Vista härad.

Från Askeryds kyrkosocken i Norra Vedbo härad hafva den 1 maj 1877, på grund af kungl. brefvet den 9 januari 1863, till Vestra Ryds församling i Östergötland öfverflyttats $23\frac{3}{4}$ mantal, utgörande den så kallade Lägerbobygden. Öfriga i förra berättelsen närmare omförmälda oregelbundenheter i den administrativa indelningen kvarstå fortfarande.

Länets nio härad äro indelade i fem *domsagor*. Den af dessa såväl till areal som folkmängd största är Östbo och Vestbo härad's domsaga. Från äldre tid bildade Östbo och Vestbo jemte Sunnerbo härad i Kronobergs län en enda domsaga, men denna gemensamhet upphörde för ett hundra år sedan eller år 1779, då Sunnerbo härad erhöll egen domare. Redan länge har inom

Vestbo härad, länets till arealen största härad, med en folkmängd af 28,513 personer, den önskan varit uttalad att domsagan, vid den nuvarande domhufvudens afgång från embetet, måtte fördelas i tvenne; och sedan å ett stort antal socknars inom nämnda härad vägnar underdånig framställning till Eders Kungl. Maj:t om sådan delning gjorts, har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande med afseende å den utveckling i näringslivet och den tillväxt i befolkning, som inom ifrågavarande härad egt rum, funnit sig böra i underdånighet understödja förslaget, genom hvars förverkligande åt menigheterna inom häradena skulle beredas de väsentliga fördelar af en snabbare rättskipning, som kungl. förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting är afsedd att befrämja. Den underdåniga framställningen var vid periodens slut ännu beroende på Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning.

I *administrativt* hänseende finnas inom länet 6 fögderier och 23 länsmansdistrikt, hvarjemte i en hvar af länets tre städer, Jönköping, Eksjö och Grenna, finnes magistrat. Sedan genom utsökningslagen den 10 augusti 1877 stadgats, att i rikets städer, med undantag af Stockholm, magistraten eller, der Konungen det förordnar, viss ledamot af magistraten skall vara öfverexekutor, har Eders Kungl. Maj:t genom nådig kungörelse den 30 december 1878 förordnat, att i Jönköping borgmästaren eller, vid förfall för honom, den hans embete förvaltar, skall tills vidare, intill dess Eders Kungl. Maj:t finner skäligt annorlunda förordna, vara öfverexekutor, hvarjemte Eders Kungl. Maj:t genom kungörelse samma dag i nåder medgifvit, att med tillsättande af stadsfogde må tills vidare anstå i Grenna och under anståndet Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vara öfverexekutor för

staden, och utmätningsmannens befattning under enahanda ansvarighet, som åligger stadsfogde, utöfvas af stadens magistrat.

Länet eger fortfarande 62 *pastorat*, 8 *prosterier*, 127 *kyrksöcknar* å landet och 4 *stadsförsamlingar* eller två inom Jönköping och en inom hvar af länets öfrige städer. Vid periodens slut fans inom länet allenast en *köping*, Vernamo, men hade redan då till Eders Kungl. Maj:t ingått underdånig framställning om förvärfvande af köpingsrättigheter åt det samhälle, som uppstått vid *Tranås* jernvägsstation å östra stambanan. Vid denna station likasom vid stationerna *Nässjö* och *Säfsjö* å södra stambanan har nemligen, i följd af den genom öppnade jernvägslinier ökade omfattning af länets produkter, samlats och tillvuxit en befolkning, som i antal öfverstiger många af rikets städers. Så hade år 1880 Tranås en folkmängd af omkring 700 personer, och uppgick sammanlagda taxeringsvärdet af derstädes uppförda enskilda byggnader till 182,700 kronor. Den å området kring Nässjö station boende mantalskrifna folkmängd, som vid förra periodens slut utgjorde 642 personer, uppgick år 1880 till 1,427 personer. Taxeringsvärdet å platsens fasta egendom hade stigit från 143,100 kronor år 1875 till 513,800 kronor år 1880. Vid Säfsjö åter uppgår folkmängden till omkring 950 personer, och antalet af nybyggda hus är under stadig tillväxt.

Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har därför vidtagit åtgärder för vinnande af tillämpning å dessa trenne samhällen af ej mindre ordningsstadgan samt byggnads- och brandstadgan för rikets städer än äfven helsovårdsstadgan för riket, i hvad den samma afser stad, men dessa åtgärder falla icke inom omfånget för denna embetsberättelse.

2. Invånare.

Länets *folkmängd*, som redan under sista femårsperioden befann sig i jemnt stigande, har äfven under nu ifrågavarande period märkbart ökats; så att då densamma enligt *mantalslängderna* vid slutet af år 1875 utgjorde 188,573 personer, uppgick den år 1880 mantalskrifna befolkningen till 197,117 personer. Tillökningen i folkmängden under åren 1876—1880 utgör således 8,544, under det tillväxten under perioden 1871—1875 utgjorde tillhoppa 8,396.

Enligt *presternas uppgifter* uppgick länets år 1875 kyrkskrifna befolkning till 188,665 personer; hvaremot husförhörslängderna för år 1880 upptaga invånarnas antal till 196,271 personer, utvisande sålunda en tillökning af 7,606 personer.

Angående förklaringsgrunden för skiljaktigheten mellan de på mantals- och husförhörslängderna grundade uppgifter torde få åberopas, hvad i föregående berättelse anförts.

För länets folkmängd i allmänhet äfvensom för antalet beväringsskap af alla klasserna samt årligen approberadt manskap redogöres i **tabell N:o 1**.

Såsom redan förra berättelsen för deri afsedda tidrymd utvisade, har staden *Jönköpings* folkmängd jemväl under ifrågavarande period i vida högre grad än de begge öfriga städernas i länet befolkning varit i stigande. Då på städernas sammanlagda befolkning tillökningen utgjort 3,305 personer, kommer deraf icke mindre än 3,005 personer på Jönköping, under det tillökningen utgjort i *Eksjö* 243 och i *Grenna* endast 57 personer.

Såsom orsaker till denna anmärkningsvärda tillväxt för Jönköping torde kunna anföras i första rummet en betydande inflyttning, under det utvandringen från staden varit ganska ringa, i det att de utvandrades antal uppgått till endast 325 personer under hela perioden. Dertill torde dock äfven böra läggas, att staden under perioden ej hemsökts af annan epidem i än en under 1878 års sommar och höst å en del af stadens utkanter gängse tyfoidfeber.

Utvandringen till främmande land och företrädesvis Amerika har under perioden fortgått, visserligen med minskadt antal under de tre första åren, men ökad sådant under periodens två senare år. År 1876 utvandrade 461 personer, år 1877: 297, år 1878: 411, år 1879: 994 och år 1880: 2,531 personer. Sammanlagda antalet af de emigrerade uppgår sålunda till 4,694 personer, under det i föregående berättelsen deras antal upptogs till 4,459. Största antalet, eller 1,095 personer, hafva under perioden utflyttat från Norra och Södra Vedbo härad, under det emigranternas antal i öfrigt utgjort från Vestra härad, 783, från Östra härad 762, från Tveta, Vista och Mo härad 740, från Östbo 418, från Vestbo 448, från Jönköping 325, från Eksjö 59 och från Grenna 64 personer. Häraf synes att utvandringen till främmande land icke förekommer talrikast från länets fattigaste härad, utan fastmer från de invid stambanan belägna distrikt, under det befolkningen i länets glesast befolkade och magraste härad, Vestbo, talrikt begifver sig till andra delar af riket för

tillfällig arbetsförtjenst, i hvilket afseende jernvägsarbetena i Norrland torde förtjena att framhållas.

Såsom orsaker till emigrationen anföras i de till länsstyrelsen lemnade uppgifter de lockelser, som förut emigrerade släktningars omskrifna framgångar på de hemmavarande utöfvat, samt hoppet om att i okända nejder lättare förvärfva en riklig utkomst. Deremot förklaras från flere håll, att hvarken oro, förökad militärtjänst eller missnöje öfver saknaden af politisk rösträtt kunna spåras såsom anledning till utflyttningen.

Antalet af dem, som under perioden inom länet återvändt till fäderneslandet, kan anslås till omkring 300 personer.

Angående fördelningen af länets folkmängd på de särskilda häradena samt den relativa folkmängdstätheten och medelegoviddens inom länet är förhållandet under denna period ungefärligen enahanda med det för åren 1871—1875 anmärkta.

Ur en under perioden utkommen statistisk afhandling torde dock få anföras, att 76 procent af länets areal bebos af 5—20 personer på hvarje kvadratkilometer, under det allenast 23 procent af samma areal ega en befolkning af 20—50 personer på kvadratkilometern, att länet sålunda i allmänhet måste anses vara ganska glest bebyggt, då knappt en fjerdedel af länet eger en någorlunda tätt samlad befolkning, samt att denna fjerdedel utgöres af länets nordöstra hörn, som stöter an mot Östergötland och söderut omfattar Vetterns södra ända, äfvensom af länets sydvästra del jemte Nässjö socken med dess jernvägsknut.

Under det de från mantalspenningar befriades antal under föregående perioden ökats med 971 personer, har det under de senaste fem åren vuxit med 1,149 personer, men är dervid att märka, att de befriades å landsbygden antal sjunkit med 961 personer, under det antalet af de från mantalspenningar frie stigit i Jönköping med ända till 2,027 personer, i Eksjö med 65 och i Grenna med 18 personer.

Utom den här ofvan omförmälda år 1878 i Jönköping gängse tyfoidfeber har icke någon nämnvärd epidemi under perioden hemsökt länet.

Beträffande de under perioden inom länet rådande skismatiska rörelser torde få anföras, att inom Jönköping bildats en metodistförsamling, hvilken dock räknar endast omkring ett tiotal ur statskyrkan utträdde medlemmar. Då denna icke desto mindre förmått att åt sig uppföra en prydlig kyrka af sten, i hvilken sammankomster hållas såväl å sön- och helgdagar som ock icke sällan under hvardagar, synes detta antyda, att penningbidrag för kyrkobyggnaden lemnats från samfund utomlands.

Metodisterna hafva äfven i Eksjö och Nässjö särskilda bönehus, i hvilka särdeles under åren 1876 och 1877 talrika åhörare infunno sig; men under de sista åren synes deras antal i hög grad hafva aftagit. Något utträde ur statskyrkan har å sistnämnda platsen icke egt rum.

Anslutningen till baptisternas samfund, hvilken under föregående perioden var ganska betydlig, synes nu hafva märkbart förminskats.

Utän att hafva föranledt några personers utträde ur statskyrkan har slutligen den redan i föregående berättelsen omnämnda lifligare andliga rörelsen inom länet fortgått med oförminskad styrka. Angående densammans verkningar öfverensstämma samtliga de till länsstyrelsen afgifna berättelser deruti, att den på ett glädjande sätt befordrat befolkningens nykterhet, arbetsamhet och sedlighet. Detta synes ock alltmera erkännas jemväl af lä-

nets presterskap, från hvars sida i allmänhet röjes en ökad välvilja mot de så kallade lekmannapredikanterna, der ej dessa af bristande bildning eller ovarsamhet låta komma sig till last ett emot statskyrkan fiendtligt uppträdande. Från de flesta håll vitsordas ock, att åhörarnas antal i kyrkorna icke minskats, ehuru de s. k. *missionshusen*, hvilka numera i 68 af länets församlingar finnas till ett antal af 95, eller 41 flere än vid 1875 års slut, med korta mellantider fyllas af de kringresande lekmännens åhörare. Icke mindre än 22 socknar hafva hvardera 2 missionshus och en socken, Hjelmseryd, eger ända till 5 sådana bönehus.

Så vidt till länsstyrelsens kännedom kommit, har endast inom Adelöfs och Linderås socknar i Norra Vedbo härad en s. k. nattvardsförening bildats, till hvilken dock blott omkring 25 personer anslutit sig.

Ur *sedlighetens* synpunkt torde följande siffror här förtjena afseende. Under perioden hafva i medeltal inom länet ärligen födts 314 oäkta foster och 5,291 äkta sådana, under det inom riket medeltalet af lefvande födde för ifrågavarande år utgör 13,586 oäkta och 122,841 äkta. De oäkta barnens förhållande till de inom äktenskapet födde har sålunda under samma tid i medeltal utgjort inom länet 5,6 procent och inom riket 10,0 procent af samtliga lefvande födda.

Såsom allmänt omdöme angående bruket inom länet af *rusdrycker* kan anföras, att förtärande af brännvin i allmänhet minskats. Det redan i föregående berättelsen vitsordade förhållande att brännvinet icke nyttjas i dagliga lifvet inom hemmen fortfar ännu. Å andra sidan klagas deremot fortfarande öfver den omätlighet i förtärande af starka drycker och de derutaf härflytande oordningar, som vanligen åtfölja allmogens besök å torgdagar och marknader i länets städer eller vid större handelsplatser med eller utan brännvinsutskänkning.

Såsom ersättning för brännvinet begagnas ett i handelsbodarne å landet förekommande, mycket tvetydigt slag af vin, äfvensom bäjerskt öl.

Ett hedrande bevis på intresse för nykterheten utgör den år 1880 från Jönköpings arbetarebefolkning utgångna petition, som haft till följd den af länsstyrelsen, uppå stadsfullmäktiges derom gjorda hemställan, vidtagna bestämmelse att krogarna i staden å sön- och helgdagar skola hållas stängda.

Å länets landsbygd utöfvades vid 1880 års slut brännvinshandel å 12 olika ställen, deraf minuthandel vid Nässjö jernvägsstation samt utskänkning å två ställen i Vernamo köping och vid 9 till dylik utskänkning berättigade gästgifverier. Vid en af dessa, Skillingaryd, hafva dock egarne till $\frac{5}{8}$ mantal af gästgifvaregården afsagt sig denna rätt, som numera endast kvarstår för egaren till de öfriga $\frac{3}{8}$ mantal.

Vin- och ölutsänkingsställen på landsbygden voro vid 1880 års slut 31, af hvilka 7 vid Nässjö, 5 vid Tranås, 5 vid Säfsjö, 1 vid Stockaryds och 1 vid Vernamo jernvägsstation samt 2 inom Vernamo köping. I öfriga 10 utskänkingsställen idkas försäljning af vin och maltdrycker allenast i sammanhang med värdshusrörelse vid måltider till spisande gäster.

I likhet med hvad i föregående embetsberättelse iaktogs, torde i denna få här upptagas en redogörelse för det vid *brännvinsutskänkings- och minuthandelställen* inom länet, enligt uppskattning, afyttrade kanntal brännvin under perioden, hvarför hänvisas till tab. Litt. A å nästföljande sida.

Uppgifter angående antalet å de för fylleri sakfælde torde få meddelas vid redogörelsen för rättsväsendet inom länet.

Ur de från kronofogdarne inkomna berättelser kan angående *befolkningens skaplyne* anföras det sammanstående vitsord de lemna, att folket i allmänhet är fredligt, redbart, laglydigt och idogt, hvilka egenskaper också medfört ett ökad välstånd eller åtminstone en jemn bergning på de flesta håll. Detta visar sig å ena sidan i bättre odlade hemman, prydligare bostäder och intresse för trädgårdsskötsel m. m., men derjemte å andra sidan i en växande böjelse för lyx i kläder och möbler samt ökad konsumtion af kaffe och andra till öfverflödsvaror vanligen räknade artiklar. Att i vissa delar af länet dock ännu mycken råhet i seder och sinnelag röjes, synnerligast hos den manliga ungdomen, derom bära uppräden vid dessa orters marknader och torgdagar understundom vittne.

Då Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i sin föregående embetsberättelse lemnat detaljerade uppgifter angående uppkomsten och storleken af de inom länet befintliga *sockenbibliotek*, torde för undvikande af uppgifternas upprepande få åberopas hvad sålunda anförts. Härtill bör dock nu läggas, att enligt de för år 1880 lemnade uppgifter antalet dylika bibliotek då uppgick till 85 med ett sammanräknadt antal band af 12,765 eller i medeltal 150 band på hvarje bibliotek. Af dessa boksamlingar egde Svennarum 822 band, Hvetlanda 465, Hakarp 450, Skärstad 352, Näsby 340, Öggestorp 300, Askeryd och Barnarp hvardera 289, Solberga och Gislaved hvardera 279, Reftele 275, Barkeryd 265, Rogberga 263 och Jersnäs 250 band. De öfriga 71 för-

samlingarnas bibliotek understego sistnämnda antal band. Äfven för nu förevarande period gäller det i förra berättelsen fälda omdöme, att allmogens låg för läsning mindre rigtar sig på dessa bibliotek än på studiet af tidningar, hvilka, såsom här nedan visas, företrädesvis om de äro af religiöst innehåll, ega en talrik läsekrets.

Till länets landsbygd befordrades genom postanstalterna år 1880 icke mindre än 202 särskilda svenska *tidningar och tidskrifter*, deraf 43 af religiöst innehåll, till ett prenumerantantal af 8,349, deraf 3,797 prenumererade å religiösa tidningar och tidskrifter. Genom postanstalterna i länets städer utdelades 3,781 prenumerantexemplar, deraf 1,003 af religiöst innehåll.

Fördelade å de särskilda städerna och häradena belöpte:

på Jönköping.....	2,127, deraf	477 af religiöst innehåll.
» Eksjö	1,194, »	332 » »
» Grenna	460, »	194 » »
» Tveta, Vista och Mo från 19 postanstalter.....	1,790, »	1,000 » »
» Norra och Södra Vedbo från 21 postanstalter	1,717, »	759 » »
» Östra härad från 15 postanstalter	1,719, »	592 » »
» Vestra härad från 10 postanstalter.....	1,255, »	726 » »
» Östbo härad från 9 postanstalter	952, »	457 » »
» Vestbo härad från 20 postanstalter	916, »	263 » »

Tab. Litt. A. Brännvinsförsäljnings- och minuthandelsställen inom länet samt uppskattadt kanntal för försäljningen.

	1876 - 1877.		1877 - 1878.		1878 - 1879.		1879 - 1880.		1880 - 1881.	
	Minut-handel. Kannor.	Utskänk-ning. Kannor.	Minut-handel. Kannor.	Utskänk-ning. Kannor.	Minut-handel. Kannor.	Utskänk-ning. Kannor.	Minut-handel. Kannor.	Utskänk-ning. Kannor.	Minut-handel. Kannor.	Utskänk-ning. Kannor.
Å landsbygden.										
<i>Tveta, Vista och Mo:</i> minuthandel i Näsejö	—	—	—	—	—	—	—	—	7,750	—
<i>Norra och Södra Vedbo:</i> Broarps gästgifvaregård	—	2,000	—	1,000	—	1,000	—	1,000	—	1,000
<i>Östra:</i> Hvetlanda gästgifvaregård	—	3,500	—	3,500	—	6,000	—	4,000	—	4,000
<i>Vestra:</i> Bo och Komsta gästgifvaregårdar	—	1,375	—	4,075	—	4,075	—	1,650	—	1,650
<i>Östbo:</i> Vernamo och Skillingaryds gästgifvaregårdar	—	4,100	—	2,700	—	3,600	—	2,500	—	2,910
<i>Vestbo:</i> Gislaveds, Bülaryds, Ölmeåstads och Forsheda gästgifvaregårdar	—	4,600	—	3,600	—	3,600	—	3,400	—	3,400
Summa å landsbygden	—	15,575	—	14,875	—	18,275	—	12,550	7,750	12,960
I städerna.										
Jönköping.										
10 utskänkings- och 5 minuthandelsställen	32,000	52,000	32,000	52,000	32,000	52,700	32,000	52,450	32,000	52,000
Ångbåtar och utvårdshus	—	2,000	—	2,400	—	2,700	—	2,450	—	2,450
Eksjö.										
5 utskänkings- och 2 minuthandelsställen	47,200	9,400	47,200	9,400	47,200	9,400	47,200	9,400	47,200	9,400
Grenna.										
3 utskänkings- och under de 2 sista åren 1 minuthandelsställe	—	8,500	—	8,000	—	8,000	1,325	3,775	1,275	3,825
Ångbåtar	—	500	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa för länets städer	79,200	72,400	79,200	71,800	79,200	72,800	80,525	68,075	80,475	67,675
Summa för hela länet	79,200	87,975	79,200	86,675	79,200	91,075	80,525	80,625	88,225	80,635

Dessutom tillkommo 40 prenumerantexemplar af 33 särskilda utländska tidningar och tidskrifter.

Af tidningar, som inom länet utgifvas, utgingo år 1880, enligt redaktionernas uppgifter, till prenumeranter boende å utgiftningssorten:

af Jönköpingsposten	888 årsexemplar.
» Jönköpings Tidning	520 »
» Smålands Allehanda.....	500 »
» Nyaste Jönköpingsbladet	500 »
» Svenska Posten.....	50 »
» Eksjötidningen Hvad Nytt	283 »
» Bibelvännen	40 »
» Hvetlanda Tidning	250 »
» Grenna Tidning	50 »
» Nässjö Posten	65 »

och expedierades genom posten till prenumeranter å andra orter:

af Svenska Posten	5,898 årsexemplar.
» Jönköpings Posten	848 »
» Smålands Allehanda	343 »
» Jönköpings Tidning	314 »
» Hvad Nytt	226 »
» Bibelvännen	1,460 »
» Hvetlanda Tidning	150 »
» Grenna Tidning	27 »

Inom länet hade under år 1880 nedannämnda tidningar följande antal prenumeranter:

Sanningsvitnet.....	1,407.
Svenska Tidningar	1,159.
Svenska Veckobladet.....	1,047.
Stockholms Dagblads landsortsupplaga.....	394.
Tidning för alla	273.
Pietisten.....	257.
Dagens Nyheter	210.
Evang. Fosterlands-Stiftelsens Missions-Tidning	185.
Allehanda för Folket	182.
Nya Dagligt Allehanda	170.
Arbetarens vän.....	169.
Fäderneslandet	133.
Göteborgs Veckoblad	119.
Figaro.....	107.

Förbundet	51.
Hemlandsvännen	50.
Aftonbladet	48.

samt öfriga tidningar och tidskrifter till antal derunder.

Då enligt senaste femårsberättelsen antalet af postbehandlade och utdelade tidningar och tidskrifter inom länet år 1875 uppgick till 19,583 årsexemplar, utgjorde detta antal år 1880, 24,542 exemplar.

Af länets *skarpskytteföreningar* voro vid slutet af sista femårsperioden 5 i verksamhet, nemligen Tabergs bergslags, Grenna stads med Vista härad, Södra Vedbo härad med Eksjö stads, Vestra härad och Norra Vestbo härad's föreningar. Föreningarnas aktiva medlemmar utgjorde då 684. Under innevarande period har Eders Kungl. Maj:t genom bref af den 15 december 1876 i nåder medgifvit Tabergs skarpskytteförenings upplösning, så att föreningarnas antal numera utgör 4, hvilkas aktiva medlemmar år 1880 uppgingo till 576 man, till hvilkas öfningar användas dels föreningarna tillhöriga 63 målskjutnings- och 523 exercisgevär samt dels af kronan till föreningarna på lån lemnade 29 målskjutnings- och 117 exercisgevär.

Antalet af de beväringsskyldige ynglingar, som i egenskap af skarpskyttar befriats från första årets vapenöfning, har under periodens 5 år uppgått till 123, nemligen 1876: 28, 1877: 19, 1878: 27, 1879: 33 och 1880: 16 stycken.

Till skarpskytteföreningarna hafva under ifrågavarande 5 år bidrag af allmänna medel utgått med följande belopp i kronor:

	Till instruk- törers aflöning.	Till ammu- nition.	Till pre- mier.
År 1876	872.	349.	349.
» 1877	499.	200.	200.
» 1878	697.	280.	280.
» 1879	679.	273.	273.
» 1880	666.	267.	267.

Slutligen torde här få omnämnas, att antalet af de vid beväringmönstringarna under periodens 5 år kasserade och såsom förut varande i krigstjänst befriade ynglingar utgjort:

	Kasserade.	Befriade.
År 1876	434.	48.
» 1877	339.	38.
» 1878	307.	39.
» 1879	369.	71.
» 1880	332.	40.

3. Näringar.

A) **Jordbruket** och B) **Boskapsskötseln**. Sedan den serie af häradsvis företagna undersökningar rörande åtskilliga till *jordbruksstatistiken* hörande förhållanden, hvilken af hushållningssällskapet inom länet påbörjats år 1872, med år 1877 afslutats, har sällskapet öppnat en ny serie af enahanda undersökningar, dervid jordbruksstatistiska primäruppgifter insamlats år 1878 för Tveta härad, år 1879 för Vista och Mo härad samt år 1880 för Vestra härad.

Då resultaten af de sålunda verkställda undersökningarna under de olika åren intagits i Statistiska Centralbyråns årliga redogörelser, torde Kungl. Maj:t's Befallningshafvande få till desamma hänvisa med anförande härstädes af allenast följande jemförelser:

Ytvärdten af den odlade jorden inom länet uppgafs i redogörelsen för år 1875 hafva då utgjort 172,111 tunnland under det redogörelsen för år 1880 upptager densamma till 192,140 tunnland, således en tillökning af öfver 20,000 tunnland, och användes af denna jord till odling af höstsäd 35,080 tunnland, vårsäd och baljväxter 80,964 tunnland, potatis 14,641 tunnland, andra rotfrukter 514 tunnland, spånadväxter 1,517 tunnland, gräs och foderväxter 29,024 tunnland, andra växtslag 168 tunnland samt träde 30,949 tunnland.

Företagsamheten i fråga om *nyodlingar* har med hvarje år varit i stigande och företrädesvis rigfats på mad- och mossodlingar, då numera man synes allmänt nog hafva kommit till

insigt om dessa sankta markers jemförelsevis stora odlingsvärde och ringa odlingskostnad. För underlättande af dylika odlingsföretag af större omfattning hafva och länets landsting och hushållningssällskap beviljat hvardera 500 kronor att årligen under tre år, räknade från och med år 1880, användas till uppgörande af planer och kostnadsförslag till utdikning af företrädesvis frostförande mader och mossar, och har detta anslag till hela sitt belopp för ändamålet tagits i anspråk.

Med bidrag af allmänna medel hafva under perioden understöds följande *utdiknings- och sjösänkingsföretag*:

a) sänkning af *Korsnässjön* och *Smedbälgen* i Nye socken, till hvilket företag, hvarigenom 2,135·91 kvadratref ansetts blifva från vatten befriade, och för hvilket kostnaden beräknats till 23,500 kronor, beviljats ett statsbidrag af 11,750 kronor;

b) sänkning af *Trollebosjön*, *Lögasjön* och *Arvidsgöl* uti Nye, Korsberga och Lemnhults socknar, till hvilket företag, hvarigenom 1,990 kvadratref ansetts blifva från vatten befriade, och för hvilket kostnaden beräknats till 22,000 kronor, beviljats ett statsbidrag af 11,000 kronor;

c) torrläggning af *Ingatorps* mosse i Ingatorps socken, till hvilket företag, hvarigenom 4,435 kvadratref ansetts blifva från vatten befriade, och för hvilket kostnaden beräknats till 15,049 kronor 36 öre, beviljats ett statsanslag af 7,520 kronor;

d) torrläggning af *Daltamosse* i Vernamo socken, till hvilket företag, hvarigenom 1,955·1 kvadratref ansetts blifva torrlagda, och för hvilket kostnaden beräknats till 14,000 kronor, beviljats ett statsbidrag af 3,500;

e) torrläggning af sankta marker till *Thorsjö* och *Höreda* inom Höreda socken, till hvilket företag, därför kostnaden beräknats till 4,582 kronor, beviljats ett lånebidrag af 1,500 kronor;

f) reglering af den genom *Hvetlanda* kyrkoby flytande Hvetlandabäcken, till hvilket företag, därför kostnaden beräknats till 6,658 kronor 80 öre, beviljats ett lånebidrag af 2,200 kronor;

g) sänkning af *Skinke* och *Östraby* sjöarne i Bälaryds och Flisby socknar, till hvilket företag, hvarigenom 2,188 kvadratref ansetts blifva från vatten befriade, och för hvilket kostnaden beräknats till 8,164 kronor, beviljats ett statsbidrag af 4,000 kronor;

h) sänkning af *Kroppsjön* i Rydaholms socken, till hvilket företag, hvarigenom lära vunnits 1,117·2 kvadratref till största delen god sjöbotten, samt 467·4 kvadratref förut vattensjuka mader gjorts odlingsbara, och för hvilket kostnaden beräknats till 21,700 kronor, beviljats ett låneunderstöd af 10,000 kronor;

i) torrläggning af *Rödjenäs* mader i Södra Vedbo härad, till hvilket företag, därför kostnaden beräknats till 75,000 kronor, erhållits ett statsbidrag utan återbetalningsskyldighet af 8,000 kronor samt ett låneunderstöd af 22,200 kronor.

Jemte detta tillvinnande af ny öppen jord för odlingen har under perioden fortgått ett oafslutligt arbete för den *äldre åkerjordens förbättrande* dels genom stenrödning och dels genom torrläggning medelst öppna och täckta diken, äfven om man måste beklaga, att flertalet af de mindre jordbrukarne ännu icke kommit till rätt insigt om nödvändigheten af åkerjordens fullständiga afdikning eller om vigten af arbetets utförande med noggrannhet och sakkännedom. Likaså egnas otvifvelaktigt en allt större omsorg åt *stegrandet af den odlade jordens växtkraft* genom användning å jorden af den genom en rikligare utfodring af kreaturen vunna tillökning i stallspilling äfvensom af allt större myckenhet af artificiella gödningsämnen. Önskvärdt vore dock,

Vattenaftappningar. Jordförbättringar m. m. Skördar.

om vigten af stallspillingens noggranna tillvaratagande, gödselstädernas ändamålsenliga läge och bevarandet af gödselörrådets hela gödningskraft vore mera allmänt insedd, enär derigenom det tillskott af gödning i form af artificiella gödningsämnen, som man med de allt mera stegrade fordringarna på jordens afkastning anser sig behöfva, sannolikt skulle kunna inskränkas, derest det naturliga gödselörrådet blefve med omtanka skött och med tillgängliga ämnen inom eget område förökadt.

Bland *jordförbättringsmedel*, som under senare åren till följd af lättade kommunikationer i allt större utsträckning kommit till användning, intager kalken ett framstående rum. Länets åkerjord är i allmänhet ytterst kalkfattig, och påförande af kalk har ock visat de yppersta resultat. Från Vestergötland föras också högst betydliga kvantiteter osläckt kalk till de flesta jernvägsstationer inom länet. Äfven ett annat jordförbättringsmedel har börjat mer och mer uppmärksammas inom länet, nemligen den öfverallt i riklig mängd förekommande djorden, som med fördel användes för ökande af myllhalten å lättare jordarter.

De *redskap* och *maskiner*, som för jordens bearbetning användas, undergå allt jemt förbättringar och vinna större fullkomning, och plögen begagnas nu öfverallt i länet jemväl af den fattigaste torpare. Slätter- och skördemaskiner, ehuru mindre lämpade för användning å länets i allmänhet steniga och till formen oregelbundna åkerjord, vunno under periodens trenne första år en temligen vidsträckt spridning, men synas, särdeles hvad angår skördemaskiner, numera hafva kommit ur användning. Redskap för grödans tillgodogörande, såsom trök- och hackelseverk, sädesrensare m. m., finnas numera öfverallt jemväl å de mindre jordbruken, då deremot maskiner för åstadkommande af drif- och dragkraft, såsom lokomobiler och andra verk för ånga, endast vid några större egendomar anskaffats.

På alla större och medelstora egendomar inom länet är ett *ordnadtt vexelbruk* i 5 till 10 skiften infördt, af hvilka första skiftet i allmänhet är rent träde, och jemväl vid de mindre jordbruken börjar en viss ordning i växtföljden att iakttagas. Äfven vid det minsta jordbruk beräknas åtminstone någon del af åkerjorden för foderodling.

Såsom af här ofvan lemnade uppgifter om den för de särskilda odlingsföremålen använda egoviddens jemväl torde kunna slutas, intar ännu *hafre* det främsta rummet bland de inom länet odlade sädesslagen, om ock, åtminstone i vissa delar af länet, hafreförsäljningen börjat något inskränkas till förmån för ladugårdsskötsel. Dernäst odlas råg, korn och hvete i nu nämnda ordning. Baljväxter odlas i någon nämnvärd omfattning endast inom Vista och Norra Vedbo härad. Af rotfrukter odlas potatis i stor utsträckning, hvaremot odling af andra rotfrukter, såsom rofvor och morötter, synes snarare af- än tilltaga och alldeles icke vunnit insteg hos de mindre jordbrukarne.

Skördarne under perioden hafva, enligt hvad Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i afgifna årsväxtberättelser meddelat, utfallit sålunda:

år 1876: *medelmåttig*, med fullt medelmåttig afkastning af höstsädet, men med något under medelmåttan af vårsädet, med tillräcklig fodertillgång för ortens behof och med en potatisskörd, som lemnat öfver medelmåttig afkastning af god beskaffenhet;

år 1877: *under medelmåttan*, i det hvetet, kornet och rågen i medeltal icke lemnat fullt femte kornet samt rågen inom flere delar af länet tagit skada af frost, men hafva hafren och bland-

såden lemnat bättre afkastning, särdeles af halm, och potatis-skörden i medeltal lemnat omkring sjetten kornet, ehuru delvis af mindre god beskaffenhet;

år 1878: öfver medelmåttan för spanmål och potatis och god för hö- och halmkörden, varande grödan i allmänhet af god beskaffenhet och väl inbergad;

år 1879: nära medelmåttig, och hafva höstråg och hafre lemnat en afkastning motsvarande sjetten kornet, men afkastningen af öfriga såden och potatis i medeltal icke uppgått till mera än något öfver femte kornet; samt

år 1880: fullt medelmåttig, och var afkastningen af råg öfver medelmåttig, af hafre, hvete och korn medelmåttig samt af potatis riklig, hvaremot höskörden på grund af torra var klen.

Årsväxtens inom länet på det hela goda beskaffenhet under perioden förklarar den i allmänhet tillfredsställande, om ock under periodens tredje och fjärde år något svagare ekonomiska ställning, som under ifrågavarande år varit inom länet rådande.

Handelsprisen å sädeslagen hafva vexlat för rågen mellan 17 och 20 kronor, för kornet mellan 15 och 18 kronor och för hafren mellan 7 och 10 kronor efter 63 kannor.

De vid markegångssättningarna bestämda årspris hafva varit följande:

	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.
En kubikfot hvete..... kronor	3.95	3.81	4.12	3.27	3.58
Do råg	3.14	2.96	2.98	2.50	2.68
Do korn	2.47	2.56	2.60	2.20	2.24
Do hafre.....	1.43	1.45	1.30	1.18	1.22
En centner smör	73.87	75.00	73.18	60.74	63.40

Medelmarkegångsprisen å berörda persedlar hafva varit:

	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.
En kubikfot hvete..... kronor	4.01	4.06	3.99	3.87	3.91
Do råg	2.96	3.00	2.91	2.80	2.84
Do korn	2.40	2.46	2.43	2.35	2.39
Do hafre.....	1.38	1.40	1.38	1.33	1.35
En centner smör	60.27	62.77	64.99	65.26	66.10

Äfven under denna period hafva statens agronomer flitigt anlitats, och de dagar, för hvilka deras biträde inom länet äskats och därför arfvodet bekostats af hushållningssällskapet, hafva utgjort år 1876: 110 dagar, år 1877: 94 dagar, år 1878: 99 dagar, år 1879: 108 dagar och år 1880: 114 dagar.

De af agronomerna under perioden utförda förrättningar, deras ändamål och den areal, de omfattat, utvisas af nedanstående tabell:

Förrättningens ändamål.	Den undersökta arealen i kvadratref.				
	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.
Indelning till vaxelbruk	997	157	—	—	—
Odling af högländ mark	353	40	—	—	—
Plan för öppen afläknung	84	—	5,936	—	—
Do täckdikning.....	795	325	356	212	28
Myr- och kärntdikning	5,981	7,235	4,660	3,066	10,624
Genom sjösänkning vunna.....	6,440	3,191	4,670	1,520	280
Ängsvattning	150	—	48	—	—

För spridning af insigt i landthushållningen och jordbruks-handteringen har den vid egendomen Johannesberg i Södra Vedbo härad fortfarande förlagda lägre landtbruksskola verkat med framgång. Vid skolan, som åtnjuter årligt bidrag af 4,000 kronor i allmänna medel och af 1,000 kronor i anslag från hushållningssällskapet, har under perioden undervisning meddelats åt tillsammans 22 betalande och 73 frilärjungar, hvarjemte en högre undervisningskurs i landtbruk årligen varit anordnad, af hvilken sammanlagt 63 elever begagnat sig, ett förhållande som fördelaktigt vittnar om det stora förtroende skolan under dess nuvarande erfarna ledare vetat att åt sig förvärfva och bibehålla.

Alltsedan hushållningssällskapet år 1873 för befrämjande af trädgårdsskötseln inom länet vidtog åtgärden att tillbjuda länets invånare biträde af en utaf sällskapet aflönad kringresande undervisare i trädgårdsskötsel, har intresset för denna binäring år efter år så tilltagit, att hushållningssällskapet måst anställa under år 1880 tre och numera fyra dylika kringresande undervisare för att kunna tillgodose från länets skilda delar framställda anspråk på biträde af trädgårdsmästare. Företrädesvis inom Norra och Södra Vedbo härad synes hägen för trädgårdsskötsel hafva vaknat såväl hos egare af större gårdar som hos hemmansegare och torpare. Inom en af de minst bördiga socknarna i det förra häradet, Frinnaryd, finnas hemmansdelar, hvilkas innehafvare i goda fruktår kunna genom försäljning bereda sig inkomst från trädgården af ända till 300 kronor årligen. Å egendomen Gransbo i Säby socken, nämnda härad, äro ock anlagda trädskolor för uppdragande af goda frukt- och parkträd samt buskväxter, vid hvilka skolor årligen uppdragas tio till tolf tusen träd, deraf fem till sex tusen förädlas. Från ett å Broarps skogsallmäning inom Höreda socken af Södra Vedbo härad anlagt torp säljas från en trädskola å 4 kapplands vidd, innehållande omkring 2,000 större och mindre till en del genom ympning förädlade plantor, årligen 40 till 80 stycken plantor till pris af 1 krona till 1 krona 50 öre stycket. Också beräknas de planterade fruktträdens antal i rundt tal uppgå i Norra Vedbo till 18,000 och i Södra Vedbo till 13,000 stycken. Inom Östra härad hafva under perioden omkring 3,000 fruktträd blifvit planterade, och inom Vestra härad utgör de planterade fruktträdens antal omkring 8,000, af hvilka Ljunga, Vallsjö, Bringetofta, Fröderyd och Sandsjö synas hafva de flesta eller i medeltal hvardera omkring 800 träd. Äfven inom Vestbo och Mo härad utbreder sig alltmer hägen för trädgårdsodling och fruktplantering. Folkskolornas trädgårdar lemna dock ännu mycket öfrigt att önska, då ofta nog hos folkskolelärarne saknas insigt i och nit för trädplantering. Framför andra utmärker sig dock Näsby folkskoleträdgård inom Östra härad, der, tack vare egarens af Flishult lifliga intresse för saken, anlagts en trädskola af 450 frukt- och parkträd, derifrån flitigt utplantering inom socknen eger rum. Medeltalet af planterade fruktträd vid folkskolorna, der trädgårdar finnas anlagda, torde uppgå till ett antal af 25, men vid ett icke ringa antal folkskolor saknas alldeles sådan plantering.

Till befrämjande af biskötseln, derför hägen synes under perioden hafva varit i tilltagande, hafva länets landsting och hushållningssällskap anslagit 2,800 kronor, hvilka användts för anordnande af undervisning i ämnet och för beredande af tillfälle för en i biskötseln hemmastadd person att vid en större handelsbigård i utlandet inhemta fullständig kännedom och praktisk

skicklighet i yrket, för att sedermera kunna såsom bimestare i länet anställas.

Lånodlingen aftager allt mera och bedrifves numera, ehuru i ringa grad, endast inom Södra Vedbo och Östra härad.

Dagsverksprisen hafva under perioden i det närmaste kvarstått sådana de för förra perioden uppgåfvos, eller:

	Sommar.	Vinter.
för ett mansdagsverke..... kronor	1.50—2.50.	1.00—1.50.
” ” qvindsdagsverke	” 0.50—1.00.	0.33—0.75.
Vanlig årslön för dräng i husbondens kost..... kronor	100—200.	
Do ” piga do	” 40—100.	

Tillgången å handarbetare för jordbruket har under periodens första del varit större än under dess sista, dock har brist å fasta arbetare ej förefunnits, om äfven tillfälligt behof af tillökning i arbetsstyrkan ej alltid varit så lätt att fylla.

Boskapskötseln. Intresset för ladugårdsskötseln har under perioden visat sig vara i ständigt stigande. Den ökade foderodlingen har medfört icke någon egentlig förhöjning i antalet af inom länet underhållna kreatur men väl en vida rikare utfodring af kreaturen än förr jemväl hos de mindre jordbrukarne, om ock mycket i det hänseendet kan i länets magraste och på kommunikationer mest blottade trakter ännu återstå att önska. Länets egen, ursprungliga boskapsstam har genom denna omsorgsfullare vård och skötsel stigit i värde, dertill ock bidragit den kroisering, som egt rum med från utlandet, äfvensom från andra delar af vårt land af de större egendomssegarne inom länet inköpta djur af ädla och för mjölkrikedom kända raser. Under år 1880 har äfven hushållningssällskapet inköpt från Skotland 4 tjurar och 12 qvigor, hvilka blifvit på offentlig auktion försålda till landbrukare i skilda delar af länet.

Till utbildande af dugliga koskötare har hushållningssällskapet från och med år 1879 anslagit 500 kronor årligen, och har detta anslag utgått såsom bidrag till anordnande af undervisning i koskötsel vid länets landbruksskola åt tvenne personer om året.

I samband med den ökade omsorgen om ladugården stå de icke ringa framsteg *mejerihandlingerna* inom länet under ifrågasvarande år gjort. Förutom de i förra embetsberättelsen omnämnda större mejerierna i Jönköping, Degela, Herrestad, Hvetlanda, Nässjö och Vernamo, finnas numera dylika jemväl i Stensholm, Åsen, Tornaryd, Djufvarp, Ramsjöholm och Strömsholm inom Tveta härad samt på 4 ställen i Grenna, 2 i Ölmestad och 3 i Skärstads socken inom Vista härad, i Obergå, Gransbo och Nynäs inom Norra Vedbo, å tvenne ställen i Eksjö socken Södra Vedbo härad, i Hellinge inom Östra härad samt i Hof inom Vestra och Hinsekind inom Östbo härad. Vid de flesta större egendomarne inom länet och vid flere s. k. bymejerier bedrifves dessutom smörtillverkning för afsättning på utlandet, och vid några af de förra, såsom Lyckås, Stensholm och Näs m. fl., finnas osttryckerier för tillverkning och försäljning af sötmjölkost.

Försäljning af drag- och gödoxar är en af länets jordbrukares viktigaste inkomstkällor och eger rum vid de många inom länet anordnade marknader och torgdagar, der uppköpare från andra delar af landet äfvensom från utlandet infinna sig. En stor mängd dragoxar gå till mellersta Sverige, och halfgödda oxar säljas i stor myckenhet på Skåne och Göteborg.

Prisen å slagtboskap hafva voxlat mellan 250 och 500 kronor för par af 11—13 kvarters oxar och för kor från 50 till 150 kronor stycket.

Till befrämjande af *hästafveln* hafva under perioden hingstar från Flyinge stuteri varit uppställda på egendomarna Strömsberg och Klämostorp invid Jönköping, i Eksjö samt inom Norra Vedbo och Östbo härad.

Af tvenne år 1877 genom hushållningssällskapet inköpta hingstar var den ene, en fullblodshingst, stationerad på Rödjenäs i Södra Vedbo härad och den andre, halfblod, på Helmershus invid Vernamo. Hushållningssällskapets årliga bidrag till statens premiering af hästar höjdes år 1877 till 1,800 kronor, och till prisbelönande af ett-, två- och treåriga stoföl samt fyraåriga betäckta ston har sällskapet fortfarande årligen anslagit 500 kronor.

För spridande af kunskap om hästens ändamålsenliga skötsel och vård inrättades år 1877, på föranstaltande af dertill nitälskande personer inom och utom länet, vid den på en half mils afstånd från Jönköping belägna egendomen Klämostorp en skola under namn af *Allmänna nordiska hästkötarens skolan*, vid hvilken sedan den 1 november 1877, då skolan öppnades, till 1880 års slut utbildats 157 elever, af hvilka de flesta från skolan utgått till dem erbjudna förmånliga platser, och hafva vid skolan varit uppställda i medeltal årligen 38 hästar, tillhöriga dels skolan och dels enskilda personer. Skolan har från hushållningssällskapet åtnjutit anslag af 400 kronor och från och med 1880: 600 kronor om året, förutom 230 kronor för kostnadsfri undervisning åt tvenne personer årligen.

Husdjuren inom länet hafva i allmänhet varit under perioden skonade från svårare *sjukdomar*. Bland hästar har mest förekommit inflammation i luftröret och dess grenar. Något fall af elakartad lungsjuka hos nötboskapen har icke förekommit, och det från dansk sida gjorda påståendet, att sådan sjukdom skulle under år 1880 härifrån länet öfverförts till Danmark, saknar all grund.

Sedan Kungl. Maj:ts Befallningshafvande genom den 22 juni 1875 utfärdad fiskestadga för länet sökt införa ordning och hushållning vid fiskets bedrifvande i länets sjöar och vattendrag, synes *fiskerinäringen* hafva börjat höjas ur det lägervall, hvaruti densamma under en längre föregående tid sig befunnit. Hushållningssällskapet har anslagit för åren 1876 och 1877: 300 kronor och för de trenne senare åren af perioden 500 kronor om året till aflöning af en fiskeritillsyningsman, på hvilkens åtal under år 1880 26 fiskeriegare blifvit dömda till böter för brott mot fiskestadgan. Under den 8 november 1880 har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, efter vederbörandes hörande, fastställt stadgar för kräftfiskets bedrifvande inom länet, hvarigenom tiden för kräftfångsten, som fått ett förökadt värde genom en stegrad efterfrågan å kräftor till försäljning åt utlandet, blifvit inskränkt till tre månader om året.

C) *Skogshushållning.* Det missförhållande mellan den å de flesta af länets enskilda skogar bedrifna afverkning och dessa skogars afkastningsförmåga, hvarpå Kungl. Maj:ts Befallningshafvande uti sina tvenne senaste femårsberättelser fäst uppmärksamheten, har jemväl under ifrågasvarande period egt rum, och tecken till omsorg om skogens rätta vård och omtanke om skogskapitalets bibehållande åt efterkommande skönjas endast å några större egendomar inom länet. I allmänhet anses skoggen som en tillgång, hvilken, så snart försäljning deraf underlättas genom en öppnad kommunikationsled eller eljest ett antagligt anbud derå kan erhållas, bör så fort som möjligt i pen-

ningar realiseras, utan tanke för den skada som derigenom tillskyndas egendomen och den omgivande trakten. Den under perioden öppnade jernvägsförbindelsen mellan Halmstad och inre delar af länet, såsom Vestbo och Östbo härad, har framkallat en högst betydligt stegrad afverknings i omgivande trakter af ej blott mogen skog utan jemväl ungskog till grufstötter och annat virke af smärre dimensioner. I öfriga delar af länet, der ännu skogstillgång finnes, har skogsafverknings fortgått i oförminskad skala, såsom framgår ej mindre af kronofogdarnes derom afgifna sammanstående intyg, än äfven af följande ur jernvägstyrelsens underdåniga berättelser hemtade uppgifter å *afsända skogseffekter* från några af jernvägsstationerna inom länet under åren 1876—1880:

	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.
Från Sommen centner	662,159	611,562	229,482	249,794	324,323
» Tranås »	67,031	118,604	18,181	18,825	31,488
» Aneby »	143,613	177,934	183,804	119,064	150,371
» Tenhult »	87,268	52,372	44,390	40,845	58,676
» Forserum »	111,150	102,901	103,532	88,685	124,770
» Nässjö »	80,826	100,938	120,315	138,248	158,434
» Sandsjö »	87,183	51,452	36,920	41,092	54,767
» Säfsjö »	308,817	221,040	138,456	162,391	192,779
» Stockaryd »	85,453	79,058	46,646	26,106	43,999

Å Nässjö—Oskarshamns jernväg hafva, enligt från styrelsen för samma jernväg bekommen upplysning, under perioden afförts skogseffekter:

från Nässjö station till vigt af	2,945 centner.
» Ormaryds d:o	101,649 »
» Ekejö d:o	638,809 »
» Hults d:o	505,572 »
» Brusaholms d:o	341,506 »
» Ingatorps d:o	462,393 »
» Marianelunds d:o	647,900 »
» Emarps d:o	491,775 »
» Löneberga d:o	372,064 »
eller tillhops 3,564,613 centner.	

Från stationer å Halmstad—Jönköpings jernväg, belägna inom Jönköpings län, hafva från jernvägens öppnande för trafik den 1 september 1877 till 1880 års slut afsändts skogsprodukter till följande belopp:

År 1877	155,882 kubikfot.
» 1878	967,745 »
» 1879	835,962 »
» 1880	1,628,657 »
eller tillhops 3,588,246 kubikfot.	

Från Mo härad, derifrån icke obetydlig utförsel af skog sker medelst flottning i Nissaån, beräknas årliga försäljningen i medeltal under perioden hafva utgjort i runda tal 2,000 tolfter timmer, 5,000 tolfter plank och bräder, 3,000 famnar gran- och furuved och 10,000 läster kol samt för år 1880 dessutom 3,000 tolfter sågstockar från Hörle bruksbolags skogar i Unnaryds socken, och från Tveta härad anses i årligt medeltal hafva afverkats 2,700 tolfter plank, 10,000 tolfter bräder och 2,500 tolfter ribb.

Följderna af den hejdlösa skogsafverknings i det förrå skogrika Småland börja ock nu alltmera förmärkas och framstå uppenbart af inkomna uppgifter att i hela Vista härad och å många hemman inom Tveta härad skogstillgången numera »knapptast förslår till husbehof», att hälften af Östra häradsocknar icke har skog mer än till »knapptast husbehof», och att i närheten af jernvägsstationerna skogen i det närmaste är uthuggen.

Sågverkens i länet antal, som år 1874 uppgick till 479, har genom nedläggning af några mindre vattenverk i trakter, der tillgång på skog icke vidare förefinnes, något minskats, men i stället hafva tillkommit flere större sågverk, drifna med ånga. Inom Tveta och Mo härad funnos 1880 tre större ångsågar; inom Norra och Södra Vedbo härad sex ångsågar, eller vid Grybäckens, Sommen och Gripenberg i Säby socken, vid Brusaholm och Hjeltevad i Ingatorps socken och vid Emarp i Häsleby socken; inom Östra härad fyra för virkesförsäljning drifna sågverk i Ökna, Kråkshults och Skirö socknar; inom Vestra härad ångsågar i Sandsjö, Bäckaby och Ramqvilla; inom Östbo härad sågverk för ånga vid Bohr, Götaström samt Karlsfors, vid hvilket sistnämnda invid Lagan belägna verk under de tre sista åren af perioden försågs 6,116⁶⁶ standards plank, battens och bräder till export å England och Danmark; samt inom Vestbo härad fyra efter Halmstad—Jönköpingsjernvägens öppnande tillkomna ångsågar, nemligen en i Reftele, en i Kållerstads och tvenne i Vilstads socken. En ångsåg anlagd i Unnaryds socken, nyssberörda härad, har under perioden nedbrunnit.

Af skogsförädlingsverk funnos vid periodens slut följande i verksamhet:

Laggkärlsfabriken i Rättle med årlig tillverkning af 4,000 kärl; Karlsfors, Spånholts och Torsviks trämassfabriker med årlig tillverkning af 10,700 centner trämassa;

Barnarps tändsticksämneshusfabrik med årlig tillverkning af 8,000 centner;

Qvarntorps stolfabrik med årlig tillverkning af 200 dussin stolar;

Torestorps såg och snickerifabrik för tillverkning af byggnadsmaterialier till årligt värde af 4,500 kronor;

Forserums trädrullefabrik med tillverkningsvärde för år 1880 af 161,500 kronor;

Nynäs kartongfabrik i Vireda socken med årlig tillverkning af 2,300 centner träpapp.

Till skogarnes förödande bidrager ock fortfarande det häfdvunna *stängselsättet*, i det täta hägnader af ungskog uppföras kring hvarje egolott af äfven ringa omfång. Deremot synes *sveldjandet* hafva nästan helt och hållet upphört.

Skogseldar af svårare beskaffenhet hafva under perioden ej förekommit. Under år 1880 spridde sig dock sådan eld dels öfver omkring 200 tunnland med ungskog beväxt utmark till hemmanen Lönås och Ryssebo i Ingatorps socken, dels öfver egor till Brusaholms bruk i samma socken och dels öfver icke obetydlig skog hörande till komministersbostället Holmen i nämnda socken. Likaledes uppkom under samma år genom ovarsamhet vid mossbränning eld å skogen till Hemmershult inom Vernamo socken och öfvergick en areal af 35 tunnland.

Länets hushållningssällskap har jemväl under ifrågavarande år efter requisition kostnadsfritt tillhandahållit enskilde skogsfrö samt bestridt kostnaden för tillkallande af skogsingenjör äfvensom ock jemte landstinget anslagit 3,000 kronor att uppå de i förra

embetsberättelsen omförmälta vilkor användas för skogsodling å enskildes kala marker. Dessa skogskulturer hafva verkstälts af *skogsplantör*, som af sällskapet antagits, och har arealen för sådan skogsodling å ett och samma ställe tills vidare bestämts till högst 25 tunnland. Den skogsvidd, som sålunda på olika ställen blifvit besädd eller planterad, uppgår till inemot 3,000 kvadratref.

Till upprätthållande af den på Råslätt under Strömsbergs egendom inrättade mindre *skogsskola* har årligen från hushållnings-sällskapet åtnjutits ett anslag af 300 kronor. Elevantalet har i medeltal varit 12 i hvarje kurs.

Brännorfberedningen har ännu icke vunnit någon utveckling inom länet, oaktadt den rikliga tillgång på sådan torf, som inom länet nästan öfverallt förekommer. Under år 1880 hafva dock inom Rogberga och Barnarps socknar upptagits och beredts brännorf till omkring 70,000 kubikfot. I fråga om förekomsten af sådan torf och användningen deraf inom länet torde Kungl. Maj:ts Befallningshafvande få hänvisa till de derom i förra femårsberättelsen lemnade uppgifter.

De *allmänna skogarne* inom länet utgöras af *dels* kronoparkerna: Visingsborg och Visingsö ekplantering om tillhoppa 5,602 kvadratref inom Eksjö revir; Appelås, Tolarp, Frostås och Elgamo om tillsammans 2,348·49 kvadratref inom Jönköpings revir samt Bubbarp och Stora Bosarp om sammanlagdt 6,117·35 kvadratref inom Vestbo revir, *dels* kungsgårdars och till statsverket indragna 334 f. d. boställens skogar, deraf vid periodens slut 156 egendomars skogar blifvit indelade till ordnad hushållning, eller inom Eksjö revir 70, inom Jönköpings 41 och inom Vestbo revir 45, och *dels* skogarne till 185 särskilda till boställen disponerade kronoegendom, af hvilka vid 1880 års slut 59 ecklesiastika, 3 militie och 2 civila fått hushållningsplan för sina skogar fastställd.

Från häradsallmanningen *Holaveden*, om hvars skötsel och förvaltning upplysning lemnats i senaste femårsberättelsen, har under denna period afverkats:

År 1876:	73,960	kubikfot till betingadt värde af	kr. 7,369·00.
» 1877:	96,112	»	» 7,689·00.
» 1878:	87,957	»	» 6,157·75.
» 1879:	66,050	»	» 6,605·99.
» 1880:	61,126	»	» 4,890·11.

Behållningen har årligen utdelats till Norra Vedbo härads hemmansinnehafvare.

Prisen å skogsprodukter ställa sig visserligen fortfarande något lägre i de vestliga delarne af länet än i länets öfriga delar, men skillnaden är dock numera ej synnerligen stor. Byggnadstimmer har betalats i Vestbo och Mo med 20 till 30 kronor tolften och i Tveta, Östra och öfriga härad med 24 till 36 kronor tolften; bjelkar af 8—12 tums fyrkant från 50 till 90 öre kubikfoten, plank från 6 till 10 kronor tolften och bräder 3 till 6 kronor tolften. För ribb har betalats 1 krona till 1 krona 25 öre tolften, kolen hafva kostat 3 till 6 kronor lästen och vedprisen hafva vexlat mellan 7 och 8 kronor 50 öre för famn björkved samt 4 och 9 kronor för famn barrved å landsbygden, under det i Jönköping prisen uppgått för björk till mellan 15 och 19 kronor samt för barrved till mellan 10 och 14 kronor per famn om 108 kubikfot.

Jagten drivnes icke inom länet såsom någon egentlig binäring, men lemnar inom vissa delar af länet dess idkare god, om ock tillfällig förtjenst. Sålunda uppköpes fortfarande å torgdagarne i Hvetlanda rätt mycket vildt af fogel och harar och afsändes till de skånska städerna och Danmark.

Genom Kungl. Maj:ts nådiga bref den 4 april 1879 har till Hans Maj:t Konungens jagtklubb upplåtits dels jagträtten å Visingsö och dels en afverkad skogstrakt om 15 tunnland mot årlig afgäld för att användas till ett derstädes inrättadt fasaneri.

I skottpenningar för räf, berguf och hönsök utgår af landsningsmedel fortfarande 4 kronor för räf, dödad under tiden från och med mars månad till oktober månads slut, 1 krona för räf, dödad under vintermånaderna, samt 1 krona för berguf och hönsök, och hafva i sådana skottpenningar utbetalts år 1876: 2,415 kronor, år 1877: 1,928 kronor, år 1878: 1,834 kronor, år 1879: 1,796 kronor och år 1880: 1,768 kronor.

D) Bergs- och brukshandtering samt fabriker, manufakturver och handverk. Till belysande af den tryckta ställning, hvari länets *bergverksnäring* och *metallförädlingsverk* på grund af de under perioden för denna handtering rådande dåliga konjunkturer varit försatt, och till jemförelse med de för de senaste tre femårsperioderna lemnade enahanda uppgifter har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande sammanfattat följande på Kungl. Kommerskollegii årsberättelser grundade redogörelse.

Jernhandteringen åren 1876—1880.

År	Bergmalm.	Sjö- och myr- malm.	Tackjern.	Gjutgods vid mas- guarne.	Gjutgods vid gjuterier.	Stång- jern.	Stål- och jernma- nufaktur.
	Centner.	Centner.	Centner.	Centner.	Centner.	Centner.	Centner.
1876.....	169,392	89,160	58,089	1,506	10,571	56,130	7,284
1877.....	168,363	73,281	54,839	767	14,307	47,446	7,860
1878.....	56,602	72,145	51,502	2,344	9,986	38,448	5,043
1879.....	73,899	33,634	48,709	342	7,331	27,813	5,513
1880.....	71,476	31,645	35,089	753	26,958	30,522	6,348
Summa	539,732	299,365	248,228	5,712	69,153	200,359	32,048

Vid granskning af de särskilda periodernas slutsummor befinnes, att under de sista fem åren af ifrågakarande tjuogoårsperiod samtliga grenar af jernhandteringen, med undantag allenast för gjutgodstillverkningen vid gjuterier ur kupolugnar, i fråga om tillverkningen utvisa belopp, som betydligt understiga de föregående femårsperiodernas. Så har brytningen af bergmalm sjunkit från 1,262,992 centner till 539,732 centner eller med icke mindre än 723,260 centner. Sjö- och myr- och bergmalmstägten har från 539,072 centner nedgått med 239,207 centner. Tackjernstillverkningen understiger den näst sista femårsperiodens tillverkning med 222,050 centner, och såväl produktionen af stångjern som tillverkningen af stål och jernmanufakturvaror visa nu icke obetydligt lägre siffror än någon af de äldre perioderna. Allenast gjutgodstillverkningen vid de egentliga gjuterierna har höjt sig, om ock blott med 4,959 centner. Orsaken härtill är att finna i tillkomsten under år 1879 af ett nytt gjuteri inom länet, *Husqvarna gjuteri* och *mekaniska verkstad*, hvars tillverkning högst betydligt stegrat slutsumman för år 1880, såsom framgår af efterföljande specialtabell öfver *gjutgodstillverkningen* under perioden vid länets särskilda gjuterier:

Gjuterier.	Tillverkningsbeloppet i centner.				
	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.
Brusaholm i Ingatorps socken	3,100	4,476	4,109	2,786	3,610
Häryd i Gnosjö »	2,256	5,165	2,195	2,074	1,348
Marieholm i Åsenhöga »	1,950	1,996	1,706	1,269	1,322
Åminne i Kärda »	3,265	2,670	1,976	1,202	2,078
Husqvarna i Hakarps »	—	—	—	—	18,600
Summa	10,571	14,307	9,986	7,331	26,958

I Anderstorps socken har under periodens sista år anlagts ett jerngjuteri vid namn Törås, men har under samma år någon tillverkning af gjutgods, såvidt känt är, der icke bedrivits.

Vid det Lessebo bolag tillhöriga *Klefva nickelverk* har tillverkningen i anseende till de för brukshandteringen missgynnande förhållandena år 1879 nedlagts, hvarigenom icke få arbetare förlorade en stadig förtjänst och den för verket afsedda kolningen afstannade. Nickeltillverkningen lär dock nu åter komma att upptagas fastän i mindre skala. Under de tre första åren af perioden utgjorde tillverkningen af nickelsten:

År 1876: 1,257 centner 33 skålp. till värde af kronor 75,439 ⁸⁰ .
» 1877: 946 » 13 » d:o » 33,114 ⁶⁰ .
» 1878: 327 » 51 » d:o » 6,552 ⁰⁰ .

Afraden till kronan, som utgått med $\frac{1}{30}$ af tillverkningen, har utgjort sammanlagdt 84 centner 36 skålp. 86 ort och efter ett pris af i medeltal 38 kronor per centner inbringat 3,836 kronor 88 öre. Denna afrad har numera upphört.

Arbetet vid *Ädelfors guldgrufva* har under perioden legat nere, och jemväl vid *Fredriksbergs kopparverk* lærer någon brytning icke hafva egt rum. Deremot har vid *skifferbrottet* inom Fröröyds socken arbetet fortgått, om ock tillverkningen af takskiffer och plansten ännu icke vunnit den utsträckning, hvartill skiffertillgången lemnar möjlighet.

I fråga om den egentliga, under bergshandteringen icke inbegripna *fabriksindustrien* skönjes under nu ifrågavarande period jemväl ett tillbakagående, grundadt dels på de i allmänhet mindre gynsamma ekonomiska förhållanden, som under en del af perioden varit rådande, och dels på den, såsom det synes, alltför högt stegrade industriella verksamheten under nästföljande femårsperiod. Sålunda har inom Jönköpings stad i hvarje särskild industrigren, med undantag af tändsticksfabrikationen, tillverkningsvärdet år 1880 icke obetydligt sjunkit från det för år 1875 antecknade, eller

för Munksjö pappersbruk från 948,501 kronor till 682,999 kronor,
» tapetfabrikationen » 253,576 » » 170,502 »
» snusfabrikationen » 271,896 » » 222,120 »
» garfverinärigen » 232,350 » » 172,534 »
» Jönköpings mek. verkst. » 133,000 » » 110,000 »
» färgerinärigen » 109,606 » » 79,564 »

hvarjemte den i förra embetsberättelsen omtalade möbelsnickeri-fabriken under år 1880 blifvit nedlagd.

Den i Eksjö anlagda, men redan under förra femårsperioden nedbrunna tändsticksfabriken har ännu icke blifvit återuppbyggd, och vid tändsticksfabriken i Hvetlanda har arbetet hvilat under

de fyra första åren af nu ifrågavarande period och först år 1880 åter upptagits. Af andra å landsbygden anlagda industriella verk hafva Stillefors träddrageri och mekaniska verkstad inom Barnarps socken, Rütle pappersbruk i Grenna socken, Alboga lådfabrik i Ölmestads socken, Röksbergs terpentin- och tjärfabrik i Mulseryds socken och Nässjö mekaniska snickeri-fabrik i Nässjö socken inställt all verksamhet.

Tvenne större industriella etablissemang inom länet hafva dock under perioden i betydligare mån utvidgat sin rörelse, nemligen *Jönköpings tändsticksfabriksaktiebolag* och *Husqvarna vapenfabriksaktiebolag*.

Då vid nämnda tändsticksfabrik tillverkningen år 1875 uppgick till 184,233,044 stycken elddon till värde af 2,692,380 kronor, utgjorde nemligen år 1880 tillverkningen 229,629,876 stycken elddon till värde af 3,182,888 kronor, och hade sålunda ökats med 45,396,832 stycken elddon, motsvarande ett förhöjdt tillverkningsvärde af 490,508 kronor. Fabriken sysselsatte år 1880 vid sjelfva fabriken 874 arbetare och med tillfälligt arbete i hemmen 900 personer, och utbetalades till denna arbetspersonal af 1,774 personer arbetslöner till belopp af 595,456 kronor. Af nämnda års tillverkning exporterades nära $\frac{1}{8}$ eller tändstickor till värde af 2,770,230 kronor ej blott till Europas länder utan äfven och företrädesvis till öfriga verdensdelar.

Verksamheten vid *Husqvarna vapen- och symaskinsfabrik* samt gjuteri och mekaniska verkstad omgestaltades i väsentlig mån år 1877 i sammanhang med bolagets då skeddä rekonstruktion och har, enligt af verkställande direktören lemnade uppgifter, tillverkningen omfattat:

År	Vapen för svenska staten, karbiuer, st.	Jagt- och målskjutningsgevär, st.	Symaskiner, st.	Gjutgods, centner.
1877	2,000	1,045	674	1,883
1878	—	1,791	1,862	8,993
1879	—	1,961	3,271	13,201
1880	—	1,875	4,451	18,600

Antalet vid fabriken sysselsatte arbetare har utgjort år 1877: 181, år 1878: 234, år 1879: 261 och år 1880: 293, och arbetslönernas belopp har uppgått år 1877 till 100,418 kronor 36 öre, år 1878 till 128,123 kronor 45 öre, år 1879 till 133,809 kronor 26 öre och år 1880 till 165,462 kronor 1 öre. Af bolagets tillverkning har endast omkring 10 procent utgjort föremål för export till utlandet.

Genom gjorda tillbyggnader hafva gjuteriet och symaskinsfabriken ej obetydligt utvidgats, och för beredande af ökad bostadsutrymme för arbetare hafva 8 hus, innehållande 49 boningsrum och kök, uppförts eller ombygts. Till de arbetare, som önskat erhålla trädgårdstjappar, hafva sådana, så vidt möjligt varit, blifvit upplättna, och har planteringen af frukträd och bärbuskar uppmuntrats samt trädskola för frukträd blifvit anlagd. Fabriken förfvaltnings- och arbetspersonal eger del i en bildad handelsförening, äfvensom i sjukhjelps- och fattigkassor, dertill årligt understöd lemnas af bolaget. Läkarevård och medicin för arbetarne bekostas jemväl af bolaget. Enär bolaget sjelft bygger och underhåller skol- och fattighus, aflönar skollärare och bekostar skolmateriel samt bestrider allt i naturapre-

stationer utgående fattigunderstöd, äro kommunalutskylderna för arbetarne synnerligen låga och uppgå till ej fullt bevillningen efter andra artikeln.

Från *Eksjö* klagas att den hysta förhoppningen, att stadens handel och näringar genom den äfven med betydlig uppoffring från samhällets sida kunna jernvägsförbindelsen med rikets öfriga delar skulle i väsentlig mån utvecklas och förkofras, dess värre icke gått i fullbord. Torghandeln och tillförseln hafva under dessa sista fem år betydligt minskats, fastighetsvärdena hafva fallit och inflyttningen aftagit, så att under de senare åren flere våningar stått tomma. Afsättningen från socknarne inom Norra Vedbo har vänt sig från Eksjö till stationer å östra stambanan, såsom Aneby och Tranås; socknarne inom Södra Vedbo söka nu icke längre Eksjö, utan Nässjö, och Östra härad, som tillföre hade icke obetydlig handel i Eksjö, har temligen allmänt flyttat denna till Säfsjö jernvägsstation.

Inom *Grenna* säges rörelsen jemväl hafva snarare af- än tilltagit under ifrågavarande period.

Tillverkningen af bränvin har under perioden med 589,049-9 kannor understigit tillverkningen under förra femårsperioden. Närmare upplysning om denna tillverkning inhämtas af vidstående tabell.

Största tillverkningen har egt rum vid Sjöbergs bränneri inom Öggestorps socken under åren 1876—1878 och vid Hulta bränneri inom Vallsjö socken under åren 1879—1880.

För befrämjande af *husslörd* hafva såväl länets landsting som dess hushållningssällskap beviljat anslag i syfte att genom anordnande af undervisning i slöjd åt folkskolans barn söka höja arbetsskickligheten hos den uppväxande ungdomen, och synas, enligt den redogörelse härför Kungl. Maj:ts Befallningshafvande blir i tillfälle att lemna uti denna berättelses sista

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

A). **Landtkommunikationer.** Uti tabell N:o 2 lemnas redogörelse för *de allmänna vägarnes* inom länet *längd* vid periodens slut, *längden* å de under perioden fulländade och afsynade nya vägar, anlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor, *kostnaden* för vägarbetena och dennas fördelning i statsmedel och kommunala medel, *skjutsanstalter* af olika slag, skjutslegan äfvensom antalet af de under perioden *utgångna hästar*.

Af de i förra berättelsen omnämnda större *vägarbeten*, som vid då behandlade periods slut icke voro fullbordade, hafva följande under denna period afsynats:

a) vägomläggningar inom Nye och Skirö socknar å vägarne från Nye till Repperda och Klöfdala gästgivaregårdar till en längd af 24,920 fot med ett statsbidrag af 12,000 kronor; varande kostnaden beräknad till 17,200 kronor;

b) vägomläggningar inom Stenberga socken mellan Farstorp och Björkmossa till en sträcka af 3,290 fot och en beräknad kostnad af 3,220 kronor med statsbidrag af 1,500 kronor;

c) väganläggning från Flisby häradsväg till Flisby jernvägsstation till längd af 550 fot och beräknad kostnad af 2,030 kronor med ett statsbidrag af 600 kronor;

År	Brännerier i gång.	Tillverknings-belopp.	Tillverknings-afgift.	Största tillverkningen vid ett bränneri.	Minsta tillverkningen vid ett bränneri.	Kontrollkostnader, provisioner och remisslage.
		Kannor.	Kronor.	Kannor.	Kannor.	Kronor.
1876.....	9	331,606 ⁶	265,285 ²⁸	123,550 ⁵	3,579 ⁸	13,020 ⁷¹
1877.....	8	206,341	165,072 ⁸⁰	105,179 ⁸	4,000 ⁸	10,444 ⁷⁰
1878.....	8	252,078 ⁷	201,662 ⁹⁶	94,347 ⁶	4,603 ⁸	8,861 ²⁶
1879.....	6	182,665	160,772 ⁶⁸	89,263 ⁸	5,495 ⁴	7,741 ²¹
1880.....	4	190,264	190,264	146,338 ⁹	5,969 ⁴	4,744 ³¹
Summa	—	1,162,955 ³	983,057 ⁷²	—	—	44,812 ¹⁹

afdelning, dessa bemödanden hafva mötts af lifligt deltagande från kommunernas sida och komma att bära goda frukter.

För närvarande idkas husslörd för salutillverkning företrädesvis i Mo, Östbo och Vestbo härad. I Mo drifves bandväfveri, snickeri, tillverkning af liar, hästskor och söm samt trösk- och hackelseverk och i södra delen af häradet träddrageri för tillverkning af finare och gröfre jerntråd. I vissa socknar af Östbo härad, såsom i Tofteryds, Hagshults och Åkers socknar, tillverkas åkdon till ett årligt saluvärde af omkring 75,000 kronor. I Vestbo finnas träddragerier, synnerligast inom Gnosjö, Kulltorps och Anderstorps socknar, och förfärdigas hackelse- och tröskverk, siktar och arbetsvagnar. För öfrigt utgöras inom länet föremålen för husslörd af linne- och ylleväfnader, laggkärl, stolar, bogträn, tofflor och träskor, dock utan att tillverkningsvärdet härför uppgår till högre belopp eller denna slöjd någonstades kan sägas vara allmän. Inom Östra härad drifves, utan att dock kunna till husslörd räknas, ett icke oviktigt näringsfång i förmalningen vid de många qvarnverken af hafregryn för försändning i stora quantiteter till andra orter.

d) omläggning af vägen förbi Broatorps backar mellan Gisslaveds och Grönhults gästgivaregårdar till en längd af 3,910 fot och en beräknad kostnad af 3,580 kronor samt med ett statsbidrag af 2,500 kronor;

e) vägomläggning mellan Jönköping och Högstorps gästgivaregård till en sträcka af 2,880 fot och en beräknad kostnad af 7,500 kronor samt med statsbidrag af 3,000 kronor.

Under perioden hafva derjemte följande vägarbeten af större betydenhet varit under utförande:

f) väganläggning från Ingerdabo vid gränsen mot Elfsborgs län till Mängsbo vid häradsvägen mellan Bosebo och Burseryds kyrkor till en längd af 19,814 fot och en beräknad kostnad af 31,481 kronor samt med ett statsbidrag af 15,700 kronor; varande vägarbetet afsynadt år 1878;

g) vägomläggningar emellan staden Eksjö och Björkö kyrkoby till en längd af 29,500 fot och en beräknad kostnad af 14,500 kronor samt med statsbidrag af 7,400 kronor; varande jemväl detta arbete afsynadt år 1878;

h) omläggning å vägen mellan Bosebo och Våthults kyrkor från Qvarnaliden vid Majsjön öfver Bolbynäs och Tranebo till häradsvägen vid Mångarebo till en längd af 0.35 mil och en

beräknad kostnad af 25,743 kronor samt med statsbidrag af 13,900 kronor; varande arbetet afsynadt år 1880;

i) omläggning af häradsvägen inom Långaryds socken mellan Landeryd och Höljeryd till en längd af 0.23 mil och en beräknad kostnad af 5,400 kronor med ett statsbidrag af 3,600 kronor, hvilket arbete år 1880 afsynats;

k) vägomläggningar emellan Nye och Korsberga kyrkor till en längd af 0.68 mil och en beräknad kostnad af 23,800 kronor samt med statsbidrag af 13,200 kronor.

Derjemte torde följande vägarbeten, under perioden verkställda, här förtjena att nämnas:

1) *Inom Mo härad.*

Å sockenvägen mellan Stengårdshults och Valdshults kyrkor hafva socknemännen för en kostnad af 1,000 kronor utgrävt en svår backe.

2) *Inom Norra och Södra Vedbo härad.*

I sammanhang med östra stambanans byggande hafva på statens bekostnad blifvit dels anlagda och fulländade vägar till stationshusen och magasinsbyggnaderna vid Tranås, Gripenbergs, Frinaryds, Aneby, Flisby och Solberga stationer till en längd af sammanlagdt 11,855 fot, dels omlagda vägar vid Aneby och Gripenbergs stationer samt vid Säby Norrgård med flere hemman i Säby socken till en längd af 1,448 fot.

Från Sommens jernvägsstation till gränsen mot Östergötlands län har anlagts en väg om ej fullt 0.2 mil, utgörande afslutningen på en med statsbidrag anlagd väg inom sistnämnda län.

Häradsvägen inom Marbäcks socken har på bekostnad af enskilde personer å två olika ställen blifvit omlagd för undvikande af en brant backe vid Stalpets qvarn och för vägens rätning; utgörande den omlagda vägens längd 592 fot och arbetskostnaden 720 kronor.

På häradenas bekostnad har derjemte verkstälts anläggning dels af häradsväg genom Häsleby socken till gränsen mot Östra härad till en längd af 0.8 mil, dels ock af en häradsväg till Frinaryds jernvägsstation, förenande landsvägen mellan Hullaryd och Sätthälla med landsvägen mellan Bona och Sätthälla skjutsanstalter.

3) *Inom Vestra härad.*

Under perioden har på kommunernas och enskilde personers bekostnad börjat anläggas en 0.7 mil lång väg emellan Vrigstad och Stockaryd, dertill kostnaderna hittills uppgått till 2,500 kronor. Utan särskildt sammanskott har derjemte medelst af kommunen lemnade dagsverken blifvit anlagd en 0.25 mil lång sockenväg från komministersbostället Grimsholmen till häradsvägen vid Vallsjö kyrka.

Beträffande *väghållningen* förspörjes från de flesta delar af länet klagomål öfver mer och mer bristande tillgång på tjenligt väglagningsämne. Det redan i förra berättelsen omnämnda bruket af krossad sten vid underhållet af vägarne inom Tveta och Vestbo härad har under perioden fortfarit särskildt å vägarne närmast Jönköping, der underhållet i hög grad försvåras genom den lifliga trafiken från Husqvarna fabriker och andra betydande industriella anläggningar. Att underhållsskyldigheten äfven inom andra delar af länet betraktas såsom en besvärlig tunga, framgår bland annat af kronobetjeningens uppgifter om de upprepade åtal, som vid domstol af dem anstälts för försummad väghållning. Till bevis på de för vägarne underhåll erforderliga kostnader torde förtjena att omnämnas, att för underhåll af den i

förra embetsberättelsen omförmälta nyanlagda, omkring 32,400 fot långa vägen emellan Jönköping förbi Pico och Åsen till Axamo, hvilken ännu ej blifvit indelad, under åren 1879 och 1880 utdebiterats 15 kronor 2 öre på hvarje helt hemman inom Tveta härad; äfvensom att staden Eksjö för de inom stadens område framgående vägar, utgörande en längd af 1.5 mil, årligen utgifver 600 kronor, deri ej inberäknats underhåll af broar och trummor.

Tillmötesgående det kända behovet af en rättvisare fördelning af de allmänna vägarne, hade Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande under år 1875 förordnat om ny *vägdelning* inom Vestra och Tveta härad. Såsom man hade anledning förmoda, kunde de väghållningsskyldige, af hvilka ej få genom dylika delningar måste erhålla ökade bördor, ej låta sig nöja med första instansens beslut härutinnan. Efter hos Kungl. Kammarkollegium anförda klagomål har kollegiet till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes förnyade behandling hänvisat frågan angående vägdelningen inom Tveta härad, i hvilket ärende den 10 december 1880 af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande meddelats nytt utslag, som äfven öfverklagats.

Sedan det angående vägdelningen i Vestra härad meddelade utslag af Kungl. Kammarkollegium den 9 december 1875 blifvit fastställt, har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i utslag den 15 december 1880 efter föregående noggrann utredning bestämt, hvilka vägar borde i den nya delningen ingå; men äfven detta utslag är öfverklagadt.

Fråga om ny vägdelning inom Norra Vedbo härad har jemväl under perioden varit under behandling såväl af en utaf de väghållningsskyldige för ärendet tillsatt komité som vid häradsrätten, men hade ärendet vid periodens slut icke till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande för afgörande inkommit.

Då genom länet flyta, förutom en mängd mindre åar och vattendrag, följande mera betydande strömmar, eller Nissaån genom Mo och Vestbo härad, Lagaån med dess båda grenar Hoks- eller Malmbäcksån och Vrigstadsån genom Tveta, Vestra och Östbo härad, Husqvarnaån genom Vestra och Tveta härad, Svartån genom Södra och Norra Vedbo härad, Brusaån och Verneström genom Södra Vedbo härad, Emån genom Södra Vedbo och Östra härad med dess biflod Linneån från Vestra härad, samt den från Bunnsjön genom Vista härad till Vettern gående strömmen, måste till väghållningsbesväret komma stora kostnader för underhåll af *broar* öfver de slingrande vattendragen. Någon större brobyggnad å länets landsbygd har dock ej under perioden förekommit, men omfattande reparationer hafva verkstälts å flere broar. För underhåll af bron vid Vernamo köping öfver den genom köpingen flytande Lagaån är, såsom i förra embetsberättelsen anfördes, bildad en s. k. *Vernamo åbrokassa*, ur hvilken till underhåll af öfriga större broar inom Östbo härad blifvit afsatt en *härads brokassa*. Den förras behållning har under perioden vuxit från 15,946 kronor 59 öre år 1875 till 18,942 kronor 91 öre år 1880, hvaremot härads brokassa så mycket anlåtats, att den nedgått från 7,461 kronor 16 öre till 7,272 kronor 92 öre. Sedan, enligt hvad här ofvan blifvit omförmält, Kungl. Maj:ts Befallningshafvande den 15 december 1880 bestämt de vägar, som borde ingå i ny vägdelning inom Vestra härad, har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande samma dag förordnat, att, sedan delningen blifvit verkställd och vunnit laga kraft, skulle vidmagthållandet af de allmänna broarne inom härad

förmedelst entreprenad besörjas; deri dock icke borde inbegripas iståndsättande af skador af sådan beskaffenhet att för desamma afhjelpande erfordrades brons nybyggande helt och hållet eller till en del, hvilka skador skulle på häradets gemensamma bekostnad afhjelpas.

Sedan under föregående femårsperiod *statens östra stambana* öppnats för trafik, har under förevarande period någon tillökning inom länet af statens jernvägsnät icke egt rum.

Deremot har arbetet fortgått å *Halmstad—Nässjöjernvägen*, så att trafiken den 1 september 1877 öppnats mellan Halmstad och Vernamo samt den 19 december 1879 utsträckt till den inom *Vestra härad* belägna stationen Lindefors. Å banan, som vid 1875 års slut endast var skenlagd till Smålands stenar, funnos vid 1880 års slut följande stationer inom länet: Lindefors, Vaggeryd, Skillingaryd, Klefshult, Hörle, Vernamo, Forsgheda, Bredaryd, Ölmostad, Smålands stenar och Landeryd.

Af länets härad äro *Vista, Mo* och *Östra härad* i saknad af jernvägsförbindelser. För det förstnämnda minskas behovet deraf genom läget utmed *Vettern*. De begge öfriga erfara deremot lifligt behovet af lättare kommunikationer; och åtskilliga förslag hafva äfven framstälts för nya jernvägar, såsom för *Östra härad* förbindelse mellan *Hvetlanda kyrkoby* och *Säfsjö, Sandsjö, Nässjö* eller *Eksjö* stationer och för *Mo härad* utsträckning af bana från *Borås* och *Kinds härad* genom *Mo härad* förbi *Nissafors* till station å *Halmstad—Nässjöbanan*. Dessa förslag hafva dock under perioden icke ledt till annat än till mer eller mindre fullständiga förberedande undersökningar.

Af bifogade tabell N:o 2 inhemtas, att antalet *skjutsanstalter* inom länet vid 1880 års slut utgjorde 66 mot 72 vid föregående periods slut. Af dessa äro 31 gästgifverier och 35 skjutsstationer samt 44 med entreprenad försedda.

Under år 1877 indrogos, efter derom af vederbörande egare och innehafvare framställd anhållan, *Dröphults gästgifvaregård* i *Jerstorps socken* af *Tveta härad* och *Knohults gästgifvaregård* i *Bälaryds socken* af *Norra Vedbo härad*, om hvilka åtgärder utslag meddelades den 18 maj 1877, deri jemväl stadgades, att de skjutsskyldige sedermera skulle utgöra de allmänna onera, från hvilka de såsom skjutsskyldige förut varit befriade; varande *Dröphults hemman* sedermera rotering åsatt. Inom länets samtliga härad reglerades derefter gästgifverierna under år 1878, i hvilket afseende utslag meddelades den 9 november angående *Östra* och *Vestra härad*, den 10 december angående *Norra* och *Södra Vedbo härad* samt den 27 december angående *Östbo, Vestbo, Tveta, Vista* och *Mo härad*.

Genom omförmälta utslag förordnades:

1) angående *Östra härad*:

att gästgifverierna *Broby* och *Hvetlanda* skulle såsom sådana bibehållas; att gästgifverierna *Repperda, Serarp, Stockatorp, Kråkskult* och *Mörsebo* skulle inskränkas till skjutsstationer, samt att *Böla gästgifveri* skulle helt och hållet indragas;

2) angående *Vestra härad*:

att gästgifverierna *Komstad, Vrigstad, Bo* och *Årset* skulle såsom sådana bibehållas; att gästgifverierna *Elgaryd, Moboda, Möcklamo, Sandsjöryd, Slagetorp, Starrhult* och *Svennarum* skulle inskränkas till skjutsstationer, samt att gästgifverierna *Fogelken* och *Kohult* skulle indragas;

3) angående *Södra Vedbo härad*:

att gästgifverierna *Ingatorp, Broarp* och *Bränsmåla* skulle såsom sådana bibehållas; att gästgifverierna *Ekeberg* och *Stallarp* skulle inskränkas till skjutsstationer, samt att *Kolshesters gästgifvaregård* skulle indragas;

4) angående *Norra Vedbo härad*:

att *Hullaryds gästgifveri* skulle såsom sådant fortfarande bibehållas, samt att gästgifverierna *Bona, Sätthälla* och *Fruktnöte* skulle inskränkas till skjutsstationer;

5) angående *Östbo härad*:

att gästgifverierna *Vernamo, Nederled, Bohr, Klefshult, Skillingaryd* och *Byarum* skulle såsom sådana bibehållas; att gästgifverierna *Tännö, Hökhult, Stigamo, Fryle* och *Torp* skulle till skjutsstationer inskränkas, samt att gästgifverierna *Långstorp* och *Bohult* skulle indragas;

6) angående *Vestbo härad*:

att gästgifverierna *Ölmostad, Forsheda, Gislaved, Böларыd, Kappel* och *Norlida* skulle såsom sådana bibehållas, samt att gästgifverierna *Åreved, Nissaryd, Lanna* och *Törestorp* skulle till skjutsstationer inskränkas;

7) angående *Mo härad*:

att gästgifverierna *Jära, Unnaryd* och *Öreryd* skulle såsom sådana bibehållas, samt att *Ledshestra gästgifveri* skulle indragas;

8) angående *Vista härad*:

att *Råby* och *Kumlaby gästgifverier* skulle såsom sådana bibehållas, samt att *Örserums gästgifveri* skulle till skjutsstation inskränkas;

9) angående *Tveta härad*:

att gästgifverierna *Ingaryd* och *Barnarp* skulle såsom sådana bibehållas, samt att *Esperys, Vireda* och *Högstorps gästgifverier* skulle till skjutsstationer inskränkas.

Derjemte föreskrefs, att gästgifveriernas inskränkning till skjutsstationer skulle vidtaga vid början af år 1880, med hvilket år den nya regleringen i öfverensstämmelse med *Kungl. skjutsstadgan* den 31 maj 1878 började tillämpas.

Till *skjutsningsbesvärets lättande* hafva under perioden af statsmedel tillfallit länet följande belopp:

År 1876.....	kronor 2,366'93.
» 1877.....	» 2,462'56.
» 1878.....	» 2,871'47.
» 1879.....	» 2,723'20.
» 1880.....	» 2,607'04.,

hvilka understöd afse skjutsningen under nästföregående år.

Vid pröfning af inkomna entreprenadanbud bestämde länets år 1879 församlade landsting *entreprenadbidragen* att utgå med nedanupptagna belopp till följande skjutsanstalter: *Eksjö* kronor 500; *Grenna* 200; *Ingaryd* 50; *Barnarp* 400; *Jära* 200; *Unnaryd* 200; *Öreryd* 200; *Örserum* 50; *Vireda* 50; *Hullaryd* 100; *Sätthälla* 50; *Bona* 50; *Ekeberg* 50; *Ingatorp* 100; *Bränsmåla* 100; *Broarp* 50; *Stallarp* 50; *Mörsebo* 50; *Hvetlanda* 100; *Broby* 50; *Kråkskult* 50; *Stockatorp* 50; *Vrigstad* 100; *Bo* 50; *Komstad* 100; *Elgaryd* 50; *Slagetorp* 50; *Stigamo* 50; *Byarum* 250; *Skillingaryd* 400; *Klefshult* 100; *Vernamo* 400; *Tännö* 50; *Hökhult* 80; *Nederled* 100; *Forsheda* 100; *Ölmostad* 300; *Gislaved* 300; *Böларыd* 200; *Kappel* 200; *Norlida* 200 och *Nissaryd* 200.

De af landstinget beviljade entreprenadbidragen voro emellertid vid flere skjutsanstalter alldeles för låga, för att någon ville mot beloppens åtnjutande åtaga sig skjutsningen; utan hafva skjutslagen, för att undgå utgörande af skjuts in natura, måst af egna medel lemna tillskott för entreprenads åvägbringande. För gäldande af de belopp, hvarmed länets skattskyldige invånare skolat deltaga i de skjutsentreprenörerna tillkommande ersättningar för skjutsens besörjande, hafva under år 1879 debiterats 8 öre på hvarje krona af bevillningen å jordbruksfastighet samt 4 öre af hvarje krona å öfriga beskattningsföremål. För år 1880 debiterades endast 6 öre på hvarje bevillningskrona för jordbruksfastighet och 3 öre per bevillningskrona för öfriga beskattningsföremål.

Vid Stockaryds, Smålands stenars, Marianelunds och Lindfors jernvägsstationer äro ordnade särskilda skjutsanstalter med skyldighet att skjutsa till närmaste skjutsstation; varande legan för mil utom vagnpenningar vid de respektive anstalterna 1'80, 1'25, 2'00 och 1'60.

Båtskjuts är anordnad endast från Kumlabys gästgifveri till å ena sidan Grenna stad och å andra sidan Torps by i närheten af Torkelsryds gästgifveri. Legan är bestämd för en större båt med 5 roddare till 2'62 och för en mindre båt med 3 roddare till 1'75.

Bro- och färjepenningar upptagas inom länet å följande ställen i öfverensstämmelse med af Eders Kungl. Maj:ts fastställda taxor:

1:o) Vid bron öfver sjön Nätaren emellan hemmanen Sundholm och Sund i Jersnäs socken af Tvetå härads:

för ett åkdon förspändt med 4 hästar	0'28.
» » » » » 2 »	0'19.
» » » » » 1 häst	0'09.
» en ridande person	0'05.
» hvarje lös häst eller kreatur	0'03.
» en gående person	0'02.

varande dock från dessa afgifter befriade kungliga och furstliga personer med sviter, embets- och tjenstemän i orten, stadde i tjensteärenden, poster, kurirer, tågande trupper, krono- och fångskjuts samt andra kronotransporter jemte Jersnäs socknemän på kyrkfärd.

2:o) Vid bron öfver Nissaån vid hemmanet Vik i Hestra socken af Mo härads:

för ett åkdon förspändt med 2 hästar	0'16.
» » » » » 1 häst eller 1 par oxar.....	0'12.
» en ridande person.....	0'05.
» hvarje lös häst eller nötkreatur.....	0'05.
» en gående person.....	0'02.

3:o) Vid färjeplatsen emellan Bolmsö kyrka på ön Bolmsö och Sunnaryds by vester om sjön Bolmen:

för prämning af ett boskapskreatur med vårdare	0'75.
men då flere på en gång öfverföras för hvarje.....	0'50.
för häst med åkdon	1'00.
för hvarje person som begagnar roddbåt.....	0'25.

varande från berörda afgifter frie kungliga och furstliga personer med deras sviter, i tjensteärenden stadde embets- och tjenste-

män, poster, kurirer, brefbärare i kronans och allmänna ärenden, tågande trupper, krono- och fångskjuts samt andra kronotransporter.

Antalet af de till *kronoskjuts* under perioden utgångna hästar uppgår till 1,361 mot 3,988 under föregående period.

Sedan genom Kungl. kungörelsen den 31 maj 1878 den skatte- och frälsehemmanen åliggande ovilkorliga kronoskjuts-skyldigheten vid 1879 års utgång upphört, har denna skjuts-skyldighet icke tagits i anspråk, utan hafva kronotransporterna, efter aftal med enskilde personer, blifvit af dem besörjda mot gällande skjutslega.

Antalet af under perioden utgångne *skjutschästar* visar en betydlig minskning mot de för senaste perioden upptagna siffror.

Sammanlagda beloppet af de till gästgifveriskjuts åren 1871—1875 använda hästar uppgick nemligen till 83,580, under det berörda belopp för åren 1876—1880 endast stiger till 46,949. Såsom orsak till denna anmärkningsvärda minskning antöres dels inflytandet af de under begge perioderna öppnade jernvägs-linier, genom hvilka vidsträckta delar af länet fått sina behof af kommunikationsmedel tillgodosedda, dels ock den omständigheten att resande oftast kunna betinga sig billigare skjuts af enskilde hästegare än af skjutsentreprenörerna.

Under perioden hafva sex stycken *grindar* blifvit i ndragna sammanhang med och sasom vilkor för beviljandet af rätt att uppsätta tio nya grindar för afstängande af en del vid skifte afsatta nya egolotter. Ytterligare indragningar torde emellertid fortfarande vara önskvärda; men en dylik åtgärd möter ofta stora svårigheter, företrädesvis å nyanlagda eller på andra håll om-lagda vägar, vid hvilka angränsande egor först efter någon tids förlopp kunna med afseende på åkerbruk eller betning så förändras, att behovet af grindar minskas eller försvinner.

Postanstalternas antal år 1874 uppgick till 123 stycken, deraf 115 poststationer, 6 postexpeditioner och 2 postkontor (i Jönköping och Eksjö). Under förevarande period hafva poststationernas antal minskats, så att de år 1880 utgjorde endast 92. En postexpedition — den i Nässjö — har derjemte förändrats till postkontor, så att sistnämnda år inom länet funnos 3 postkontor, 5 postexpeditioner och 92 poststationer eller inalles 100 postanstalter. Under det alltså år 1874 räknades en postanstalt på 1,519 af länets invånare, motsvarade år 1880 en postanstalt 1,971 länsinvånare.

Vid länets *telegrafstationer* hafva under år 1880 befordrats följande antal telegram:

	Jönköping.	Eksjö.	Grenna.	Vernamo.	Hvetlanda.
År 1880 afsända telegram.....	7,556.	1,270.	419.	806.	424.
» ankomma »	8,585.	1,459.	520.	856.	374.
Summa	16,141.	2,729.	939.	1,662.	798.

År 1875 visade följande siffror:

Afsända telegram.....	8,408.	1,579.	831.	1,090.	666.
Ankomna »	9,349.	1,479.	885.	1,056.	632.
Summa	17,757.	3,058.	1,716.	2,146.	1,298.

Inom länet finnas 6 stats- och 23 jernvägs-telegrafstationer, eller tillhopa 29 stationer, men endast 26 telegraforter, emedan i Jönköping, Eksjö och Nässjö finnas både stats- och jernvägs-telegrafstationer.

B). **Sjökommunikationer.** Under senaste femårsperiod har *seglation* egt rum icke blott i Vettern, der sådan af gammalt förefunnits, utan äfven å den på gränsen till Kronobergs län belägna sjön Bolmen, hvilkens yttnehåll upptages till 1.61 qvadratmil. Efter öppnandet af Vislanda—Bolmens jernväg inom Kronobergs län har den ökade lifligheten i varuomsättningen från trakterna omkring Bolmen föranlett bildandet af ett bolag, som under år 1880 anskaffade en mindre ångbåt, hvilken under sommaren underhöll trafik å sjön hufvudsakligen genom bogsering af lastpråmar men äfven, der så önskades, medtog passagerare. Försöket synes hafva lyckligt utfallit, då under innevarande år två ångbåtar derstädes varit i verksamhet.

Flottning af större betydenhet förekommer endast på Nissaån och der allenast vår- och hösttiden, då flöde inträffar.

För trafiken vid *Jönköpings hamn* utfärdades den 29 december 1878 ny taxa, som jemlikt Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 30 förutgångne november gäller till och med år 1882.

Såsom i förra berättelsen anmärktes, påkallades af den genom ett jernvägsspårs framdragande öfver hamnområdet till tullkammaren vållade inskränkning i utrymme för upplagsplatser en rätning af kajen i Munksjön. En sådan har ock under perioden verkstälts och medfört den ej obetydliga kostnaden af 32,815 kronor. Samhället har derjemte måst vidkännas en kostnad af 18,813 kronor för utbyte af den äldsta utaf de öfver inloppskanalen från Vettern anbragta rullbroarne, hvilken blifvit ersatt med en ny svängbro, som levererats af Bergsunds mekaniska verkstad.

Äfven för *Grenna hamn* har Eders Kungl. Maj:ts nådigt bref den 30 november 1878 utfärdat förnyad hamntaxa, gällande för tiden till och med år 1882.

För beredande af fri och obehindrad framkomst till norra hamnarmen har genom nådigt bref den 31 mars 1876 Grenna hamnbolag berättigats att medelst expropriation tillvinna sig för ändamålet erforderligt område af $\frac{3}{4}$ mantal Mellby Östergården.

Visingsborgs hamn har under perioden ej undergått någon nämnvärd förändring.

Fyranne vid Jönköpings och Grenna hamn underhållas på hamnkassans bekostnad. I Jönköping har behövet af en ny fyr af tidsenligare konstruktion gjort sig märkbart gällande.

Från Jönköpings hamn har *segelfarten*

år 1876	börjat den 7 januari	och slutat den 21 december.
" 1877	" " 9 maj	" " " 29 "
" 1878	" " 2 januari	" " " 20 "
" 1879	" " 3 maj	" " " 16 "
" 1880	" " 2 april	" " " 18 "

C). **Sjöfart och handel.** *Sjöfarten* från och till Jönköping underhålls hufvudsakligen af *ångfartyg*, som göra regelbundna turer, Per Brahe, Esaias Tegnér och Primus på Stockholm, Småland, Ran, Jönköping och Kasper Ehrenborg med flere på Göteborg, samt Örn på hamnarne vid Vettern.

De vid Jönköpings sjömanshus inregistrerade, i staden hemmahörande *fartyg* vid 1880 års slut upptagas i nästföljande tabell. Från *utrikes* ort ankommo 1879 4 ångfartyg med råglast och 6 *segelfartyg* med aspvirke, allt från Riga.

Under perioden hafva på *inrikes seglation* till hamnen ankommit och derifrån afgått följande antal fartyg, hvilka alla

Fartygens namn.	Slag.	Ton.	Häst- krafter.
Esaias Tegnér.....	Ångfartyg.	79.17	40
Per Brahe	d:o	90.00	50
Småland	d:o	108.17	24
Vikingen.....	d:o	105.75	15
Primus.....	d:o	136.73	50
Ran.....	d:o	134.44	30
Preciosa.....	Slup.	28.26	—
Jönköping.....	d:o	66.05	—
Karl Johan.....	Galeas.	86.92	—
Hoppet.....	d:o	52.14	—
Albina.....	d:o	58.05	—
Jenny.....	Slup.	42.38	—
Höken.....	Skonertskepp.	115.69	—
Ufven.....	d:o	115.60	—

varit lastade, men af hvilka endast ångfartygen medfört köpmanna- eller fabriksvaror, nemligen:

År.	Ångfartyg.		Segelfartyg.	
	Antal.	Ton.	Antal.	Ton.
1876.....	259	21,551	325	13,165
1877.....	279	29,558	318	11,570
1878.....	346	34,722	297	11,086
1879.....	249	20,659	311	11,931
1880.....	243	19,462	359	12,947

Vid *Grenna hamn* anlöpa 8 ångbåtar på turer mellan Vetterhamnarne, Göteborg eller Stockholm samt Jönköping.

Tullinkomsterna vid Jönköping under perioden inhemtas af följande tablå:

År.	Tulluppbörd.	Transito- afgift.	Nederlags- afgift.	Tolags- sättning.
1876.....	220,623.23	96.16	1,214.94	11,031.16
1877.....	219,284.36	53.67	1,043.88	10,964.22
1878.....	200,066.15	46.41	1,122.38	10,003.30
1879.....	259,106.56	34.07	877.02	12,955.33
1880.....	207,172.13	57.99	1,252.72	10,350.92
Summa kronor	1,106,252.43	288.30	5,510.94	55,304.93

Den inkommande tullen, som årligen under förra femårsperioden i medeltal utgjorde 153,411 kronor 90 öre, har således under nu ifrågakvarande period uppgått till årligt medeltal af 221,250 kronor 48 öre; hvarjemte nederlagsafgiften, hvilkens årliga medeltal under perioden 1871—1875 utgjorde 258 kronor 87 öre, har stigit till ett medeltal af 1,102 kronor 18 öre.

Äfven *transitoupplagsrätten* visar sig hafva varit flitigare begagnad, då afgiften derför under de tre år af föregående period, hvarunder den varit beviljad, endast utgjorde 43 kronor 55 öre.

Rörande särskilda exportartiklar, visar *jernexporten* en anmärkningsvärd minskning, då under föregående period utskleppats från Jönköpings hamn 36,012 centner stångjern och 58,556 centner tackjern, men jernutskleppningen derifrån under föreva-

rande period utgjort endast 7,146 centner stångjern och 29,512 centner tackjern. Jerninförseln vid samma hamn har under perioden utgjort 11,904 centner stångjern och 48,688 centner tackjern.

Rörande in- och utförseln i Jönköpings hamn af spanmål anföres följande tablå:

År.	Införts kubikfot.	Utförts kubikfot.
1876.....	140,226	324
1877.....	171,990	3,896
1878.....	205,160	7,280
1879.....	159,260	7,564
1880.....	142,470	5,745
Summa	819,106	24,809

Under det förra periodens hela import af spanmål uppgick till 519,959 kubikfot, visar den under nu förevarande period ett öfverskott öfver exporten af 794,297 kubikfot.

Jönköpings hamnumgälder hafva under perioden utgjort:

År.	Af fartyg.	Af varor.	Summa.
1876.....	3,109 ¹⁰	12,187 ⁸⁰	15,296 ⁹⁰
1877.....	3,229 ⁴²	11,253 ⁵⁶	14,482 ⁹⁸
1878.....	3,076 ³³	12,551 ⁷⁸	15,628 ¹¹
1879.....	2,572 ⁴¹	12,023 ¹⁸	14,595 ⁵⁹
1880.....	2,471 ⁸⁹	13,548 ⁷⁰	16,020 ⁵⁹
Summa	14,459 ¹⁵	61,565 ⁰²	76,024 ¹⁷

Då Jönköpings hamnkassas inkomster, som under perioden 1866—1870 utgjorde 37,753 kronor 18 öre och under förra perioden 64,255 kronor 18 öre, under denna period uppgått till 76,024 kronor 17 öre, visar sig, att hamninkomsterna under det sista decenniet mer än fördubblats. Hamnkassans behållning uppgick också, oaktadt de ofvan omförmälta dryga utgifterna under sista perioden, vid 1880 års slut till 17,750 kronor 65 öre förutom en fastighet, bevillningstaxerad till 4,000 kronor, samt inventarier till värde af 5,588 kronor.

Vid Grenna hamn har rörelsen visat sig vara i aftagande, så att inkomsterna årligen minskats. Hamninkomsternas belopp uppgick nemligen:

År 1876 till.....	kronor 6,441 ⁵⁸ .
» 1877 ».....	» 5,860 ²⁸ .
» 1878 ».....	» 5,564 ⁶⁶ .
» 1879 ».....	» 4,016 ¹³ .
» 1880 ».....	» 3,907 ¹⁹ .

Anledningen till denna minskning beror hufvudsakligen deraf, att den försändning af spanmål, som före östra stambanans anläggning skedde å fartyg från Grenna hamn, numera eger rum å jernvägen.

Rörande antalet handelsidkande inom länet torde Kungl. Maj:ts Befallningshafvande få inskränka sig till följande meddelanden:

K. Mits Befallningshafvandes femårsberättelser 1876—1880. Jönköpings län.

År 1880 funnos i hela länet 551 handlande; deraf tillhörde Jönköping 104, Eksjö 38 och Grenna 20, samt på landsbygden: Tveta, Vista och Mo härads fögderi 79, Norra och Södra Vedbo härads fögderi 65, Östra härads fögderi 56, Vestra härads fögderi 71, Östbo härads fögderi 44 och Vestbo härads fögderi 74. Då sålunda antalet, fördeladt på städerna och landsbygden, utgjorde respektive 162 och 389 emot 126 och 248 år 1875, utvisar perioden en tillökning af 36 i städerna och 141 å landsbygden. Att denna tillväxt icke inom länets landsbygd betraktas såsom en fördel, torde Eders Kungl. Maj:ts inhemta af följande utdrag ur en af de till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande ingifna berättelser:

»Då kvalifikationerna för idkande af denna näring (landt-handeln) äro ringa, har följden blifvit att deruti ingått många individer, som, till en tid och så länge kredit kan erhållas, lefva på sina borgenärers bekostnad utan särdeles arbete eller känedom i yrket; hvarjemte klagan förspörjes öfver den lyx de utspida genom utprängling af öfverflödsvaror, som numera ingå i den dagliga förbrukningen i nästan hvarje hushåll; men anledningen härtill ligger till största delen i den lätthet, hvarmed varor af alla slag numera på kredit och oftast utan säkerhet utbudas och erhållas af partihandlandena i de större städerna genom kringresande ombud.»

Antalet marknader inom länet var vid förra periodens slut 38. Under senaste perioden har marknadernas antal ökats, så att det år 1880 uppgick till 43, fördelade på följande sätt: i Eksjö 5, i Grenna 3, i Hvetlanda 3, i Långaryd, Skillingaryd, Tjursbacken, Tranås qvarn, Jönköping, Gislaved, Sandsjö, Vernamo, Ingatorp, Unnaryd (i Mo härad) och Vrigstad 2 på hvarje ställe samt en på hvarje af Adelöf, Brostugan, Forserum, Lommaryd, Nässjö, Visingsö, Bellö Mo, Burseryd, Kungsbro och Näshtult.

Behörigen kungjorda allmänna torgdagar för handel med kreatur och landtmannavaror höllos vid periodens slut å följande ställen inom länet:

Inom Tveta härad:

vid Forserums jernvägsstation första helgfria tisdagen i hvarje månad;
» Nässjö » » » torsdagen » » ;

Inom Norra och Södra Vedbo härad:

vid Tranås jernvägsstation hvarje helgfri fredag och särskildt för kreaturshandel sista helgfria fredagen i februari och juli månader;

» Frinnaryds jernv.:station sista helgfria torsdagen i hvarje månad;
» Aneby » första » tisdagen » » ;
» Hullaryds tingsställe första helgfria torsdagen i hvarje månad och särskildt för kreaturshandel första helgfria torsdagen i april och november månader;
» Marianelunds jernvägsstation hvarje helgfri tisdag och särskildt för kreaturshandel tredje helgfria tisdagen i april och september månader;
» Ingatorps jernvägsstation sista helgfria fredagen i hvarje månad;
» Brusaholms » hvarje helgfri torsdag;
» Kungsbro marknadsplats tredje helgfria tisdagen i juni månad för handel med kreatur.

Inom Östra härad:

i Hvetlanda hvarje helgfri tisdag samt särskildt för kreaturshandel första tisdagen i hvarje månad;

i Serarp första helgfria onsdagen i maj månad för handel med kreatur;

Inom Vestra härad:

i Vrigstad hvarje helgfri torsdag och särskildt för kreaturs-handel första helgfria torsdagen i april, maj och september månader;

i Stockaryd hvarje helgfri onsdag och särskildt för kreaturs-handel första helgfria onsdagen i hvarje månad;

i Säfsjö tredje helgfria fredagen i hvarje månad och för handel med kreatur första helgfria fredagen i hvarje månad;

i Ramqvilla onsdagarne den 7 april, 2 juni och 6 oktober.

Inom Östbo härad:

i Vernamo hvarje helgfri lördag och särskildt för handel med kreatur sista lördagen i mars, juli och oktober månader;

i Skillingaryd sista helgfria fredagen i hvarje månad.

Inom Vestbo härad:

i Gislaved första helgfria onsdagen i hvarje månad och särskildt för handel med kreatur första onsdagen i april och november månader;

vid Smålands stenars jernvägsstation sista helgfria onsdagen i hvarje månad;

i Unnaryds by för handel med kreatur andra helgfria onsdagen i april och oktober månader;

i Åhsby för handel med kreatur första helgfria fredagen i april och oktober månader;

i Nyby (Långaryds socken) i mars och november månader för handel med kreatur.

Torgdagarne vid Ingatorp och Brusaholm hafva dock på senare tid varit obetydligt besökta. Men å de flesta öfriga platserna förekommer en liflig omsättning af kreatur och jordbruksalster.

Ehuru de från kronobetjeningen ingående rapporter understundom innehålla klagomål deröfver att befolkningen å vissa

orter anser marknader och torgdagar såsom tillfällen att roa sig, samt att därför en myckenhet yngre personer, utan att dertill hafva giltiga anledningar, infinna sig vid såväl marknaderna som torgdagarne och gifva anledning till störande uppträden, vanligen framkallade af ymnig förbrukning af maltdrycker, lemnas dock från flere håll det vitsordet, att dylika uppträden blifva allt färre, hvartill otvifvelaktigt bidragit att noggrannare tillsyn hålles mot otillåten utskänkning af malt- eller spritdrycker, samt att till biträde vid ordningens upprätthållande kronobetjeningen bemyndigats anlita för tillfället anställd extra polis. Vid Säfsjö station har på kommunens bekostnad uppförts lämplig byggnad till förvarande af sådana personer, hvilka, såsom fridstörare, måste af polismyndigheten tagas om hand.

Inom Vestbo härad idkas ännu den s. k. *gårdfarihandeln*, i det ortens slöjdalster af väfnader, smiden och stältråd kringföras och utbjudas inom länet och äfven i angränsande län.

Ur styrelsens för statens jernvägstrafik underdåniga berättelser torde här få meddelas några uppgifter angående *jernvägs- trafik* inom länet för åren 1876—1878.

Ordnade efter inkomst af anländ och afgången trafik intaga följande stationer inom länet nedanupptagna rum bland alla statsbanornas jernvägsstationer:

År 1876	Jönköping det 6:e,	Nässjö det 14:e,	Säfsjö det 21:a	och Sommen det 40:e.
" 1877	" 6:e,	" 14:e,	" 26:e	" 43:e.
" 1878	" 6:e,	" 14:e,	" 28:e	" 84:e

Orsaken till det höga rum Sommens jemförelsevis obetydliga station sålunda intagit under åren 1876 och 1877 är att söka i den oerhörda mängd skogseffekter, som, på sätt förut blifvit omförmält, derifrån afsändes under nämnda år.

År 1877 utgjorde Sommen den statens station, från hvilken den största mängd dylika effekter inom hela riket afsändes.

I afseende å *detaljhandeln med spritdrycker* och beloppet af de afgifter, som för rättighet till dylik handel blifvit under femårsperioden erlagda, meddelas å (följande sida) tabell Litt. B.

5. Kameralförhållanden.

Den redogörelse, som uti **tabell N:o 3** lemnas för *hemmanens* inom länet *mantal* vid periodens slut, är grundad på häradsskrifvarnes uppgifter, jemförda med de sammandrag öfver 1880 års jordebokssumma, hvilka framgå ur 1877 års för länet fastställda nya jordebok. Från de i senaste femårsberättelsens tabell i ämnet förekommande slutsummorna å oförmedlade och nuvarande mantalet skilja sig de derom nu angifna talen i så måtto, att summan af oförmedlade mantalet nu upptages till $10 \frac{3}{12}$ högre än år 1875 eller till $5,073 \frac{11}{12}$ mot $5,063 \frac{2}{3}$, under det att nuvarande eller förmedlade mantalet med endast $\frac{4}{32}$ öfverstiger slutsumman för år 1875. Skiljaktigheterna bero på de rättelser, som vid den nya jordebokens upprättande iakttagits, och den nu uppgifna summan för förmedlade hemmantalet, eller $3,893 \frac{31}{12}$, torde kunna såsom exakt anses.

Under perioden hafva 9 kronohemman om tillhoppa $4 \frac{7}{12}$ mantal samt 11 kronolägenheter blifvit *skatteköpta* för en sammanlagd skatteköpeskilling af 229 kronor 56 öre, hvarförutom, enligt Kungl. Maj:ts nådiga bref den 2 oktober 1880, försålt

f. d. löjtnantsbostället $\frac{1}{4}$ mantal Lilla Hagshult för en köpeskilling af 5,700 kronor.

Vid jemförelse af ifrågavarande tabell med den senast afgifna inhentas, att *brukningsdelarnes* antal under perioden vuxit från 15,032 till 15,401 och de andra »lägenheternas» från 1,950 till 2,751, likasom backstugorna ökats från 7,659 till 7,947, hvaremot jordtorpens antal sjunkit från 5,370 till 4,804.

Taxeringsvärdet å hemman och lägenheter, som i förra berättelsen upptogs till 81,563,100 kronor men nu angifves till 97,129,322, har sålunda stigit med 15,566,222 kronor, likasom sammanräknade taxeringsvärdet å städernas hus och tomter samt jorden ökats från 12,731,300 kronor till 19,420,500 kronor, eller med 6,689,200 kronor, af hvilken tillökning ensamt å fastigheter inom Jönköping falla 5,151,700 kronor.

Anledningen till den sålunda skedda ansenliga förhöjning i taxeringsvärdet å länets fastigheter har varit den förnyade uppskattning desamma år 1879 undergått, då värdet bestämdes för dem, som varit föremål för försäljning, till därför betingale

köpeskillingar och för sådana, derå hypoteksvärdering egt rum, till dervid uppskattade värdebelopp, hvarförutom värdet å öfriga jordbruksfastigheter, såväl statens som enskildes, höjts med vissa procent af de värden, taxeringskomitéerna föreslagit, eller inom Tveta härad med 20 till 30 proc., Vista 10 till 15 proc., Mo 10 proc., Norra Vedbo 10 till 15 proc., Södra Vedbo likaledes 10 till 15 proc., Östra härad 5 till 10 proc., Vestra 10 till 20 proc., Östbo 10 till 15 proc. och Vestbo 5, 10, 15 till 20 proc.

I Jönköping har under perioden stadens ökade folkmängd framkallat sådan tillväxt i byggnadsföretagen att, då under förra perioden uppfördes 47 nya boningshus, under denna blifvit uppförda 81 nya boningshus, de flesta på förstaden, för hvilken jemte öfriga delar af staden ny stadsplan af Kungl. Maj:t faststälts den 13 juli 1877.

I Vernamo köping hafva under ifrågavarande år uppförts 13 nya mestadels större och prydliga boningshus, hvilka äro taxerade till 82,000 kronor, hvarförutom i köpingens och jernvägsstationens närmaste omnejd nybygts 12 hus, af hvilka de flesta äro rymliga och prydliga, och äro dessa hus gemensamt taxerade till 55,500 kronor.

Antalet *jordafsöndringar*, för hvilka afgäld blifvit af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande bestämd, hafva utgjort år 1876: 13, år 1877: 44, år 1878: 28, år 1879: 44 och år 1880: 14 eller tillhopa 143. Af lägenheterna, hvilka alla afsöndrats för alltid och utgjort mindre del af egovidden än en tiondedel, ligga 39 i Tveta härad, 15 i Vista, 9 i Mo, 10 i Norra Vedbo, 14 i Södra Vedbo, 26 i Östra, 24 i Vestra, 4 i Östbo samt 2 i Vestbo härad. Största afsöndrade området har utgjort 131 kvadratref 70 kvadratstänger 50 kvadratalnar samt det minsta 60 kvadratalnar.

Genom särskilda nådiga beslut hafva från boställen och kronojord mark för alltid afsöndrats för allmännyttiga ändamål, nemligen:

år 1876: 2 kvadratref 80 kvadratstänger från kyrkoherdebostället i Sandseryds församling till byggnadsplats för ett skolhus, samt 4 kvadratref 42:18 kvadratstänger från kyrkoherdebostället i Långaryds församling för anläggning af ny kyrkogård;

år 1877: 2 kvadratref 32 kvadratstänger från pastorsbostället i Ingatorps församling för utvidgning af församlingens kyrkogård samt 30 kvadratref 45 kvadratstänger från häradshöfdingebostället Hvetlanda Thomas- och Kullagård för plats till bostad åt provinsialläkare äfvensom till enskilda byggnadstomter;

år 1878: 1 kvadratref 85 kvadratstänger från kyrkoherdebostället i Vireda församling för utvidgning af församlingens kyrkogård, 40 kvadratstänger från kyrkoherdebostället i Femsjö församling likaledes för utvidgning af kyrkogård samt 1 kvadratref från f. d. hautboistbostället Båraryd Södergård till byggnadsplats för skolhus;

år 1879: 22 kvadratref 35 kvadratstänger från häradshöfdingebostället Hvetlanda Thomas- och Kullagård för enskilda byggnadstomter och 6 kvadratref från kyrkoherdebostället i Kulltorps församling till plats för skolhus, samt

år 1880: 8 kvadratref 40 kvadratstänger från Visingsborgs skolegodshemman Torrsjö till plats för skolhus, 5 kvadratref 65 kvadratstänger från kyrkoherdebostället Vrigstad Prestegård till byggnadstomt för apotekslokal samt 1 kvadratref 5 kvadratstänger 20 kvadratföt från f. d. regementschefsbostället Brevik till byggnadsplats för skolhus.

Angående *skiftesverkets* inom länet fortgång förspörjes väl ett aftagande i antalet af de årligen afslutade laga skiftena, hvilka för periodens fem år utgjort respektive 176, 202, 136,

Tab. Litt. B.

Minuthandel med och utskänkning af spirituösa drycker under åren 1876—1881.

	1876—1877.			1877—1878.			1878—1879.			1879—1880.			1880—1881.					
	Antal.			Afgift.			Antal.			Afgift.			Antal.			Afgift.		
	Utskänkningsställen.	Minuthandelsställen.	Kronor.	Utskänkningsställen.	Minuthandelsställen.	Kronor.	Utskänkningsställen.	Minuthandelsställen.	Kronor.	Utskänkningsställen.	Minuthandelsställen.	Kronor.	Utskänkningsställen.	Minuthandelsställen.	Kronor.			
På landet	—	11	5,870	—	12	6,390	—	13	7,744	—	13	5,424	—	11	7,121			
I Jönköping.....	3	9	60,654	5	16	63,507	5	14	72,036	5	14	65,712	5	14	56,621			
I Eksjö.....	3	6	45,268	3	6	34,191	2	7	36,543	2	7	31,064	2	7	32,998			
I Grenna.....	—	5	8,657	—	3	5,377	—	3	6,145	—	3	1,921	—	3	1,848			
Summa för städerna	6	20	114,579	8	25	103,077	7	24	114,725	7	24	98,695	8	24	91,469			
Summa summarum	6	31	120,449	8	37	109,467	7	37	122,469	7	37	104,122	9	35	98,590			
<i>Disposition.</i>																		
Uppbördsprocent	—	—	240	—	—	218	—	—	244	—	—	208	—	—	197			
Till hushållningssällskapet	—	—	24,041	—	—	21,849	—	—	24,444	—	—	20,782	—	—	19,678			
» landsfinget	—	—	24,041	—	—	21,849	—	—	24,444	—	—	20,782	—	—	19,678			
» länets socknar	—	—	3,514	—	—	3,826	—	—	4,637	—	—	3,247	—	—	4,264			
» » städer	—	—	68,610	—	—	61,722	—	—	68,697	—	—	59,100	—	—	54,771			
Summa	—	—	120,449	—	—	109,467	—	—	122,469	—	—	104,122	—	—	98,590			

63 och 99, omfattande en areal af respektive 54,052, 79,570, 38,695, 72,166 och 23,505 skiftade kvadratref, men antalet af avslutade andra förrättningar har deremot icke obetydligt stigit, eller från 54, 91, 114 till 219 och 202 under periodens två senare år, och hafva dessa förrättningar omfattat respektive 12,769, 12,683, 20,926, 25,144 och 31,880 kvadratref, och hafva jord-egarnes sautliga kostnader för laga skiftena och förrättningarna uppgått under periodens år till respektive 30,900, 41,583, 21,282, 48,842 och 18,622 kronor.

Understödd af allmänna medel till *utflyttningar* i följd af laga skiften hafva utgått med följande belopp, nemligen år 1876: 2,625 kronor, år 1877: 6,375 kronor, år 1878: 3,637 kronor, år 1879: 5,287 kronor och år 1880: 4,650 kronor eller tillhoppa 22,574 kronor.

Förordnanden till *landtmäteriförrättningar* hafva af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande under perioden utfärdats till följande antal:

	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.
Laga skiften.....	29.	29.	15.	12.	16.
Andra förrättningar.....	80.	70.	116.	79.	105.
Summa	109.	99.	131.	91.	121.

Vid 1880 års slut funnos inom länet tjänstgörande 16 *landtmätare*, 2 medhjelpare och 5 elever, och är, jemlikt den år 1879 föreskrifna nya organisation för *justeringsverket*, länet indeladt

i 2:ne distrikt, innefattande *det ena*: Mo och Tveta härad med undantag af Nässjö och Barkeryds socknar, Ödestugu, Malmbäcks och Svennarums socknar af Vestra härad, Vista härad samt städerna Jönköping och Grenna, samt *det andra*: Vestbo, Östbo och Vestra härad med undantag af Ödestugu, Malmbäcks och Svennarums socknar, Norra och Södra Vedbo samt Östra härad, Nässjö och Barkeryds socknar af Tveta härad samt staden Eksjö.

I *utländska mäns ego* funnos, såsom af nedanstående tabell Litt. C inhemtas, vid 1880 års slut fastigheter inom länet till ett sammanlagdt taxeringsvärde af 1,192,000 kronor, eller 120,800 kronors lägre värde än vid 1875 års slut, och område deraf danskar egendom till ett värde af 775,300 kronor, engelsmän och amerikanare till värde af 391,700 kronor och en tysk till värde af 25,000 kronor.

Omflyttningen af eganderätten, synnerligast till de större possessionerna, har, såsom af de nu lemnade uppgifternas jemförande med den i förra berättelsen intagna tabell om förhållandet vid 1875 års slut synes, icke varit obetydlig och bär i sin mån vittne derom, att förvärfvandet af fastighet inom länet från främmande magters undersåtar afsett icke så mycket ett fast placerande af kapital, utan fastmer en affär, som antagligen haft till syfte en hastigt åtkommen vinst genom skogens afverkning, hvarefter egendomen öfverlätits åt annan spekulant, som möjligen haft samma syfte. Detta omdöme gäller dock icke för alla

Tab. Litt. C.

Utländingar tillhörig fast egendom inom länet vid 1880 års slut.

Härad.	Socken.	E g a r e .				F a s t i g h e t e n s			
		Namn.	Bosatt & egendomen.	Ej bosatt & egendomen.	Nationalitet.	namn.	mantal.	taxeringsvärde.	
Tveta	Nässjö	S. Svensson (bördig från Barkeryds socken, bosatt i Newyork)	—	1	Amerikansk.	Ingsberg, säteri	1	60,000	
D:o	Sandseryd	Ivar Levy	1	—	Dansk	Ulfstorp, krsk.	1	55,000	
D:o	D:o	E. Hvidt, E. le Maire och E. Lorentzen	—	1	D:o	Åsen och Hedenstorp, krsk. samt utjorden Dyrlyckan...	2	105,000	
Mo	Bottnaryd	Joh. Kittel	1	—	D:o	Tolabo, krsk.	$\frac{1}{2}$	15,000	
Södra Vedbo	Höreda	Harald Holger, Theodor Borring	1	—	D:o	Sjustad eller Ryningsholms säteri, Haga rå och rör, Qvarnkullen, Sporrarps utjord, tegelbruk och såg....	2 $\frac{3}{4}$	288,000	
Östra	Myresjö	C. Lundin, löjtnant	1	—	D:o	Drakulla, Kjersebo och Myresjö Nästgård med qvarn o. såg	2 $\frac{1}{8}$	99,000	
Vestra	Ramqvilla	H. P. Rygård, kousul	—	1	D:o	Höreda Mellangård, qvarn och spånsåg	$\frac{1}{8}$	19,200	
D:o	Vrigstad	Sören Rasmussen	1	—	D:o	Sunnerby.....	$\frac{3}{4}$	16,000	
D:o	D:o	Per Bjelke	1	—	D:o	Plan för hus vid Vrigstads gästgifvaregård	—	400	
D:o	Hjertlanda	Justesén	—	1	D:o	Elgabäck	2	72,000	
Östbo	Tofteryd	D. V. Shirley	—	1	Engelsk	Båramo, Bohult med qvarn, såg och ångsåg, Götaströms jernbruk och Södra Dufveled med			
D:o	Byarum					Dufveleds utjord	1 $\frac{1}{8}$	181,700	
D:o	Vernamo	J. C. Andersen	1	—	Dansk	Mosle Backegård	$\frac{1}{8}$	4,500	
D:o	D:o	A. Nielsen, Bäck	1	—	D:o	Ibm	$\frac{1}{8}$	4,500	
D:o	D:o	Hans Andersen	1	—	D:o	Ibm Bonkegård	$\frac{1}{8}$	1,400	
D:o	Kärda	A. W. Makinson, civilingenjör...	1	—	Engelsk	Herrestad med qvarn och såg	3	150,000	
D:o	Åker	G. E. Casse, löjtnant	1	—	Dansk	Elgebo Lilla och Stora med garfveri, Ljungberg, Linnås och Elghammars bruk	1 $\frac{1}{2}$	35,000	
D:o	Vårtorp	O. Hammer, kaptenlöjtnant	—	1	D:o	Bohrs ångsåg	—	20,000	
D:o	Rydaholm	W. Winckler, grosshandlare	—	1	Tysk	Sunds ladugård med ångsåg	1	25,000	
Vestbo	Långaryd	J. A. Larssen, handlande	—	1	Dansk	Häljeryd, Boxhult och Kongsveka	1 $\frac{1}{4}$	40,300	
			Summa	11	8	—	Summa	20 $\frac{1}{2}$	1,192,000

fastigheterna och minst för de smärre eller medelstora, å hvilka fortfarande omsorg egnas åt jordbruket och hvilkas skötsel icke lemnat anledning till anmärkningar.

I fråga om den inom länet befintliga *egendom af fideikommissnatur* har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, till jämförelse med den specifikation deraf, som i länsstyrelsens senaste femårsberättelse lemnats, inforat uppgifter om egendomarnes mantal och taxeringsvärden, och torde ur dessa uppgifter, till fullständiggande af nyssberörda specifikation och med angifvande af 1880 års taxeringsvärden, få anföras:

Ulfsnäs med underlydande $9\frac{1}{36}$ mantal jemte verk och inrättningar, taxerad till 244,300 kronor;

Vestanå om 10 mantal med bruk, verk och inrättningar, taxerad till 232,000 kronor;

Nissafors och *Källeryd* med bruk, verk och inrättningar om $16\frac{1}{6}$ mantal jemte stadsfastigheten N:o 42 Vestra kvarteret i Jönköping med bymark, taxerad till 379,300 kronor, är i förra berättelsen upptaget till $15\frac{23}{24}$ mantal, men som Styrshult utgör allenast $\frac{1}{8}$ mantal i stället för uppgifna $\frac{1}{4}$ mantal samt i fideikommissegendomen bör inräknas jemväl hemmanet Vik $\frac{1}{3}$ mantal kronoskatte i Hestra socken, bör till det förut anmärkta hemmantalet läggas ytterligare $\frac{5}{24}$ mantal, hvarigenom slutsumman blir $16\frac{1}{6}$ mantal;

Gripenberg och *Mörbylund* med underlydande $33\frac{1}{8}$ mantal med verk och inrättningar, taxerade till 722,900 kronor. Till detta fideikommiss, som förut uppgifvits omfatta $32\frac{1}{8}$ mantal, tillkommer Åsvalehult 1 mantal frälse i Säby socken;

Brunseryd med underlydande om $12\frac{3}{20}$ mantal, taxerad till 276,000 kronor, är nu upptaget till $\frac{1}{8}$ mantal lägre hemmantal än i förra berättelsen, hvilket härflyter deraf, att Lilla Högaskog antecknats till $\frac{1}{8}$ mantal frälse men skall vara frälse utjord utan åsatt mantal;

Katrineholm, *Bordsjö*, *Askeryd* och *Herrestad* med underlydande $41\frac{3}{4}$ mantal, taxerade till 873,000 kronor;

Vallby med underlydande $3\frac{1}{4}$ mantal, taxerad till 81,600 kronor, var i förra berättelsen antecknad till $4\frac{1}{4}$ mantal, men som Sjöarp 1 mantal frälse icke numera läser vara af fideikommissnatur, frångår detta mantal fideikommisset;

Bratteborg och *Götafors bruk* med underlydande $6\frac{3}{8}$ mantal, taxerad till 218,900 kronor; fideikommisset uppgafs i förra berättelsen till $6\frac{1}{8}$ mantal, men som dertill bör räknas jemväl $\frac{1}{4}$ mantal frälse Strängsbo Östergård i Bonstorps socken af Mo härad, utgör rätta slutsumman å hemmantalet $6\frac{3}{8}$ mantal;

Lundboholm med underlydande 7 mantal, taxerad till 168,200 kronor;

Liljenäs med underlydande $3\frac{3}{4}$ mantal, taxerad till 74,700 kronor, var i förra tabellen uppförd till allenast $2\frac{3}{4}$ mantal, men som dertill höra ytterligare Råbockatorp $\frac{1}{8}$ mantal frälse, Slättö Agård $\frac{3}{8}$ mantal frälse och Torskinge Henriksgård $\frac{1}{2}$ mantal frälse, allt i Torskinge socken, förutom frälseräntan af $\frac{1}{2}$ mantal Slättö Kärret och af 1 mantal Torskinge Norregård, bör hemmantalet, såsom skett, ökas med 1 mantal; samt

Schedingsnäs med underlydande $6\frac{3}{8}$ mantal, taxerad till 100,600 kronor; i förra berättelsen angafs sammanlagda mantalet till $6\frac{1}{4}$ mantal, men som Forsheda Ledsgård $\frac{1}{8}$ mantal frälse i Forsheda socken bör tilläggas fideikommisset, utgör rätta totalsumman $6\frac{3}{8}$ mantal.

Sammanräknade taxeringsvärdet år 1880 å länets fideikommissegendomar utgör 3,371,500 kronor, och innehafvas egendomarne fortfarande af de fideikommissarier, hvilka finnas antecknade i förra berättelsens tabell öfver länets fideikommiss.

Tabell Litt. D (å nästa sida) lemna upplysning om mantal och taxeringsvärde vid 1880 års slut å de *fastigheter* inom länet, som vid nämnda tidpunkt *egts af inhemska aktiebolag*. Af utländskt aktiebolag områdes nämnda år icke någon fastighet inom länet.

Till upplysning om *häradskommunens* inkomster och utgifter, därför redogörelse icke annorstädes ingår i serien af Bidrag till Sveriges officiella statistik, meddelas följande uppgifter:

Häradenas andel af saköresmedel, eller den *inkomst*, som tillfaller häradena, har under perioden uppgått:

för Tveta, Vista och Mo härad till	14'25.
» Norra och Södra Vedbo härad till	30'00.
» Östra härad till	22'44.
» Vestra " "	34'18.
» Östbo " "	24'25.
» Vestbo " "	17'67.
eller tillhopa 142'79,	

motsvarande i medeltal 28 kronor 56 öre årligen.

Utgifterna åter hafva, såsom under förra perioden, hufvudsakligen bestått i *snöplogningsavgifter*, ehuru sådana avgifter inom Tveta och Östbo härad uppbäras inom socknarna för det sockenvis ordnade plogningsbesväret. Inom de öfriga häradena hafva dessa avgifter under perioden i medeltal årligen uppgått:

för Vista härad till	1,255'99.
» Mo " "	799'92.
» Norra Vedbo " "	2,306'62.
» Södra Vedbo " "	1,370'56.
» Östra " "	4,540'35.
» Vestra " "	5,348'98.
» Vestbo " "	3,611'27.

Till aflöning af *häradstjenare* och *tingshusföreståndare* har i medeltal under hvart af periodens år utgått:

från Tveta härad	213'50.
» Vista " "	51'98.
» Mo " "	87'87.
» Norra Vedbo " "	68'00.
» Södra Vedbo " "	200'00.
» Östra " "	383'71.
» Vestra " "	139'58.
» Östbo " "	429'83.
» Vestbo " "	182'78.

Såsom bidrag till *tingshusbyggnad* eller *hyra för tingshus* hafva följande härad i medeltal under ifrågavarande fem år mest vidkännas en årlig utgift:

Vista härad	132'00.
Mo " "	15'92.
Södra Vedbo " "	1,303'67.
Vestra " "	969'72.
Östbo " "	539'74.
Vestbo " "	252'84.

Dessutom hafva i medeltal årligen utgått till *underhåll af provinsialläkarebostad* från Östra härad 547 kronor 90 öre och från Vestra härad 481 kronor 31 öre, till underhåll af *allmänna*

Tab. Litt. D. Förteckning å fastigheter inom Jönköpings län, hvilka under år 1880 egts af aktiebolag, äfvensom uppgift å dessa fastigheters taxeringsvärden sagda år.

Härad.	Socken.	B o l a g e t s n a m n .	F a s t i g h e t e r .	Man- tal.	Taxeringsvärden				
					å jordbruksfastighet.		å annan fastighet.		
					Parti- summa.	Hufvud- summa.	Parti- summa.	Hufvud- summa.	
Jönköpings stad		Smålands enskilda bank	Tomten N:is 3 och 4 Vestra kvarteret	—	—	—	12,000	—	
			Hus derå, hotellet	—	—	—	300,000	—	
			Bymarksjord	—	—	—	3,000	315,000	
		Sahlströms fabriksaktiebolag.....	Tomten N:ris 14, 15, 16 och 17 Vestra kvarteret	—	—	—	—	10,000	—
			Hus derå	—	—	—	—	191,700	—
			Bymark med lada derå	—	—	—	—	4,000	205,700
		Jönköpings litografiska aktiebolag	Tomten N:ris 2, 3, 4 Torgkvarteret	—	—	—	—	7,000	—
			Hus derå	—	—	—	—	130,000	—
			Bymarksjord	—	—	—	—	2,000	139,000
		Teaterhusaktiebolaget.....	Teaterhuset N:o 40 Kyrkoqvarteret	—	—	—	—	30,000	—
			Tomten till d:o	—	—	—	—	5,000	35,000
		Jönköpings tändsticksfabriksaktiebolag	Tändsticksfabriken, hus	—	—	—	—	600,000	—
			Tomten till d:o	—	—	—	—	51,500	—
			Hus å brädgården	—	—	—	—	5,000	—
			Tomten N:o 156 i förstadens norra kvarter ..	—	—	—	—	4,000	—
			Gamla lasarettet, hus	—	—	—	—	40,000	—
			Tomten till d:o	—	—	—	—	5,500	—
			Arbetarebostäder, hus	—	—	—	—	113,400	—
			Tomter till dessa m. m., 15 tld 10 ³ / ₄ kappland	—	—	—	—	40,000	859,400
		H. Halls boktryckeriaktiebolag	Vestra trädgård N:o 6, hus	—	—	—	—	33,000	—
			Tomten till d:o	—	—	—	—	2,000	35,000
		Jönköpings qvarnaktiebolag	Jakobsdal med Storqvarnen, hus och vattenfall	—	—	—	—	133,000	—
			Stadsqvarnen, hus och vattenfall	—	—	—	—	8,000	—
Hulu qvarn d:o	—		—	—	—	65,000	—		
Af P. N:o 29, 2 tld 27 ¹ / ₂ kappland	—		—	—	—	10,000	—		
Litt. P. af N:ris 8 och 9, 3 tld 21 kappland	—		—	—	—	6,000	—		
Magasin derå	—		—	—	—	1,500	223,500		
Ekejö stad	Nässjö—Oskarshamns jernvägsaktiebolag	Stationshus och reparationsverkstad.....	—	—	—	—	60,000		
Tveta	Jersnäs	Sunds glasbruksaktiebolag.....	Sund N:o 4, lägenhet	—	1,000	—	—	—	
			D:o glasbruk	—	—	—	5,000	—	
Hakarp		Torestorp N:o 1.....	D:o snickerifabrik	½	19,800	20,800	—	—	
			Nässjö tapetfabrik	—	—	—	5,100	10,100	
			D:o bryggeri	—	—	—	—	20,000	
		D:o trävaruaktiebolag	D:o snickerifabrik	—	—	—	—	50,000	
		Husqvarna vapenfabriksaktiebolag	Husqvarna Södergård N:o 1	1	} 50,000	—	—	—	—
			D:o Norrgård » 2, lägenhet.....	—		—	—	—	—
			Rosendal N:o 1, Rosenholm, d:o	—	6,000	56,000	—	—	
Vapen- och symaskinfabrik	—		—	—	—	250,000	—		
Qvarn	—	—	—	—	7,000	257,000			
Vestra	Sandsjö	Nyholms aktiebolag	Kull	¼	4,900	—	—	—	
			Nyaby Vestergård	⅞	12,500	17,400	—	—	
		1 qvarn	—	—	—	—	1,900	—	
		1 såg	—	—	—	—	1,500	—	
		1 d:o	—	—	—	—	700	—	
		1 shoddyfabrik	—	—	—	—	1,000	—	
		1 borstfabrik	—	—	—	—	5,500	10,600	

Härad.	Socken.	B o l a g e t s n a m n.	F a s t i g h e t e r.	Man- tal.	Taxeringsvärden			
					å jordbruksfastighet.		å annan fastighet.	
					Parti- summa.	Hufvud- summa.	Parti- summa.	Hufvud- summa.
Vestra	Vallsjö	Degerfors aktiebolag	Säfejö, Gröndal tomt N:o 9	—	—	1,000	—	—
	Ramqvilla	Fredriksbergs aktiebolag	1 hus	—	—	—	—	3,000
Norra Vedbo	Säby	Säfveåns aktiebolag	Karstorp	$\frac{1}{8}$	2,900	—	—	—
			Täckeberg, en afsöndring	—	3,100	—	—	—
Södra Vedbo	Hälsleby	Moboda bränneriaktiebolag	Bråddatorp	$\frac{1}{8}$	5,000	11,000	—	—
			Moboda, 1 bränneri	—	—	—	500	—
Södra Vedbo	Hälsleby	Säfveåns aktiebolag	1 boningshus	—	—	—	500	1,000
			Sommens ångsåg	—	—	—	25,000	—
Södra Vedbo	Hälsleby	Säfveåns aktiebolag	Stenkulla N:o 1	$\frac{1}{8}$	—	8,200	—	—
			Emarps såg	—	—	—	75,000	100,000
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Brannefall utjord $\frac{1}{24}$	—	—	30,000	—	—
			Björkö skate	Rödjenäs landbruksaktiebolag	$\frac{1}{2}$	20,000	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Katteryd, Norrgård N:o 1	$\frac{1}{2}$	15,000	—	—	—
			D:o Sörgård " 2	$\frac{1}{2}$	35,000	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Nämme Rhl. N:o 1	1	800	—	—	—
			T. Östanskog	—	39,500	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Torp Rhl. N:o 1	$\frac{1}{2}$	500	110,800	—	—
			T. Århällan	—	—	—	6,000	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Fuse qvarn	—	—	—	2,000	8,000
			D:o såg	—	—	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Halmstad—Jönköpings jernvägsaktiebolag	—	—	—	—	1,700
			D:o såg	—	—	—	—	10,000
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Vesthorja Lilleg., lägenh. Berntorp med åbyggnad	—	—	—	—	—
			D:o såg	—	—	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Ulfvekull, en ångsåg	—	—	—	—	—
			D:o såg	—	—	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Gyllenfors karaktärsbyggnad, arbetarebostäder och stångjernsverk	—	—	—	12,000	—
			D:o manufakturverk, glashytta och magasin	—	—	—	15,000	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	En såg, kallad Hallaryd	—	—	—	6,000	—
			D:o manufakturverk, glashytta och magasin	—	—	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Bohult Östra	$\frac{1}{4}$	4,000	—	—	—
			D:o manufakturverk, glashytta och magasin	—	—	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Henja Östergård	$\frac{1}{8}$	2,800	—	—	—
			D:o manufakturverk, glashytta och magasin	—	—	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Hult	$\frac{1}{2}$	10,700	—	—	—
			D:o manufakturverk, glashytta och magasin	—	—	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	En qvarn, kallad Hallaryd	—	—	—	2,000	35,000
			D:o manufakturverk, glashytta och magasin	—	—	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Gislaved Söderg., Lund	$\frac{1}{4}$	5,200	—	—	—
			D:o manufakturverk, glashytta och magasin	—	—	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	D:o " T. Lyckedungen	—	1,000	—	—	—
			D:o manufakturverk, glashytta och magasin	—	—	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	D:o Buskeg.	$\frac{1}{2}$	12,300	—	—	—
			D:o manufakturverk, glashytta och magasin	—	—	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	D:o Norregård	$\frac{1}{2}$	10,600	—	—	—
			D:o manufakturverk, glashytta och magasin	—	—	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Mo	$\frac{1}{8}$	2,700	49,300	—	—
			D:o manufakturverk, glashytta och magasin	—	—	—	—	—
Södra Vedbo	Hult	Nässjö trävaruaktiebolag	Byggnader	—	—	—	—	18,000
			D:o manufakturverk, glashytta och magasin	—	—	—	—	—
Summa				$7\frac{1}{8}$	—	304,500	—	2,405,000
						Kronor 2,709,500		

oindelade vägar från Tveta härad 1,904 kronor 99 öre, från Mo härad 77 kronor 25 öre och från Vestra härad 640 kronor 14 öre, samt till förstärkning af *hvädets brokassa* från Östbo härad 466 kronor 50 öre.

Länets landsting har under ifrågavarande femårsperiod hufvudsakligen egnat sin omvårdnad åt folkundervisningen och sjukvården. Inkomsterna hafva i medeltal årligen utgjort 19,600 kronor i andel af bränvinsförsäljningsafgifter och 15,700 kronor i landstingskatt. Af dess utgifter hafva i medeltal årligen anslagits 5,390 kronor till befrämjande af landtbruket och dess binnärningar, 5,320 kronor till sjukvård och 11,066 kronor till undervisningsväsendet, hvarjemte fortgått amortering af det till nya länsjukhusbyggnaden upptagna lån.

Under perioden har Eders Kungl. Maj:t i nåder medgifvit följande kommuner rätt att upptaga lån, stäldt på längre återbetalningstid än två år, nemligen:

Hakarup för uppförande af skolhus	kr.	3,000.
Båraryd för understödjande af jernväg i orten	"	5,000.
äfvensom för byggnad af kyrka och skolhus	"	5,000.
Ljungarum för uppförande af skolhus	"	18,000.
Kärda för kyrkobyggnad	"	10,000.
Höreda för skolhusbyggnad	"	10,000.
Ålseda för understödjande af jernväg i orten	"	9,000.
Eksjö stad för fattighus och arbetsinrättning	"	40,000.
Nydala för skolhusbyggnad	"	3,000.
Hvetlanda för jernvägsbyggnad	"	10,000.
samt för inrättande af fattiggård	"	3,000.
Vireda för skolhusbyggnad	"	4,000.

Hagrida för skolhusbyggnad.....	kr.	5,000.
Hälsby för orgelbyggnad	»	6,000.
Malmback för uppförande af sockenstuga.....	»	4,000.
Anderstorp för reparation af orgel	»	2,000.
Myresjö för kyrkobyggnad	»	12,000.
Säby » skolhusbyggnad	»	10,000.
Vernamo »	»	30,000.
Femsjö »	»	750.
Sandvik »	»	5,000.
Vernamo köping för jernvägsbyggnad	»	20,000.
Hjelmseryd för orgelbyggnad	»	3,000.
Bredaryd för skolhusbyggnad	»	6,000.
Bosebo »	»	3,000.
Jönköping för folkskolehusbyggnad	»	115,000.

Bälaryd för skolhusbyggnad	kr.	3,000.
Hestra »	»	3,300.
Sandersyd för	»	2,000.
Mellby »	»	4,000.

Beträffande i öfrigt *kommunernas* inom länet finanser, derför fullständig redogörelse genom Kungl. Statistiska Centralbyrån afgifves, synas allenast följande af Jönköpings stad under perioden bestridda större utgifter förtjena här anmärkas, nemligen för inköp af jord till stadsplanens genomförande 106,643 kronor, för vattenledningens utvidgande 84,500 kronor, för ny gasklocka 32,000 kronor, för en ångspruta med tillbehör 16,485 kronor samt för två nya broar öfver kanalen och stensättning af gator 57,919 kronor.

6. Politi.

A) **Undervisningsväsendet.** För handhafvande af undervisningen vid härvarande *högre elementarläroverk* funnos vid slutet af den femårsperiod, denna berättelse omfattar, anställda jemte rektor 7 lektorer och 13 adjunkter, 7 extra lärare och 4 öfningsslärare, deraf 1 i välskrifning.

Antalet lärjungar, som under höstterminen nedannämnda år begagnat undervisningen vid skolan, uppgick:

År 1876 till.....	469.
» 1877 »	513.
» 1878 »	496.
» 1879 »	536.
» 1880 »	550.

af hvilket sistnämnda antal 279 tillhörde latinlinien, 101 realinien och 170 den gemensamma linien. Ut i gymnastik och vapenöfningarna deltog under höstterminen 1880 tillsammans 487 lärjungar och i särskilda militäröfningar 185.

Med hänsigt dertill att Jönköpings högre elementarläroverk räknar sina anor från den af grefve Per Brahe den yngre år 1636 å Visingsö grundlagda skola, hvilken efter att i 180 år hafva varit i verksamhet på det ställe, der hon af sin stiftare inrättades, år 1816 förlades till Jönköping, firade läroverket år 1880, 200 år efter Per Brahes den 12 september 1680 inträffade död, en fest till högtidlighållande af stiftarens minne.

Enligt räkenskaperna öfver den så kallade Visingsö-fonden, bildad genom afkastning och räntor från de af grefve Brahe till Visingsö skolas underhåll donerade hemman, utgjorde fondens behållning vid 1880 års början 79,160 kronor 38 öre, dess inkomster för året 13,410 kronor 46 öre och utgifter 5,349 kronor 92 öre. Genom Kungl. brefvet den 13 september 1878 medgafs, att 50,000 kronor af fondens behållning fingo användas såsom bidrag till kostnaden för uppförande af ett nytt gymnastikhus, hvilken byggnad, jemväl innehållande flere lärosalar afsedda för realliniens lärjungar, under perioden blifvit uppförd, ehuru den först under innevarande år kunnat för undervisningen upplåtas.

Läroverkets byggnadsfond, som vid 1875 års utgång uppgick till 30,614 kronor 19 öre, hade vid 1880 års slut en behållning af 45,017 kronor 94 öre. Vid samma tid utgjorde behållningarna:

i ljus- och vedkassan	kr.	1,152'13.
i biblioteks- och materielkassan	»	6,646'59.
i premie- och fattigkassan.....	»	795'93.

Under höstterminen år 1880 voro af lärjungarne befriade 210 från afgift till både materielkassan och byggnadsfonden samt 81 från afgift till den senare fonden. Afgiften till ljus och vedkassan, hvilken afgift i mån af behof åläggas hvarje lärjunge, erlades af 546 lärjungar med belopp af tre kronor för hvarje lärjunge.

De i föregående berättelse omförmälta, för *qvintlig ungdom afsedda två skolor i Jönköping* hafva under perioden fortfarande utöfvat sin gagnande verksamhet. Till den ena af dem, som på ett förtjenstfullt sätt ledes af ett enskildt fruntimmer, har af statsmedel lemnats understöd, som år 1876 utgick med 2,400 kronor, år 1877 med 1,500 kronor och för hvarterdera af åren 1878, 1879 och 1880 med 2,000 kronor. Till den andra skolan har något understöd af statsmedel icke blifvit ifrågasatt, men skolan har af stadskommunen åtnjutit ett årligt bidrag till hyra för lokal. Under höstterminen år 1880 undervisades vid den förra af dessa skolor 151 och vid den senare 146 lärjungar.

Vid *elementarläroverket i staden Eksjö*, med undervisningen ordnad på fem klasser, utgöres lärarepersonalen af rektor, fem kolleger och tre öfningsslärare. Antalet lärjungar, som höstterminen år 1875 uppgick till 108, har under perioden omvexlande bibehållit sig vid nästan samma siffra, ökades visserligen under höstterminen år 1879 till 130 närvarande, men nedgick åter under höstterminen 1880 till 109, deraf på gemensamma linien 66, på latinlinien 28 och på reallinien 15. Under nämnda lästermin voro 33 lärjungar befriade från afgift till både materielkassan och byggnadsfonden, 26 från afgift till den förra, men icke till den senare, samt 5 från afgift till den senare, men icke till den förra.

Vid 1880 års utgång uppgick behållningen:

i byggnadsfonden	till	kr.	1,962'03.
i ljus- och vedkassan	»	»	1,281'94.
i materiel- och bibliotekskassan	»	»	125'00.
i premie- och fattigkassan	»	»	1,908'68.

Enär det nu befintliga läroverkshuset, som innehåller endast sju rum, deraf ett biblioteksrum, ett läsrum och en samlingsal i den nedre, samt ett naturaliekabinett och tre läsrum i den öfre våningen, är för det på två bildningslinier fördelade femklassiga läroverket till utrymmet otillräckligt och högligen i behof af utvidgning, har framställning af rektorsembetet hos stadsfullmäktige gjorts om vidtagande af åtgärder för skollokalens utvidgande medelst tillbyggnad, men frågan härom är ännu beroende på pröfning.

Vid det treklassiga *elementarläroverket i Vernamo köping* bestrides undervisningen af rektor, två kolleger och två öfningslärare, hvarjemte en af kollegerna meddelar undervisning i teckning. Lärjungarnes antal under femårsperioden har uppgått:

År 1876 till	29.
» 1877 »	31.
» 1878 »	36.
» 1879 »	36.
» 1880 »	38.

Undervisningen vid den *tvåklassiga pedagogien i staden Grenna* uppehålls af rektor och en tillförordnad kollega samt två öfningslärare. Antalet lärjungar är i nedgående och utgjorde:

Hösterterminen år 1876	24.
» » 1877	25.
» » 1878	18.
» » 1879	19.
» » 1880	16.

De till läroverket hörande kassor utvisade vid sistnämnda års slut följande ställning:

Behållningen i byggnadsfonden	kr. 1,735 ⁷⁰ .
» i ljus- och vedkassan	» 237 ⁰³ .
» i biblioteks- och materielkassan	» 1,000 ³⁴ .
» i premie- och fattigkassan	» 342 ⁰² .

Den i *Vrigstad* inom Vestra härad inrättade pedagogi, grundad på donationer af Kungl. rådet A. Gyllenstierna och en enkefru Hafström, hvilka till denna undervisningsanstalts uppehållande skänkt $\frac{1}{2}$ mantal Vrigstad Månggården och $\frac{1}{4}$ mantal Holkaryd Lillegården, har enligt Kungl. brefvet den 24 oktober 1879 blifvit indragen och förändrad till folkskola för Vrigstads församling med undervisningslokal i sockenhuset derstädes, hvarvid till aflöning åt skolans lärare, som skall ega fri bostad, vedbrand och trädgård å Vrigstad Mångsagård, anvisats afkastningen af ofvannämnda båda hemman, hvilka komma att för 20 år i sender utarrenderas, äfvensom ett årligt kontant belopp af 600 kronor, att utgå med 400 kronor af allmänna medel och med 200 kronor af församlingen.

Enligt hvad i den senaste femårsberättelsen meddelades, funnos inom länet vid 1875 års slut 147 *folkskolor*, af hvilka likväl det öfvervägande antalet var flyttande. Under den nu tilländagångna femårsperioden har en förändring till det bättre i detta afseende inträffat, så att antalet fasta folkskolor ökats, under det att antalet af de flyttande minskats. Vid 1880 års utgång hade folkskolornas antal vuxit till 163, deraf 77 fasta och 86 flyttande, af hvilka senare 46 omvexla på två stationer, 29 på tre och 11 på flere än tre stationer, hvilket sistnämnda förhållande förekommer endast inom Vestra och Södra Vedbo härad.

Småskolornas antal, som vid 1875 års utgång utgjorde 216, har ökats till 239, deraf 26 fasta och 213 flyttande.

För undervisningen i folkskolorna funnos vid femårsperiodens slut anställda 164 lärare och lärarinnor och för undervisningen i småskolorna 53 lärare och 194 lärarinnor, hvarjemte 29 lärare och 20 lärarinnor voro särskildt antagna för meddelande af undervisning i öfningsämnen eller handaslöjder.

Af de till de särskilda skoldistrikten hörande barn mellan 7—14 år undervisades, enligt af vederbörande folkskoleinspektörer meddelade uppgifter, år 1880:

K. Mts Befallningshafvandes femårsberättelser 1876—1880. Jönköpings län.

i de fasta folkskolorna	5,968.
i de flyttande	9,205.
i småskolorna	11,230.
Summa	26,403.

Inom länets särskilda skoldistrikt finnas 272 egna skolhus samt 67 för sådant ändamål förhyrda byggnader. Antalet skolhus, vid hvilka finnes särskildt för undervisningen ordnad planteringsland, utgjorde vid periodens slut 92. Visserligen finnas planteringsland vid ännu flere skolhus, men dessa land äro till största delen helt små och för undervisningen icke fullt ordnade, enär mången lärare ännu saknar erforderlig skicklighet att meddela undervisning i ämnet.

Med fullt skäl kan sägas, att folkskoleväsendet under de fem år, hvilka äro föremål för denna berättelse, gjort omiskänneliga framsteg, visande sig hufvudsakligen dels i upprättandet af flere nya skolor, dels i skolhusens ändamålsenligare inredning, dels i en förbättrad undervisning, dels ock i anskaffandet af en fullständigare och bättre undervisningsmateriel. De undervisningskurser, som årligen på fyra särskilda ställen inom länet hållits för bildande af småskolelärarinnor, med användande af dertill utaf landstinget anslagna medel, hafva varit mycket besökta och otvifvelaktigt burit goda frukter för ernående af dermed afsedda syftemål.

Anslagen till folkskoleväsendet hafva utgått med växande belopp, såsom framgår af följande redogörelse för de under perioden till folkskoleväsendets befrämjande anordnade statsbidrag:

1:o) till löneförbättring åt folkskolelärare:

År 1876	kronor 57,704 ⁴⁸ .
» 1877	» 57,421 ⁹⁷ .
» 1878	» 61,549 ⁹⁸ .
» 1879	» 64,349 ⁰⁶ .
» 1880	» 65,308 ³¹ .

2:o) till småskolors underhåll:

År 1876	kronor 23,275 ⁰⁰ .
» 1877	» 25,500 ⁰⁰ .
» 1878	» 25,064 ⁰⁶ .
» 1879	» 27,450 ⁰⁰ .
» 1880	» 28,125 ⁰⁰ .

Med tillämpning af de i Kungl. kungörelsen af den 11 september 1877 angående anslag för lärares aflöning vid *fortsättningsskolor* meddelade bestämmelser ordnades år 1878 inom 14 särskilda skoldistrikt så beskaffade skolor till ett antal af 21, deraf 8 inom staden Jönköping. Antalet ökades år 1879 till 27, deraf 9 inom Jönköping, men nedgick år 1880 till 18, till följd deraf att fortsättningsskolorna inom Jönköping indrogos med 1879 års utgång, enär undervisning i de flesta af de ämnen, hvilka utgöra föremål för undervisning i fortsättningsskolan, meddelas i den inom staden år 1878 inrättade tekniska afton- och söndagskola.

Till öförmålta skolor hafva statsbidrag utgått:

År 1878 med	kronor 1,450.
» 1879 »	» 1,800.
» 1880 »	» 1,175.

I sammanhang med denna öfversigt af folkskoleväsendets utveckling inom länet anser Kungl. Maj:ts Befallningshafvande sig äfven böra meddela en redogörelse för de under perioden

vidtagna åtgärder till åvägabringande af *undervisning i slöjd*, desto hellre som denna undervisning, med endast få undantag, blifvit stäld i samband med undervisningen i folkskolorna.

Vid sammanträde år 1878 beviljade landstinget för hvardera af åren 1879, 1880 och 1881 ett anslag af 2,500 kronor att användas till befordrande af undervisning i slöjd inom länet och till understöd åt de kommuner, som visade sig hafva anordnat sådan undervisning för så väl gossar som flickor eller åtminstone för barn af ettdera könet, vare sig i förening med folkskolan eller oberoende af densamma. Åt utsedda komiterade uppdrogs att ombesörja alla nödiga åtgärder för ändamålets vinande, och sedan jemväl hushållningssällskapet i länet anslagit bidrag till enahanda belopp samt för sin del utsett komiterade att samverka med de af landstinget valde, togo komiterade saken om händer, i hvilket hänseende skrivelser aflätos till vederbörande pastorsembeten inom länet, dervid uppmärksamheten fästes på vigten af slöjdundervisning för höjande af arbetskickligheten hos den uppväxande ungdomen inom den arbetande befolkningen så väl på landsbygden som inom städerna. Enligt komiterades beslut skulle hvarje kommun, som åtog sig att anordna slöjdundervisning för gossar och flickor eller för endera, vare sig i förening med folkskolan eller på annat sätt, samt visade sig hafva att förfoga öfver för ändamålet lämplig lokal och antagit tjenliga lärare, ega att såsom understöd härtill uppbära dels för en gång ett belopp af 75 kronor, för anskaffande af vid undervisningen nödiga redskap och verktyg, dels årligen ett belopp af 90 kronor till aflönande af en lärare för gossar, med skyldighet att under en tid af 36 veckor, en dag i hvarje vecka, meddela undervisning, samt 54 kronor till aflönande af en lärarinna för flickor, med enahanda undervisningsskyldighet. Då införandet af undervisning i slöjd, enligt komiterades tanke, skulle väsentligen underlättas, om skolläraren sjelf egde nödig insigt att leda och handhafva densamma, anordnades i Jönköping genom komiterades försorg under sommaren år 1879 en hufvudsakligen för folkskolelärare afsedd undervisningskurs i både teckning och slöjd, dervid undervisning meddelades åt 36 folkskolelärare, en folkskolelärarinna samt tre andra personer, hvilka af kommuner blifvit utsedda att erhålla anställning såsom lärare i slöjd. Vid undervisningen i teckning tillämpades den nya ritmetod, som enligt Kungl. Maj:ts förordnande skall begagnas i allmänna läroverken äfvensom i folkskolelärareseminarierna, för att genom derifrån utgående lärjungar vidare spridas till folkskolorna. Såsom bidrag till bestridande af de med omförmälda undervisningskurs förenade utgifter behagade Eders Kungl. Maj:t uppå derom gjord underdånig ansökning i nåder anvisa ett belopp af 500 kronor.

När komiterade tillträdde sitt uppdrag, var redan slöjdundervisning i gång inom Korsberga, Visingsö, Öggestorps, Rogberga, Hestra (i Mo härad), Adelöfs, Sandserys och Hakarps socknar. Under år 1879 infördes undervisning i slöjd inom Hvetlanda, Vireda, Linderås, Jerstorps och Unnaryds socknar; hvar efter under år 1880 sådan undervisning anordnats inom ytterligare 22 socknar äfvensom i staden Eksjö och Vernamo köping, så att vid utgången af sistnämnda år inalles 39 slöjdskolor funnos inom länet, deraf de allra flesta i förening med folkskolan. Inom alla skolorna, med undantag af den inom Hakarps socken, der endast flickor undervisas, meddelas undervisning åt både gossar och flickor. Utöfver de af landstinget och hushållnings-

sällskapet för ändamålet anvisade medel hafva komiterade disponerat öfver det till befrämjande af husslöjden inom länet årligen beviljade statsanslag af 1,500 kronor.

Från det af riksdagen anvisade anslag för beredande af undervisning i slöjd åt i skolåldern varande barn har understöd i nåder beviljats:

År 1878 till 4	skolor med	kronor	300.
» 1879 » 5	» »	»	375.
» 1880 » 24	» »	»	1,536.

Vid landstingets sammanträde år 1875 beviljades för år 1876 ett anslag af 400 kronor att användas såsom understöd åt två industri- eller handverksarbetare eller mindre bemedlade industri- eller handverksidkare, för att sätta dem i tillfälle att begagna undervisningen vid slöjdskolan i Stockholm. Under år 1877 utgick icke något sådant bidrag, men vid landstingets sammanträde nämnda år anvisades för åren 1878, 1879 och 1880 ett årligt anslag till enahanda ändamål, dock med den förändring, att anslaget finge tilldelas två inom länet boende ynglingar, en från någon af länets städer och en från landsbygden, hvilka ega anlag för industriel verksamhet.

Förslag om inrättande af en *folkhögskola* inom länet bragtes redan år 1872 å bane hos länets landsting, men vann då icke understöd. År 1874 gjordes frågan ånyo till föremål för behandling hos landstinget, som då beviljade ett årligt anslag af 1,000 kronor, att utgå i tre år samt öfverlemnade åt en komité att åvägabringa skolans organisation, men det lyckades icke att bringa skolan till stånd förr än den 1 november 1876, då undervisningen började. Skolan, som är förlagd på hemmanet Vesthorja Mellangårds egor invid Vernamo köping, har sedermera varit i verksamhet, och omfattar läsåret tiden från den 1 november till medlet eller slutet af påföljande april månad, varande lärokursen ettårig.

Under läsåret 1876—1877	meddelades undervisning åt	17	lärjungar.
» » 1877—1878	» »	13	»
» » 1878—1879	» »	18	»
» » 1879—1880	» »	20	»

För bestridande af de med skolans verksamhet förenade kostnader har styrelsen af landstinget fått uppbära 1,000 kronor årligen jemte 400 kronor till hyra för lokal, äfvensom af statsmedel 1,800 kronor hvarje år, tillika med räntan af en utaf framlidne veterinärläkaren Jacobi donerad fond, 8,000 kronor, för åstadkommande af en folkhögskola inom Vireda pastorat af Norra Vedbo härad. Årsafgiften af hvarje lärjunge erlægges med högst trettio kronor.

Uti de af styrelsen meddelade årliga redogörelserna för skolans verksamhet vitsordas den flit och det goda uppförande, som lärjungarne under vistandet vid skolan ådagalagt.

Fråga om inrättande af en *teknisk afton- och söndagsskola* i staden Jönköping gjordes redan år 1875 till föremål för ompröfning hos länets landsting, hvars medverkan för detta ändamål påkallades; och sedan landstinget till sådan skola beviljat ett årligt anslag af 1,500 kronor, under förutsättning att staden, jemte det densamma för skolan uppläte nödig lokal, bidroge med ett årligt anslag af enahanda belopp, äfvensom att länets hushållningssällskap jemväl lemnade ett tillskott af 1,000 kronor, samt berörda bidrag blifvit af vederbörande beviljade, och Kungl. Maj:t, uppå derom aflåten underdånig framställning från den vid

1877 års riksdag anvisade fond till understöd åt tekniska afton- och söndagsskolor för år 1878 beviljat ett anslag af 2,000 kronor, vidtogos af den dertill utsedda styrelsen åtgärder för skolans åvägabringande, och öppnades undervisningen i densamma i september månad nyssnämnda år, dervid till deltagande i berörda undervisning, som till en början endast afsåg manliga lärjungar, anmälte sig det betydliga antalet af 160 sökande, af hvilka dock, i anseende till utrymmets inskränkthet, endast 124 kunde emottagas.

Enligt de för skolan gällande stadgar är skolans ändamål att åt personer, hvilka redan inträdt i yrkena, meddela de kunskaper, som för dessa yrkens rätta utöfning äro behöfliga. Läsåret omfattar två terminer, nemligen från och med den 1 september till den 20 december samt från och med den 20 januari till den 10 maj. Lärjungarnes antal utgjorde:

År 1879 vårterminen.....	130,	höstterminen.....	145.
» 1880 »	150,	»	171.

Från statsmedel har till skolan utgått understöd med 2,000 kronor under hvarterdera af åren 1879 och 1880. Med början af innevarande år, sedan åt skolan upplåtits alla lärosalarne och mindre rum i den Vestra församlingens gamla folkskolehus, har undervisningen kunnat utsträckas äfven till qvinliga lärjungar, hvilka i stort antal till begagnande deraf sig anmält.

Någon *uppföstringsanstalt för lytta* finnes icke inom länet; men under perioden hafva genom landstinget vidtagits åtgärder för bildande af ett *för de smäländska länen gemensamt idiothem*, hvilket dock vid periodens slut ännu icke börjat sin verksamhet. För anstaltens ordnande har egendomen Nannylund invid Eksjö blifvit inköpt.

Genom beslut vid 1879 års sammanträde har landstinget för en tid af tre år, räknadt från och med år 1880, anslagit 600 kronor årligen att af direktionen för döfstummeläroanstalten i Vadstena användas till bidrag för sex öfveråriga döfstummas från Jönköpings län underhåll vid berörda läroanstalt.

B) Rättsväsende och fångvård. Tingshusen inom länet underhållas väl, och vid tingsstaden Vernamo i Östbo härad har under perioden uppförts ett nytt häradshäkte med fyra fångceller och ett vaktrum jemte bostad åt häradstjenaren.

Antalet af de vid domstolarne å landet och i städerna anhängiggjorda *tvistemål*, hvilka under senaste perioden voro i nedgående, har varit i tillväxt, såsom följande öfversigt utvisar:

	Vid häradsrätterna.	Vid rådstufvurätterna.
År 1875.....	721.	149.
» 1876.....	748.	188.
» 1877.....	743.	287.
» 1878.....	1,036.	308.
» 1879.....	1,157.	397.

De i föregående berättelse omförmälta *förläkningsnämnders* verksamhet har under perioden nästan alldeles afstannat. Endast från Norra och Södra Vedbo härad uppgifves, att 45 tvister blifvit bilagda genom dessa nämnders bemedling.

Brottmålens antal har deremot, hvad angår landsbygden, varit mindre än under nästföregående period, såsom af efterföljande öfversigt inhemtas:

	På landsbygden.	I städerna.
År 1870.....	648.	492.
» 1871.....	508.	499.
» 1872.....	513.	573.
» 1873.....	696.	594.
» 1874.....	626.	637.
» 1875.....	521.	642.
» 1876.....	494.	1,021.
» 1877.....	363.	907.
» 1878.....	288.	904.
» 1879.....	390.	999.

Af brottmålen i städerna belöpa ensamt på Jönköpings stad:

År 1875.....	452.
» 1876.....	788.
» 1877.....	677.
» 1878.....	722.
» 1879.....	828.

Af de i städerna anhängiggjorda brottmålen utgöres största delen af polismål eller öfverträdelser af ordningsstadgar. Sålunda har under år 1880 i Jönköping icke något enda groft brott mot person åtalats och endast fyra slagsmål blifvit beifrade.

För brott mot eganderätten har under samma år sakförts endast 8 personer, deraf 4 för stöld och 4 för snatteri, och hafva de flesta af dessa brottslingar tillhört andra samhällen. Antalet afdömda mål angående *grofne brott* inom länet utgjorde:

	Vid häradsrätterna.	Vid rådstufvurätterna.
År 1875.....	32.	12.
» 1876.....	28.	13.
» 1877.....	34.	19.
» 1878.....	24.	15.
» 1879.....	23.	16.

Antalet af *för fylleri sakjällda* inom länet uppgick år 1875 till 497, år 1876 till 740, år 1877 till 699 och år 1878 till 589; deraf belöpa:

År 1876 på landet.....	80,	på städerna.....	660.
» 1877 »	34,	»	665.
» 1878 »	49,	»	540.

Å härvarande länsfängelse med tillhopa 95 celler, deraf 5 mörka, förvarades under nedannämnda år följande antal *fångar*:

År.	För undergående af						Lösdrifvare, för- svarslösa.		Barn, som åtföljt sina för- äldrar.	På fri fot ställda el- ler till an- nat fän- gelse af- sändar- sakens- samt transport- fångar.	By- satta per- soner.	Sum- ma.
	straff- arbete.		enkelt fängelse.		fängelse vid vatten och bröd.		M.	Qv.				
	M.	Qv.	M.	Qv.	M.	Qv.						
1876.....	99	9	5	1	113	3	65	7	3	341	1	647
1877.....	72	10	6	3	102	9	54	12	4	275	—	547
1878.....	81	6	7	1	118	8	98	14	6	288	—	627
1879.....	73	6	7	4	149	11	111	8	3	390	—	762
1880.....	58	8	14	2	167	9	107	15	3	340	—	723

Af straffångarne voro dock flere främmande, som i anseende till bristande utrymme från annat länsfängelse eller från straff-

fängelset å Långholmen hit öfverflyttats, för att härstädes fortsätta aftjenandet af dem ådömdt straff.

Från det å riksstatens sjetta hufvudtitel uppförda anslag till aflönning och underhåll åt *särskild polisstyrka å landet* har till Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes disposition anvisats för år 1876: 600 kronor och för hvardera af åren 1877—1880: 1,500 kronor, hvilka medel hufvudsakligen begagnats till aflönande af extra polisbetjening vid de större jernvägsstationerna på landet.

I syfte *dels* att från återfall i brott söka bevara Jönköpings län tillhöriga straffångar, som från länets häkten frigifvas eller från annan ort, efter derstädes undergåendet straff, hit återkomma, *dels* att bereda vård om unga vanartade personer, *dels* att i anslutning till Oscar-Josefnastiftelsen i Stockholm och i förbindelse med ortföreningar för fångars vård och förbättringsanstalter för ungdom lemna biträde för vinnande af de med dessa stiftelser afsedda ändamål, bildades i Jönköping år 1876 en *fångvårdsförening för Jönköpings län*. Denna förening, som redan från början omfattades med mycket intresse, räknade vid 1880 års slut 608 medlemmar, jemte det att 66 kommuner, såsom sådana, tecknat sig för erläggande af årliga bidrag, och utgjorde föreningens tillgångar vid samma års slut kronor 5,345.25. Under de år föreningen varit i verksamhet har hjälp lemnats åt 39 frigifna fångar, förutom åt åtskilliga tillhörande andra län, hvarjemte styrelsen ombesörjt vård åt 6 minderåriga vanartade barn, deraf 5 intagna på kolonien Hall i Stockholms län och 1 uti särskild uppfostringsanstalt. Af de på Hall intagna gossarne hafva två uppnått den ålder, att någon betalning icke vidare för dem erlägges, och har den ena af dessa gjort sig känd icke blott för ett godt och pålitligt uppförande utan och för synnerlig duglighet i det yrke, deruti han erhållit undervisning.

Vidkommande *exekutionsväsendet* hafva de hos Kungl. Maj:ts Befallningshafvande anhängiggjorda skuldfordringsmål, deruti betalningsskyldighet ålagts, utgjort:

	Antal.	Till betalning ådömdt belopp.
År 1876	677.	kr. 224,129.99.
» 1877	1,105.	» 317,986.95.
» 1878	2,086.	» 450,790.08.
» 1879	1,125.	» 453,043.99.
» 1880	677.	» 250,263.40.

Hos öfverexekutor i Jönköping uppgick lagsökningarnas antal:

År 1879 till 161, ådömdt betalningsbelopp	kr. 25,327.
» 1880 » 127, »	» 39,331.

Den under åren 1877 och 1878 inträffade stegring i lagsökningarnas antal torde i hufvudsaklig del böra tillskrifvas det mindre goda resultatet af de åren 1876 och 1877 inbergade skördar, af hvilka den under år 1877 var under medelmåttan.

C) **Kreditanstalter.** Enär den *Smålands enskilda bank* den 24 november 1865 för en tid af tio år meddelade oktroj för drifvande af bankrörelse med rätt att utgifva egna banksedlar tilländagick den 30 juni 1877, har, uppå derom af bankbolaget gjord ansökning, Kungl. Maj:t under den 31 januari 1876 beviljat bolaget förlängd oktroj, att gälla intill utgången af år 1887, hvarjemte under samma dag ny bolagsordning blifvit för bolaget fastställd, enligt hvilken bolagets af solidariske bolagsmän insatta grundfond skall utgöra minst 3,000,000 och högst 5,000,000 kr.;

lydande hvarje lott å 600 kronor. Bankens rörelse bedrivs vid hufvudkontoret härstädes, 5 afdelningskontor och 4 kommissionskontor. Grundfonden utgjorde vid 1880 års slut 3,600,000 kronor. Reserv- och besparingsfonderna, hvilka vid 1875 års slut uppgingo till kronor 320,117.04, utgjorde vid 1880 års utgång kronor 562,779.51.

Nedanstående tabell Litt. E utvisar rörelsen i bankens hufvudsakliga verksamhetsgrenar under de fem år, perioden omfattar.

Häraf visar sig, att medium af utelöpande banksedlar årligen under femårsperioden varit i fallande; hvilket förhållande väl, hvad angår det sista året, till någon del beror på indragningen af femkronesedlarne, men i hufvudsaklig mån har sin grund uti en under femårsperioden i allmänhet minskad liflighet i affärer.

Aktiebolaget Stockholms handelsbank, som den 1 november 1874 härstädes öppnade ett afdelningskontor, har under perioden fortsatt sin verksamhet, hvilken för hvarje år ökats i omfattning, enligt hvad nedanstående tabell utvisar:

	1876.		1877.		1878.		1879.		1880.	
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Diskontrörelsen.										
Utlånade	2,597,010	13	3,658,345	32	4,123,239	89	4,131,324	09	5,618,521	93
Inbetalda	3,259,472	83	3,333,930	61	3,767,956	23	4,373,815	14	5,037,744	43
Kreditörörelsen.										
Uttagna	2,756,817	93	3,617,729	64	3,626,089	07	3,486,091	46	3,952,687	62
Insatta	2,556,108	46	3,490,402	78	3,715,096	44	3,483,211	38	3,922,495	40
Depositions- rörelsen.										
Uttagna	1,252,725	10	1,312,637	82	1,783,622	68	2,142,679	23	2,073,463	22
Insatta	1,576,195	71	1,673,127	67	2,119,786	18	1,784,401	48	2,174,656	14
Sparkasse- rörelsen.										
Uttagna	295	—	179,580	13	304,318	03	325,220	93	444,658	46
Insatta	10,193	91	289,029	58	352,373	71	335,784	07	609,686	03
Försälda post- remisvevlar...	3,360,512	46	3,850,543	96	3,796,096	53	4,659,605	07	7,078,893	78

Östergötlands enskilda bank har fortfarande haft afdelningskontor i *Eksjö* samt expeditionskontor i *Tranås köping* och vid *Säfsjö jernvägsstation*.

Oskarshamns enskilda bank öppnade ett afdelningskontor vid *Näsby jernvägsstation* den 1 juni 1880.

Hypoteksföreningen emellan jordegare i Småland med flere provinser, hvars styrelse har sitt säte i Vexjö, har under nu ifrågavarande period såsom amorteringslån å fast egendom inom länet utlemnat sammanräknadt 4,547,500 kronor, deraf:

År 1876	kronor 441,000.
» 1877	» 255,100.
» 1878	» 976,000.
» 1879	» 1,281,900.
» 1880	» 1,593,500.

D) **Sparbanker.** Vid slutet af år 1875 funnos inom Jönköpings län sparbanker inrättade inom 19 kommuner, nemligen i städerna *Jönköping*, *Eksjö* och *Grenna*, af hvilka den förstnämnda emottager insättningar äfven från länet, i *Vernamo kö-*

ping, i *Hvetlanda* för Östra härad, i *Ölmestad* för Vestbo härad, i *Vrigstad* för Vestra härad, i *Stengårdshults pastorat* af Mo härad, i *Hestra pastorat*, i *Tranås* för Norra Vedbo härad, samt i *Nässjö*, *Bredaryds*, *Unnaryds*, *Malmbäcks*, *Båraryds*, *Anderstorps*, *Rydaholms* och *Byarums socknar*, äfvensom vid *Säfsjö* i Vestra härad. Under det nu tilländagångna qvinqvenniet hafva ytterligare tre sparbanker tillkommit, nemligen på *Visingsö* samt inom *Adelöfs* och *Tofteryds socknar*.

Vid jämförelse mellan de under de särskilda åren i sparbankerna skedda insättningar och gjorda uttagningar visar sig, att den mindre goda ekonomiska ställningen under åren 1877, 1878 och 1879, hvarom de ökade utsökningsmålen under nämnda år lemnat ett ojäfaktigt vittnesbörd, äfven uppenbarat sig deruti, att uttagningarna i sparbankerna sagda år, synnerligen de båda senaste, betydligt öfverstege insättningarna, uti hvilket förhållande dock under år 1880 åter en förändring inträdde, så att insättningarna då öfverstege uttagningarna, på sätt af det följande inhemtas:

	Insatta medel.	Uttagna medel.
År 1876.....	kr. 1,010,916.	kr. 952,212.
» 1877.....	» 941,243.	» 991,897.
» 1878.....	» 792,587.	» 1,168,967.
» 1879.....	» 715,193.	» 1,182,568.
» 1880.....	» 1,111,180.	» 1,029,440.

Om sålunda under perioden en tillbakagång visat sig i sparbanksverksamheten, beroende på ogynnsamma ekonomiska omständigheter, hvilket förhållande framträdte jemväl inom andra län, så har dock denna verksamhet på det hela taget gjort framsteg, hvilket ådagalägges deraf, att antalet under perioden tillkomna delegare icke oväsentligt öfverstiger antalet afgångna delegare.

E) **Försäkringsinrättningar.** Enligt från direktionen för *Jönköpings läns pensionsförening*, för hvilken förening, omfattande jemväl Elfsborgs och Blekinge län, förnyade stadgar blifvit af Eders Kungl. Maj:t fastställda den 1 maj 1874, meddelad uppgift har föreningens verksamhet fortgått under gynnsamma förhållanden, såsom nedanstående redogörelse utmärker:

Å r.	Delegarnes antal i		Delegarnes behållning i			Delegarnes årsvinst, förutom räntor.
	besparingsklassen.	lifränteklassen.	besparingsklassen.	lifränteklassen.	reservfonden.	
			Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1876.....	1,912	28	351,733.23	24,380.40	11,140.31	1,680.81
1877.....	2,051	29	382,632.00	23,725.54	10,350.39	3,896.05
1878.....	2,170	33	406,997.30	30,750.32	12,777.64	4,161.81
1879.....	2,273	37	420,364.34	32,915.31	12,383.41	1,895.43
1880.....	2,432	42	447,613.58	35,105.81	13,215.17	3,742.38

Tab. Litt. E.

Smålands enskilda banks hufvudsakliga verksamhet under åren 1876—1880.

	1876.		1877.		1878.		1879.		1880.		Summa.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
<i>Diskontrörelsen.</i>												
Diskonterade vaxlar	15,663,145	86	13,260,345	35	7,745,847	94	5,460,122	51	7,048,637	92	49,178,099	58
Infriade vaxlar	15,555,947	03	14,586,827	14	8,621,640	13	5,721,512	27	6,516,063	92	51,001,990	49
<i>Lånerörelsen.</i>												
Utlemnade lån	9,150,465	—	8,567,840	—	10,011,870	—	10,456,270	—	8,749,712	47	46,936,157	47
Infriade lån	8,754,310	—	8,912,655	—	9,135,295	—	10,888,800	—	9,117,107	47	46,808,167	47
<i>Kreditörörelsen.</i>												
Uttagna belopp	31,612,450	55	28,136,079	93	23,967,721	35	20,851,257	45	18,665,857	49	123,233,366	77
Insatta belopp	31,295,358	17	28,188,594	52	23,998,358	88	21,645,332	09	19,253,224	73	124,330,918	39
<i>Girorörelsen.</i>												
Insatta belopp	14,880,753	15	15,648,318	78	18,157,292	05	19,254,195	83	10,625,776	90	78,566,336	71
Uttagna belopp	14,907,227	14	15,765,129	41	18,143,444	36	18,924,174	41	10,823,295	71	78,563,371	03
<i>Depositionsrörelsen.</i>												
Insatta belopp	10,815,385	79	8,115,612	31	7,670,393	57	6,776,407	48	6,748,365	90	40,126,165	05
Uttagna belopp	10,677,551	72	8,308,650	22	8,861,636	46	6,818,052	64	6,733,780	19	41,401,671	23
<i>Postremissvaxelrörelsen.</i>												
Utställda vaxlar	39,433,540	54	32,938,757	01	28,015,185	72	27,021,727	42	23,550,380	95	150,959,591	64
Inlösta vaxlar	39,404,215	05	33,392,935	20	27,953,624	75	27,053,969	20	23,611,510	81	151,416,255	01
Summa	242,150,350	—	215,821,744	87	192,282,310	21	180,871,871	30	151,445,814	46	982,572,090	81
<i>Utlöpande banksedlar.</i>												
	1876.		1877.		1878.		1879.		1880.			
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
Vid årets början.....	2,926,390	50	3,023,284	50	2,064,382	—	2,332,829	—	2,492,606	—	2,492,606	—
Vid årets slut	3,023,284	50	2,064,382	—	2,332,829	—	2,492,606	—	2,080,544	50	2,080,544	50
Högsta beloppet.....	3,563,728	50	3,194,035	50	2,867,042	—	2,515,036	—	2,507,471	—	2,507,471	—
Lägsta beloppet	2,613,185	50	2,064,382	—	2,035,527	—	1,997,004	—	1,791,742	50	1,791,742	50
Medium för året.....	3,069,859	20	2,658,989	84	2,374,274	43	2,255,425	—	2,115,462	59	2,115,462	59

Årsvinsten har allt efter delegarnes ålder icke understigit 6-10 procent, men uppgått ända till 9 procent.

Såsom bidrag till *insättningar för fattiga barn i lifvårdsanstalter* har landstinget för hvartera af åren 1876—1880 anvisat ett anslag af 1,800 kronor, att i mån af folkmängden fördelas på de kommuner, hvilka förbunde sig att sjelfva för ändamålet tillskjuta ett mot det erhållna bidraget svarande belopp.

Från *styrelsen för städernas bolag till brandförsäkring af löseegendom*, hvilken styrelse har sitt säte i Jönköping, har meddelats nedanstående redogörelse öfver bolagets verksamhet under de fem räkenskapsår, som perioden afser:

Vid försäkringsårets slut.	Ansvarighetssumma.	Utbetalda brandskade ersättningar.	Influtna inträdes- och årsafgifter samt tillskott.	Behållning.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Den 1 oktober 1876	73,532,260	596,799 ⁹⁵	246,737 ⁰⁰	53,159 ⁷⁹
» 1 » 1877	78,565,650	178,544 ²⁹	378,426 ⁸³	120,824 ⁴⁶
» 1 » 1878	81,646,360	280,480 ⁰⁴	274,322 ⁸⁶	68,463 ²⁸
» 1 » 1879	86,676,270	174,193 ¹⁹	289,958 ⁵⁰	131,960 ⁰⁵
» 1 » 1880	88,053,930	359,380 ⁹⁸	409,797 ⁶²	130,831 ⁶³

Då bolagsmännen, derest de bestämda årsafgifterna under något år icke förslå till betäckande af inträffade brandskador, måste genom extra tillskott fylla bristen, samt, när afgifterna icke till fullo behöfva användas för godtgörande af timade brandskador, de uppkommande överskotten afräknas på följande årets afgifter eller reserveras, kan någon annan besparingsfond icke bildas än den, som tillfälligtvis uppkommer genom från ett förflutet till påföljande räkenskapsår reserverad större eller mindre behållning.

Angående *brandstodsbolaget till försäkring af byggnader och löseegendom å landet inom Jönköpings län* meddelas efterföljande tabell, som för hvarje år under femårsperioden redogör för antal försäkringar, ansvarighetsbelopp, utbetald brandstod, utdebiterade försäkringsafgifter och uppbördsbeloppen. Ansvarighetsbeloppet har under perioden ökat från 40,100,430 kronor till 58,432,890 kronor.

Å r.	Antal försäkringar.	Ansvarighetsbelopp.	Utbetald brandstod.	Utdebiterade afgifter per 1,000 kr.	Uppburna afgifter.
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1876.....	17,080	43,624,390	37,625 ³⁷	1 ⁰⁰	43,624 ³⁹
1877.....	18,378	48,804,810	55,767 ³⁰	1 ²⁰	58,565 ⁷⁷
1878.....	19,223	56,670,330	60,273 ²³	1 ⁷²	97,472 ⁹⁷
1879.....	20,010	58,288,420	96,071 ³²	1 ³⁵	78,689 ³⁷
1880.....	20,712	58,432,890	93,723 ⁰⁴	1 ⁹⁰	111,022 ⁴⁹

Uti förra embetsberättelsen omförmältes, att inom länet funnos *sockenbrandstodsbolag* till ett antal af 60, samt att Kungl. Maj:ts Befallningshafvande sökt att, under erinran om olämpligheten af dessa små försäkringsinrättningar, förmå vederbörande att upplösa desamma och i stället ansluta sig till länets allmänna brandstodsbolag. Minskning i antalet har visserligen egt rum, men ännu finnas 49 sådana små brandstodsföreningar, deraf 6 inom Tveta härad, 4 inom Vista härad, 7 inom Mo härad, 8 inom

Norra och Södra Vedbo härad, 3 inom Östra härad, 6 inom Vestra härad, 3 inom Östbo och 12 inom Vestbo härad, om hvilka föreningar närmare uppgifter meddelas uti den berättelsen bifogade **tabell N:o 4**. Vid 1880 års slut uppgick dessa bolags försäkringsbelopp till sammanräknadt 21,757,799 kronor.

Hos den i Jönköping stationerade agentur för *försäkringsaktiebolaget Skandia* uppgick försäkringsvärdet å i nämnda bolag vid 1880 års slut försäkrad fast och lös egendom till ett sammanräknadt belopp af 2,973,265 kronor, och hos den i Vernamo köping stationerade agenten för berörda bolag uppgick vid samma tidpunkt sammanräknade försäkringsvärdet å i bolaget försäkrad fast och lös egendom till 6,273,167 kronor 34 öre.

Anstalter för försäkring mot hagelskada eller mot kreatursjukdomar finnas icke inom länet. Försök till åstadkommande af sådana försäkringsanstalter hafva visserligen blifvit gjorda, men utan framgång. Inom Byarums socken af Östbo härad bildades i april månad 1880 emellan egare af husdjur en förening under namn af *förening för horn- och hofassurans i Byarum*, hvars ändamål är att genom bidrag bereda godtgörelse åt den eller dem, som genom olyckshändelse drabbats med förlust af nötkreatur öfver ett års ålder eller af häst. Föreningen samlar ej kassa, utan debiteras hvad som för hvarje gång erfordras till skadans ersättande, och hafva under samma år utdebiterats 256 kronor 82 öre, deraf för fem nötkreatur och en häst utbetalts 246 kronor.

Af de i förra embetsberättelsen omförmälta, sedan längre tid tillbaka befintliga *sockenmagasin*, tillkomna i syfte att genom i goda tider verkställda sammanskott af spanmål betrygga tillgången derå i missväxtår, återstå ännu 19, hvaremot de öfriga tid efter annan blifvit upplösta.

F) Fromma stiftelser. I enlighet med de för denna femårsberättelses afgifvande meddelade föreskrifter har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande sökt att vinna, så vidt möjligt, fullständiga underrättelser om de inom länet varande stiftelser och associationer, hvilka hafva välgörenhet och ömsesidigt understöd till ändamål; varande för dessa stiftelser och associationer närmare redogjort i **tabell N:o 5**, af hvilken inhemtas, att sådana stiftelser finnas *inom länets städer* till ett antal af 17 och *å landsbygden* till ett antal af 54.

G) Helso- och sjukvård. Antalet af de inom länet stationerade *provinsialläkare* är fortfarande sex, med stationer i Jönköping, Eksjö, Vernamo, Hvetlanda, Vrigstad och Gislaved. Enär flere af de till Vestbo provinsialläkaredistrikt hörande socknar äro belägna på längre afstånd från Gislaved, — Färgaryds kyrka på ett afstånd af 4 mil, Unnaryds kyrkoby 5 mil och Femsjö kyrkoby 5¹/₈ mil, — hvarför äfven vid inom dessa socknar inträffade sjukdomsfall läkarehjelp ofta sökes utom distriktet, i Halmstad eller Ljungby, har inom berörda socknar alltmera uppstått en lifvig önskan att erhålla egen läkare och för sådant ändamål bilda ett särskildt provinsialläkaredistrikt, till hvilket äfven Långaryds, Jäluntofta, Ås, Kållerstads och Bolmsö socknar skulle höra, hvarjemte Unnaryds socken åtagit sig att anskaffa och underhålla tillräcklig bostad åt en läkare. Sedan, med anledning af derom hos landstinget gjord framställning, landstinget anmodat Kungl. Maj:ts Befallningshafvande att verka för åstadkommande af den önskade tillökningen af provinsialläkare

för länet, har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande redan under den 23 maj 1877 till Kungl. Medicinalstyrelsen ingått med hemställan att, derest någon odisponerad provinsialläkarelön icke finnes att för ändamålet använda, kollegium måtte hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning om äskande af löneanslag för ytterligare en provinsialläkaretjänst inom Jönköpings län med station i Unnaryds kyrkoby.

Sedan, med hänsigt till den betydliga tillväxt befolkningen vid Nässjö jernvägsstation inom Nässjö socken af Tveta härad vunnit, fråga uppstått att, för beredande af lättad tillgång å läkarevård för berörda befolkning, förlägga nämnda socken till Eksjö angränsande provinsialläkaredistrikt och flytta läkarens station från Eksjö till Nässjö, men denna fråga, efter med vederbörande i ämnet hållna sammanträden, ansetts böra förfalla, har Nässjö socken, vid kommunalstämma den 18 december 1880, beslutat antaga en särskild *distriktläkare* med socknen såsom tjänstgöringsdistrikt; och har denne läkare erhållit rättighet, på de villkor Kungl. kungörelsen den 17 oktober 1840 innehåller, att beräkna tjänsteår likasom för civila läkare i statens tjänst finnes stadadt.

Genom Kungl. brevet den 21 november 1879 har Kungl. Maj:t fastställt Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes den 14 oktober samma år meddelade beslut, hvarigenom förordnats, att Kungl. *helsovårdsstadgan* den 25 september 1874 skall, i hvad densamma angår stad, i tillämpliga delar gälla äfven för Vernamo köping, hvarjemte Kungl. Maj:t godkänt, hvad Kungl. Maj:ts Befallningshafvande föreslagit i fråga dels om helsovårdsnämndens på stället sammansättning och utväljande samt vidden af dess befogenhet, dels ock angående hvilka myndigheter i öfrigt skola fullgöra de åligganden, som enligt helsovårdsstadgan tillkomma helsovårdsnämnd i stad eller annan lokalmyndighet derstädes.

Inom staden Jönköping finnas anställda två *stadsläkare*, så att dessas antal inom länet numera utgör fyra.

Sedan den redan för flere år sedan i Jönköping anlagda *vattenledningen* under år 1876 utvidgats, hvarigenom åstadkommits en betydligt ökad vattentillgång, är numera väsentligt inledt i alla hus, hvarjemte anbringats två fontäner och åtskilliga vattenkastare till allmänhetens betjenande med dricksvatten. Dessa åtgärder hafva otvifvelaktigt utöfvat ett välgörande inflytande å allmänna helsotillståndet inom staden. Såsom bidragande härtill må äfven omnämnas, att de staden omgifvande sankar mader i allt större utsträckning fyllas och ordnas för bebyggande; varande i sådant afseende föreskrifvet, att vid de sankar stadsdelarnes bebyggande marken skall genom påfyllning höjas tre fot öfver högsta vattenståndet i de omgifvande sjöarne. Dödsprocenten har under perioden utgjort endast 1.52 procent på hela befolkningen.

För beredande af tillämpning utaf de genom Kungl. helsovårdsstadgan gifna föreskrifter beträffande åvägabringande af sådana förbättringar i afseende å befintliga åfträden, som utan alltför stor svårighet kunde genomföras, hafva helsovårdsnämnderna i länets städer vidtagit åtgärder, så att förhållandena i berörda hänseende blifvit bragta i ett bättre mot sundhetens och snygghetens fordringar svarande skick.

På sätt i föregående embetsberättelse omförmältes, har landstinget, som alltifrån början af sin verksamhet egnat sina omsorger åt sjukvårdens inom länet förbättrande, för åstadkommande af ett högsligen af behovet påkalladt nytt länslasarett

och kurhus, vid 1874 års sammanträde anslagit den betydliga summan af 168,322 kronor 95 öre; och påbörjades uppförandet af det *nya länssjukhuset* år 1875 samt fullbordades år 1877 så tidigt, att detsamma kunde den 1 september öppnas för de sjukas mottagande. Hela kostnaden för den nya sjukhusbyggnaden uppgår inalles, efter åtskilliga under arbetets fortgång vidtagna förändringar i den ursprungliga byggnadsplanen, till 192,916 kronor 17 öre, deruti äfven inberäknad utgiften för läkarens bostad, hvars uppförande betingat en kostnad af 23,000 kronor. Anskaffandet af de för det nya sjukhuset, med inalles 80 sängar, deraf 25 för kurhusafdelningen, erforderliga inventarier och förbrukningspersedlar medförde en utgift af närmare 18,000 kronor.

I ändamål att å ifrågavarande sjukvårdsinrättning bereda tillräckligt utrymme för anläggande af en dertill hörande park, anslog landstinget vid 1876 års sammanträde ett belopp af 8,000 kronor för inköp af 4 intill lasarettstomten belägna, obebyggda tomter äfvensom 2,000 kronor för detta områdes inhägnande och förseende med planteringar. Kostnaden härför betäcktes genom de medel, som inflöto genom försäljning af de gamla sjukhusbyggnaderna med dertill hörande område, derför försäljningssumman uppgick till 51,881 kronor.

Under de år, för hvilka i denna berättelse redogöres, har å *länslasarettet och kurhuset vårdats* följande antal sjuka, nemligen:

	Å lasarett- afdelningen.	Å kur- huset.
År 1876.....	382.	72.
» 1877.....	426.	105.
» 1878.....	552.	98.
» 1879.....	550.	107.
» 1880.....	669.	148.

De med tillämpning af landstingets beslut i fråga om *sjukvårdsafgifternas* belopp — enligt hvilka beslut berörda afgift skolat utgå med 40 öre för man och 20 öre för qvinna under åren 1876 och 1877, men med 50 och 25 öre under åren 1878—1880 — debiterade afgifter hafva uppgått:

År 1876 till	kronor	26,505.74.
» 1877 »	»	26,988.00.
» 1878 »	»	34,670.85.
» 1879 »	»	35,500.15.
» 1880 »	»	35,900.50.

Behållningen å dessa under lasarettsdirektionens förvaltning ställda medel jemte förut varande reserverade kurhusmedel uppgick vid 1880 års slut till 38,705 kronor 72 öre.

Af enkefru Josefine Sager, född Schöuherr, har till lasarettsdirektionens förvaltning öfverlemnats en fond af 4,000 kronor, hvars afkastning med afdrag af en del, som årligen skall läggas till kapitalet, är afsedd att användas till understöd åt behöfvande sjuka, hvilka vårdats å lasarettet. Denna frikostiga donation har under innevarande år ytterligare förökats med 1,000 kronor, och utgjorde fondens behållning vid årets slut 5,474 kronor 77 öre.

Å det vid staden Eksjö belägna å den af framlidne generalmajoren friherre Georg Ulfsparré donerade stadslägenheten Vestanå inrättade sjukhus, benämndt *Ulfsparré-Hägerlychtska lasarettet*, har under perioden vårdats 1,409 sjuka, deraf år 1876: 298, år 1877: 278, år 1878: 272, år 1879: 271 och år 1880: 290. Kostnaden för sjukvården har uppgått till 47,343 kronor 4 öre. Till bestridande af de med sjukvården förenade utgifter har på

grund af landstingets beslut direktionen fått uppbära årliga bidrag till belopp af 2,000 kronor under år 1876 och derefter till belopp af 3,000 kronor årligen. För utvidgande af ifrågakvarande sjukhus samt ombyggnad af de till egendomen hörande gamla och förfallna uthusbyggnader har, uppå derom hos landstinget gjord framställning, vid landstingets år 1880 hållna sammanträde anvisats ett bidrag af 6,000 kronor, att med 2,000 kronor årligen för hvardera af åren 1881, 1882 och 1883 utgå af de under direktionens för länslasarettet förvaltning varande reserverade sjukvårdsmedel. För upprättande af frisängar att utan betalning begagnas af fattiga, som äro i behof af sjukvård, har lasarettet, enligt särskilda donationer af framlidne fältläkaren N. J. Ljungberg och handlanden i Eksjö F. F. Hedlund, fått emottaga tillsammans 40,000 kronor, hvilka medel, i anseende till de vid donationerna fästa villkor, likväl icke ännu kunnat för dermed afsedda ändamål användas.

Den i *Vernamo köping* med understöd af landstinget anordnade sjukvårdsanstalten har fortfarande varit i verksamhet och af landstinget åtnjutit årligt bidrag, som under åren 1877—1880 utgått med 2,500 kronor årligen, hvarjemte för år 1876, utöfver då utgående årsbidrag af 2,000 kronor, beviljades, till beredande af jemvigt mellan sjukhusets inkomster och utgifter, ett extra tillskott af 600 kronor. Under den nu tilländagångna perioden hafva derstädes vårdats: år 1876: 102, år 1877: 90, år 1878: 104, år 1879: 94, samt år 1880: 102 personer. Sjukvården besörjes af den i köpingen bosatta provinsialläkaren. Utgifterna under sistnämnda år uppgingo till 4,150 kronor 81 öre.

Sedan åtskilliga socknar inom Östra härad under flere år uti enskildt hus förhyrt 4 små rum med 8 sängar till sjukhus för Hvetlanda provinsialläkaredistrikt, för hvilket företags befrämjande landstinget lemnat ett årligt understöd, som år 1875 bestämdes till 500 kronor årligen, anvisade det år 1877 församlade landstinget, för åstadkommande af ett nytt *mindre sjukhus för Östra härad i Hvetlanda*, ett anslag af 3,000 kronor, under vilkor att sjukhuset, med utrymme för minst tio sängar, fullbordades inom två år derefter genom häradets försorg. Sedan 15 af häradets socknar förenat sig om fullgörandet af detta villkor, inköptes för ändamålet en passande tomtplan, belägen närmast intill provinsialläkarens bostad, å hvilken plan det nya sjukhuset uppfördes under loppet af år 1878, så att detsamma kunde år 1879 öppnas för sjukas emottagande. Sjukrummen utgöras af 2 salar, hvardera besatt med 5 sängar, den ena salen för manliga, den andra för qvinliga patienter. Kostnaden för nybyggnaden har uppgått till 9,100 kronor. Under år 1879 vårdades derstädes 77 sjuka och 76 år 1880. Utgifterna sistnämnda år uppgingo till 4,318 kronor 25 öre.

För inrättande af ett *mindre sjukhus för Vestbo härads provinsialläkaredistrikt i Gislaved* anvisade, på sätt redan i förra embetsberättelsen omförmältes, landstinget år 1874 ett anslag för en gång, under vilkor att sjukhusinrättningen, med utrymme för minst 10 sängar, inom 2 år derefter blefve genom distriktets försorg åstadkommen. Åtgärder blefvo derefter vidtagna för sjukvårdsanstaltens ordnande inom den bestämda tiden; och vid 1876 års landsting anvisades till ifrågakvarande sjukhus, som under år 1877 öppnade sin verksamhet, ett årligt bidrag af 2,000 kronor att utgå i 5 års tid, med rättighet för sjukhusets styrelse att använda någon del af första årets anslag till inköp af utredningspersedlar. Sjukvården handhafves af provinsialläkaren

i distriktet, och sedan den förut varande åldriga läkaren afgått samt ny läkare blifvit utnämnd, har inrättningen varit allt mera anlitad och med ökad förtroende omfattad. Under år 1879 vårdades 65 och år 1880 110 patienter. Utgifterna uppgingo sistnämnda år till 3,485 kronor 37 öre.

Apotekens antal inom länet har under perioden icke undergått någon förändring, utan fortfarande varit 8, deraf 4 i städerna samt 4 å landsbygden, nemligen vid provinsialläkarestationerna i Hvetlanda, Vernamo, Vrigstad och Gislaved. Det år 1872 vid Nässjö jernvägsstation inrättade medikamentsförråd har under innevarande år blifvit utbytt mot apotek, derå personligt privilegium af Kungl. Maj:t beviljats, så att apotekens antal derigenom blifvit ökad till nio.

Vid 1875 års utgång besteg sig *barnmorskornas* i länet antal till 51, hade år 1877 ökats till 58, men var vid 1880 års slut endast 55, deraf 16 bosatta i städerna, så att för landsbygden blott 39 finnas af kommuner derstädes antagna. Enligt statistiska uppgifter innehar Jönköpings län i fråga om tillgång på barnmorskor en ganska ofördelaktig ställning, så att endast inom ett af rikets län, nemligen Elfsborgs län, hvars befolkning dock är vida talrikare, förhållandet i berörda afseende är sämre. År 1879 fans nemligen inom länet en barnmorska på 1,882 kvinnor, efter befolkningens antal räknadt, under det att i rikets folkrikaste län, Malmöhus län, fans att tillgå en barnmorska för 508 kvinnor. Genom kungörelse hafva visserligen menigheterna blifvit uppmanade att vidtaga åtgärder för ett bättre ordnande af denna angelägenhet, men denna uppmaning har hittills varit utan verkan.

Om *vaccinationen* förekommer icke anledning till uttalande af annat omdöme, än att densamma fortfarande i allmänhet bedrifves med nit och omsorg samt af allmänheten omfattas med förtroende. För ådagalagdt nit om vaccinationens befrämjande hafva under femårsperioden belöningar tilldelats 42 vaccinatörer inom länet, af hvilka 9 hugnats med *solfvermedalj* att å bröstet bäras.

Af de inom länet varande *helsokällor* är Lannaskede jernhaltiga källa, belägen i Östra härad, företrädesvis besökt, äfven af personer boende utom länet. De besökandes antal uppgick år 1876 till 786, år 1877 till 774, år 1878 till 645 och år 1879 till 552. Äfven den invid Jönköping, på säteriet Strömsbergs egor i Ljungarums socken varande mineralkälla, benämnd *Vesterbrunn*, är af närboende ganska mycket anlitad.

Hvad *veterinärväsendet* inom länet angår, så finnes blott en länsdjurläkare på stat. Vid 1871 års landsting anvisades ett årligt anslag af 1,500 kronor såsom bidrag till aflönande af 5 distriktveterinärer, med vilkor, bland annat, att hvarje distrikt åtog sig att tillskjuta lika stort belopp, som för detsamma af landstinget erhöles, eller 300 kronor, så att aflöningen blefve 600 kronor. Erfarenheten visade emellertid snart, att denna aflöning var otillräcklig för att framkalla sökande, hvarför landstinget sedermera höjt sitt bidrag till 500 kronor, med skyldighet för vederbörande distrikt att tillskjuta ett lika stort belopp. Men äfven med den sålunda förhöjda aflöningen hafva svårigheter mött att erhålla till tjänsterna fullt kompetenta personer, och det har icke heller lyckats att inom alla distrikten åstadkomma de af landstinget föreskrifna tillskott till aflöningen. Den i detta afseende rådande obenägenheten att för ändamålets vinnande underkasta sig äfven en ringare utgift, torde till en del finna

sin förklaring i den på många orter ännu kvarstående oseden att vid sjukdomsfall hos nötkreaturen anlita qvacksalvare.

Vid 1880 års slut funnos tre distriktveterinärer, men hafva de icke genomgått veterinärintitutet och äro sålunda icke berättigade att verkställa de förrättningar, som enligt gällande föreskrifter äro anförtrodda endast åt legitimerade veterinärer.

Vidkommande slutligen *fattigvården* inom länet, hvarom någon redogörelse i denna berättelse icke skall afgifvas, må dock här antecknas, att i fråga om relativa antalet understödstagare under åren 1876—1878 Jönköpings län, näst Kronobergs, Göteborgs och Bohus samt Vermlands län, i procent af folkmängden räknade högsta antalet, nemligen under år 1876 5.00; år 1877 4.84 och

år 1878 4.80 procent af folkmängden; att medelkostnaden för hvarje understödstagare på landsbygden i länet, enligt Statistiska Centralbyråns uppgifter för sistnämnda år, var lägre än i 17 af rikets öfriga län; att inom länets 127 fattigvårdssamhällen på landsbygden, deraf 16 äro fördelade i rotar och 5 jemväl hafva enskild fattigvård, finnas 118 fattighus med utrymme för 1,526 personer, samt att inom städerna *Jönköping* och *Eksjö* finnas väl ordnade fattig- och arbetshus, af hvilka det i Eksjö blifvit under perioden uppfördt.

Jönköping i Landskansliet den 30 december 1881.

C. EKSTRÖM.

A. H. Bagge.

G. H. Gasslander.

Tab. N:o 1.

FOLKMÄNGDEN I JÖNKÖPINGS LÄN ÅREN 1876—1880.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
		Den 31 december enligt presternas uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.						Beväring- manskap af alla 5 klass. enligt form. H. i nåd. för- ordn. d. 9 febr. 1861.	Enligt årets mönstrings- rullor ap- proberade beväring- skyldige.
					Hela folkmängden af			Deraf frie från mantals- penningar.				
		Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.		
Å landsbygden	år 1876.....	84,024	88,359	172,413	84,002	88,603	172,605	43,099	47,749	90,848	3,314	720
	” ” 1877.....	85,153	89,338	174,491	84,957	89,219	174,176	43,480	47,948	91,428	3,551	871
	” ” 1878.....	86,026	89,970	175,996	85,842	90,014	175,856	42,972	47,549	90,521	4,019	1,000
	” ” 1879.....	86,367	90,570	176,937	86,394	90,576	176,970	42,982	47,437	90,419	4,656	1,081
	” ” 1880.....	85,733	90,147	175,880	86,121	90,464	176,585	42,984	47,451	90,435	5,135	1,175
I Jönköpings stad	år 1876.....	6,094	7,650	13,744	6,202	7,683	13,885	3,374	3,861	7,235	229	52
	” ” 1877.....	6,455	8,005	14,460	6,447	7,984	14,431	3,493	4,063	7,556	286	99
	” ” 1878.....	6,716	8,321	15,037	6,711	8,344	15,055	3,643	4,276	7,919	310	64
	” ” 1879.....	6,987	8,696	15,683	6,982	8,700	15,682	3,859	4,551	8,410	368	101
	” ” 1880.....	7,191	8,956	16,147	7,228	9,005	16,233	4,012	4,805	8,817	410	94
I Eksjö stad	år 1876.....	1,257	1,457	2,714	1,219	1,462	2,681	610	699	1,309	58	9
	” ” 1877.....	1,278	1,504	2,782	1,259	1,480	2,739	615	694	1,309	58	9
	” ” 1878.....	1,317	1,543	2,860	1,279	1,534	2,813	629	712	1,341	74	25
	” ” 1879.....	1,325	1,574	2,899	1,322	1,573	2,895	639	738	1,377	73	16
	” ” 1880.....	1,277	1,577	2,854	1,327	1,590	2,917	638	729	1,367	74	15
I Grenna stad	år 1876.....	616	754	1,370	616	753	1,369	314	371	685	26	7
	” ” 1877.....	621	759	1,380	620	760	1,380	2,92	322	614	31	7
	” ” 1878.....	650	780	1,430	640	775	1,415	300	334	634	32	6
	” ” 1879.....	645	795	1,440	643	793	1,436	305	335	640	39	10
	” ” 1880.....	623	767	1,390	627	755	1,382	297	322	619	40	10
Summa i städerna 1880		9,091	11,300	20,391	9,182	11,350	20,532	4,947	5,856	10,803	524	119
I hela länet	år 1876.....	91,991	98,250	190,241	92,039	98,501	190,540	47,397	52,680	100,077	3,627	788
	” ” 1877.....	93,507	99,606	193,113	93,283	99,443	192,726	47,880	53,027	100,907	3,926	986
	” ” 1878.....	94,709	100,614	195,323	94,472	100,667	195,139	47,544	52,871	100,415	4,435	1,095
	” ” 1879.....	95,324	101,635	196,959	95,341	101,642	196,983	47,785	53,061	100,846	5,136	1,208
	” ” 1880.....	94,824	101,447	196,271	95,303	101,814	197,117	47,931	53,307	101,238	5,659	1,294

Tab. N:o 3.

HEMMAN OCH JORDLÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I JÖNKÖPINGS LÄN ÅR 1880.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Hemman och jordlägenheter af alla slag, efter olika natur.	Hemman.			A n t a l					Taxerings- värdet. Kronor.
	Mantal		Brok- nings- delar.	nybyggen.	jordtorp.	ryttare-, soldat- och båtsmans- torp.	back- stugor.	andra lä- genheter.	
	oförmed- lade.	nuvarande.							
I. Landsbygden.									
A. Kronoegendomar.									
1) Under allmän disposition.									
a) Kungs- och kungsladugårdar samt säterier	15	10½	3	—	6	—	1	—	206,400
b) Boställen	241½	179½	277	—	353	14	302	64	3,609,400
c) Hemman	226¾	147¼	346	—	313	6	209	56	3,017,900
d) Jordlägenheter	—	—	—	—	—	—	—	21	10,800
e) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	18	101,700
2) Under enskild disposition.									
a) Säterier	½	½	—	—	—	—	—	—	*)
b) Hemman	11¼	8½	40	—	1	3	12	—	150,400
c) Jordlägenheter	—	—	—	—	—	—	—	375	62,800
d) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	3	1,400
B. Skatteegendomar.									
a) Boställen	4¾	3¼	7	—	3	1	4	—	27,700
b) Säterier	65¾	49¾	139	—	169	25	90	19	1,450,300
c) Hemman	2,590¾	2,011½	9,951	—	1,868	1,123	4,532	489	47,213,400
d) Jordlägenheter	—	—	—	—	—	—	—	288	331,800
e) Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	5	200
f) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	402	1,085,000
C. Frälseegendomar.									
a) Boställen	1¾	¾	3	—	2	—	3	1	22,200
b) Säterier och ladugårdar	436¼	401¾	688	—	1,131	1	581	116	11,725,000
c) Rå- och rörs- (insockne) hemman	43¾	35¾	103	—	47	6	31	16	831,500
d) Hemman (utsockne)	1,436¼	1,046¼	3,844	—	911	549	2,182	194	24,940,022
e) Jordlägenheter	—	—	—	—	—	—	—	196	242,400
f) Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	3	3,200
g) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	525	2,095,800
Summa	5,073½	3,893½	15,401	—	4,804	1,728	7,947	2,791	97,129,322
II. Städerna.									
Hela antalet nybyggda bo- ningshus 1876—1880.	Tomter		Lägenheter.		Taxeringsvärdet				
	bebyggda.	obe- byggda.	af hus och tomter.	af jordar.					
Jönköpings	stad	81	—	—	570	324	152	13,325,600	1,849,800
Eksjö	"	15	—	—	119	11	80	2,097,400	419,800
Gretna	"	6	—	—	119	40 ⁵	—	886,700	285,800
Vernamo	köping	13	—	—	68	94	—	555,400	—
Summa		115	—	—	876	469 ⁵	232	16,865,100	2,555,400

*) Taxerad tillsammans med skattesäter.

Tab. No 4.

BRANDFÖRSÄKRINGS-INRÄTTNINGARNES VERKSAMHET I JÖNKÖPINGS LÄN ÅREN 1876—1880.

1. Inrättningens namn och verksamhetsområde.	2. År då verksamheten börjat.	3. Influtna försäkringsafgifter (eller utdebiterade belopp). 1876—1880.	4. Öfriga inkomster. 1876—1880.	5. Utbetalda brandskadeersättningar. 1876—1880.	6. Öfriga utgifter. 1876—1880.	7. Befintliga fonder eller tillgångar. 31/12 1880.	8. Försäkringsbelopp. 31/12 1880.	9. Utdebiteringsgrund. Utdebiterade öre för hvarje 100 kr. ansvarighetsbelopp.					10. Eldsvådor för hvilka under 1876—1880 utbetalts ersättning		11. Anmärkingar.	
								1876.	1877.	1878.	1879.	1880.	för endast fast eller endast lös egendom.	för både fast och lös egendom.		
																Öre.
<i>Hela länet.</i>																
1. Jönköpings läns nya allmänna brandstodsbolag & landet. Med särskildt tillstånd af direktionen antages försäkring jemväl å städernas i länet område.	1848	Kr. 389,374 ⁹⁹	Kr. —	Kr. 307,043 ³³	Kr. 44,224 ⁷⁶	Kr. —	Kr. 58,492,890	Öre. 10	Öre. 12	Öre. 17	Öre. 14	Öre. 19	Antal. —	Antal. 309	1)	
<i>Tveta, Vista och Mo härad.</i>																
2. Jernäs sockens enskilda brandstodsbolag.	1860	{ 536 500 }	1,471	—	—	6,431	189,397	10	10	10	10	10	—	—		
3. Näsejö d:o d:o	1876	{ Fast egendom Lös egendom }	3,261 ⁵⁸	348 ¹⁴	{ 300 45 ⁶⁰ }	94 ⁹⁸	3,169 ¹⁴	{ 213,160 229,800 }	15	15	15	15	15	—	1	2)
4. Forserums d:o d:o	1854	{ Fast egendom Lös egendom }	1,860 ⁴²	1,247 ⁹⁵	{ 2,040 928 ⁶¹ }	62 ³⁶	5,892 ¹⁹	{ 312,980 199,160 }	5	—	5	5	5	{ 1 1 }	2	
5. Barkeryds d:o d:o	1842	{ Fast egendom Lös egendom }	{ 960 892 }	1,716	31 ⁵⁰	167 ⁴⁵	8,319 ⁸⁶	{ 371,355 357,725 }	5	5	5	5	5	1	1	3)
6. Månsarps d:o d:o	1849	{ Fast egendom Lös egendom }	250 ²⁵	—	—	—	9,089	501,000	2 ⁵	2 ⁵	2 ⁵	2 ⁵	2 ⁵	—	—	
7. Sandserys d:o d:o	1869	{ Fast egendom Lös egendom }	835 ⁷³	465 ³²	—	12 ²¹	2,635 ⁶³	162,520	10	10	10	10	10	—	—	
8. Grenna d:o d:o	1866	{ Fast egendom Lös egendom }	{ 1,776 ⁴⁶ 888 ²³ }	1,679 ³⁴ 839 ⁹²	1,667 ⁵⁸ 835 ⁷⁹	285 ¹⁹ 137 ⁵⁹	5,634 ¹⁸ 2,817 ⁰⁹	472,000 236,000	10	10	10	5	5	{ 3 2 }	—	
9. Ölmeåds d:o d:o	1860	{ Fast egendom Lös egendom }	{ 231 ⁸⁰ 115 ⁹⁰ }	848 ⁶⁶ 424 ³²	35 52 ²⁵	290 ²⁰	{ 3,979 ⁷⁵ 1,989 ⁸⁸ }	517,480 258,740	—	—	—	—	—	—	2	4)
10. Skärståds d:o d:o	1861	{ Fast egendom Lös egendom }	{ 1,450 7,000 }	923 450	980 400	60 20	4,009 2,100	504,810 252,400	5	5	5	5	10	—	2	
11. Visingsö d:o d:o	1866	{ Fast egendom Lös egendom }	{ 540 ²⁵ 360 ⁵⁰ }	1,479 ⁵⁴	—	340 ⁴⁰	7,079 ⁸⁸	538,080	3	3	3	4	4	—	—	
12. Böttaryds och Bjurbäcks sockens enskilda brandförsäkringsinrättning.	1873	{ Fast egendom Lös egendom }	—	—	—	—	—	378,975	—	—	—	—	—	—	—	5)
13. Mulseryds sockens enskilda brandstodsbolag.	1880	{ Fast egendom Lös egendom }	467	—	284	13	517	{ 85,960 101,070 }	—	—	—	—	25	—	1	
14. Ångerdshestra sockens nyade brandstodsbolag.	1878	{ Fast egendom Lös egendom }	{ 181 ³⁰ 227 ³⁰ }	—	—	—	—	{ 181,330 227,380 }	—	—	—	5	5	—	—	
15. Stengårdshults sockens enskilda brandstodsbolag.	1842	{ Fast egendom Lös egendom }	{ 640 ²⁵ 674 ⁷³ }	891 ³³	2,143 ⁶⁶	—	1,211 ³⁷	{ 98,500 103,810 }	10	10	10	15	20	{ 3 2 }	5	
16. Stengårdshults pastorats brandstodsbolag. Verksamhetsområde: nämnda pastorat och Källeryds socken.	1863	{ Fast egendom Lös egendom }	1,758	38	598	211	987	1,061,846	—	—	10	5	5	—	5	

Tab. N:o 4. (Forts.) BRANDFÖRSÄKRINGS-INRÄTTNINGARNES VERKSAMHET I JÖNKÖPINGS LÄN ÅREN 1876—1880.

1. Inrättningens namn och verksamhetsområde.	2. År då verksamheten börjat.	3. Inklutna försäkringsafgifter (eller utdebiterade belopp). 1876—1880.	4. Öfriga inkomster. 1876—1880.	5. Utbetalda brandskadeersättningar. 1876—1880.	6. Öfriga utgifter. 1876—1880.	7. Befintliga fonder eller tillgångar. 31/12 1880.	8. Försäkringsbelopp. 31/12 1880.	9. Utdebiteringsgrund. Utdebiterade öre för hvarje 100 kr. ansvarsbelopp.					10. Eldsvådor för hvilka under 1876—1880 utbetalts ersättning för endast fast eller endast lös eegendom.		11. Anmärknin- gar.	
								1876.	1877.	1878.	1879.	1880.	Antal.	Antal.		
																Öre.
17. Bondstorps sockens enskilda brandstodsbolag.	1878	—	—	—	—	—	{ 72,000 30,000 }	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18. Åsenhöga d:o d:o	1866	—	—	{ 23'23 26'35 }	—	23'28	{ 204,529 143,661 }	—	—	—	—	—	{ 2 1 }	2	6)	
<i>Norra och Södra Vedbo härad.</i>																
19. Lommaryds sockens brandstodsbolag.	1873	2,265	48	2,792	116	50	542,671	{ 4 4 }	{ 4 4 }	{ 4 4 }	{ 30 30 }	{ 8 8 }	—	2	7)	
20. Bäларыs d:o d:o	1870	860	—	20	—	1,363	{ 89,650 68,480 }	{ 5 5 }	{ 5 5 }	{ 10 10 }	{ 10 10 }	{ 10 10 }	{ 1 — }	—	—	
21. Adelföfs d:o d:o	1863	1,945	1,157	619	113	5,513	791,420	{ 5 5 }	{ 5 5 }	{ 5 5 }	{ 5 5 }	{ 5 5 }	—	4	—	
22. Vireda d:o d:o	1840	{ 91 91 }	825	110	12	4,386	{ 233,900 233,900 }	—	—	—	{ 2 2 }	{ 2 2 }	{ 1 — }	—	—	
23. Linderås d:o d:o omfattande berörda socken och Trehörna skate.	1871	1,891	452	2,905	72	1,305	871,260	4	4	4	4	8	—	2	—	
24. Säby sockens brandstodsbolag	1871	3,704	—	3,624	80	—	{ 713,500 733,810 }	—	—	22	45	1	—	4	—	
25. Bellö d:o d:o	1868	822	—	10	50	1,435	{ 100,928 33,642 }	{ 10 10 }	{ 10 10 }	{ 10 10 }	{ 10 10 }	{ 10 10 }	{ 1 — }	—	—	
26. Flisby d:o d:o	1874	{ 867 600 }	—	{ 666 194 }	—	{ 800 772 }	{ 125,000 100,000 }	{ 15 15 }	{ 15 15 }	{ 15 15 }	{ 15 15 }	{ 15 15 }	—	1	—	
<i>Östra härad.</i>																
27. Stenberga med Stora Ånhults skates enskilda brandstodsbolag: mindre delen af Stenberga socken och större delen af Stora Ånhults skate af Virserums socken.	1867	700	435	{ 232 37 }	54	d. 14/3 1881 2,145	143,939	{ 10 10 }	{ 10 10 }	{ 10 10 }	{ 10 10 }	{ 10 10 }	{ 1 2 }	—	6)	
28. Näsuhults sockens enskilda brandstodsbolag.	1869	{ 950 450 }	—	{ 1,835 800 }	6 3	140 67	{ 135,000 65,000 }	{ 10 10 }	{ 10 10 }	{ 10 10 }	{ 20 20 }	{ 10 10 }	—	2	—	
29. Korsberga sockens enskilda brandstodsbolag: del af Korsberga socken.	1878	{ 1,633 815 }	—	{ 1,580 578 }	38'67 19'88	155'67 76'33	{ 266,000 134,000 }	—	—	—	{ 5 5 }	{ 30 30 }	{ 1 1 }	1	—	
<i>Vestra härad.</i>																
30. Bäckaby församlings brandstods-förening.	1863	258'60	907'70	{ 630 1,122'12 }	18'87	3,849'97	251,431	{ 10 10 }	—	—	—	—	3	1	8)	
31. Ramqvilla d:o d:o	1844	{ 164 100 }	—	70	35	4,774'71	212,540	—	—	—	—	—	5	5	—	
32. Hultsjö d:o d:o	1830	298'38	—	20	150	{ 3,279'58 1,453'11 }	99,580	{ 20 20 }	{ 20 20 }	—	—	—	1	1	—	
33. Hjelmseryds d:o d:o	1866	1,330'94	1,075'53	1,733'47	922'19	4,529'94	577,975	{ 10 10 }	{ 5 5 }	{ 5 5 }	—	{ 5 5 }	—	2	—	

34. Malmbäckes d:o	d:o	{Fast egendom Lös egendom}	{1858 1858}	{855 ²⁵ 855 ⁹⁵ }	{390 ⁸⁴ 16}	{816 1,624}	{50 10}	{2,127 ⁶⁴ 113}	{450,525 450,525}	{2 ⁵ 2 ⁵ }	{2 ⁵ 2 ⁵ }	{— —}	{— —}	{14 14}	{— —}	{1 1}
35. Bringetofta d:o	d:o	{Fast egendom Lös egendom}	{1849 1849}	{500 250}	{16 8}	{500 250}	{10 10}	{— 332,000}	{— —}	{— —}	{— —}	{16 ⁵ 9}	{— —}	{— —}	{— —}	{1 1}
<i>Östbo härad.</i>																
36. Tofteryds sockens brandstods- bolag.		{Fast egendom Lös egendom}	{1861 1861}	{807 ¹¹ 1,527 ⁴³ }	{21 ¹¹ —}	{1,600 3,225 ¹⁴ }	{36 ⁷⁸ —}	{392 ⁹⁶ —}	{308,080 —}	{65 65}	{— —}	{5 5}	{5 5}	{— —}	{— —}	{2 ¹⁰⁾ —}
37. Byarums d:o	d:o	{Fast egendom Lös egendom}	{1849 1849}	{510 1,062}	{80 —}	{510 757}	{108 —}	{277 —}	{317,650 410,840}	{20 20}	{16 20}	{— —}	{— —}	{— —}	{2 —}	{3 ¹¹⁾ —}
38. Åkers d:o	d:o	{Fast egendom Lös egendom}	{1856 1856}	{684 —}	{— —}	{100 —}	{29 —}	{3,459 —}	{302,300 —}	{— —}	{— —}	{5 5}	{5 5}	{5 5}	{1 —}	{— —}
39. Kätsjö d:o	d:o	{Fast egendom Lös egendom}	{1849 1849}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{175,750 —}	{10 10}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— ¹²⁾ —}
<i>Vestbo härad.</i>																
40. Unnaryds sockens brandstods- bolag.		{Fast egendom Lös egendom}	{1858 1858}	{653 322}	{1,521 —}	{289 141}	{— —}	{6,568 —}	{1,100,000 —}	{5 5}	{— —}	{— —}	{— —}	{5 5}	{— —}	{5 —}
41. Femsjö enskilda brandstods- bolag med verksamhetsområde: Femsjö socken och ³ / ₃ ml Sännö i Lidhults socken af Kronobergs län.		{Fast egendom Lös egendom}	{1868 1868}	{1,539 ¹⁴ —}	{100 ¹⁰ —}	{628 ¹⁵ —}	{245 —}	{6,052 ⁴⁴ —}	{313,350 —}	{10 10}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{1 —}
42. Ås församlings enskilda brand- stodsförening med verksam- hetsområde: Ås socken och några hemman i Kållerstads socken.		{Fast egendom Lös egendom}	{1874 1874}	{1,695 ⁷⁷ —}	{1,659 ⁵⁰ —}	{291 ⁶³ 222 ⁵² }	{138 ⁰² —}	{8,316 ⁰⁷ —}	{639,240 —}	{5 5}	{5 5}	{5 5}	{10 5}	{5 —}	{ ¹ / ₂ —}	{6 —}
43. Långaryds sockens brandstods- bolag.		{Fast egendom Lös egendom}	{1866 1866}	{— —}	{321 —}	{— —}	{614 —}	{5,433 —}	{600,200 —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}
44. Färgaryds sockens enskilda brandstodsbolag.		{Fast egendom Lös egendom}	{1860 1860}	{1,000 765}	{— —}	{— —}	{— —}	{3,679 ²⁸ —}	{335,000 —}	{15 15}	{15 15}	{15 15}	{15 15}	{15 15}	{— —}	{— —}
45. Hestra pastorats brandstods- bolag med verksamhetsområde: Hestra och Gryteryds socknar.		{Fast egendom Lös egendom}	{1870 1870}	{374 ⁴⁰ 424 ³³ }	{128 ⁶⁰ 150 ⁵⁴ }	{340 453}	{32 ⁸³ 33 ⁵⁷ }	{488 ²⁹ 526 ⁴⁸ }	{55,930 58,135}	{10 10}	{10 10}	{10 10}	{10 10}	{20 20}	{— —}	{2 —}
46. Reftele församlings brand- stodsbolag.		{Fast egendom Lös egendom}	{1849 1849}	{1,308 ²² —}	{— —}	{266 ⁵⁸ —}	{150 —}	{7,975 —}	{512,775 ⁰² —}	{5 5}	{5 5}	{5 5}	{5 5}	{5 5}	{— —}	{4 —}
47. Kulltorps sockens brandförsäk- ringsbolag.		{Fast egendom Lös egendom}	{1866 1866}	{840 ⁶⁶ —}	{— —}	{1,305 ⁹⁸ —}	{— —}	{1,728 ³¹ —}	{339,355 —}	{5 5}	{5 5}	{5 5}	{5 5}	{5 5}	{2 —}	{— —}
48. Burseryds sockens brandstods- bolag.		{Fast egendom Lös egendom}	{1864 1864}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{195,050 —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}
49. Bosebo d:o	d:o	{Fast egendom Lös egendom}	{1871 1871}	{226 ³⁷ —}	{140 ²⁹ —}	{— —}	{— —}	{789 ⁰² —}	{92,740 —}	{5 5}	{5 5}	{5 5}	{5 5}	{5 5}	{— —}	{— —}
50. Vilstads sockens enskilda brand- stodsbolag.		{Fast egendom Lös egendom}	{1874 1874}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{600,000 310,000}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}
51. Anderstorps sockens enskilda brandförsäkringsbolag.		{Fast egendom Lös egendom}	{1868 1868}	{837 —}	{— —}	{87 ³³ —}	{24 ²⁵ —}	{1,557 —}	{156,750 —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{— —}	{2 —}	{— —}

Anmärkingar.

¹⁾ Räkenskapsåret räknas från och med den 13 mars det ena året till den 14 mars det andra året. ²⁾ Brandstodsåret räknas från den 14 mars. ³⁾ Brandstodsåret räknas från den 14 mars. ⁴⁾ Brandstodsåret räknas från den 1 april. ⁵⁾ Bjurbäckes socken ligger utom länet. ⁶⁾ Brandstodsåret räknas från den 14 mars. ⁷⁾ Af bolagets böcker kan ej skiljas på lös och fast egendom. ⁸⁾ Detta bolags räkenskapsår räknas till den 14 mars. ⁹⁾ Kassa har sedan 1876 minskats med 604⁶⁹ kr., emedan de 4 sista åren ej någon utdebitering per 100 kronor blifvit gjord. ¹⁰⁾ Till det belopp, hvarmed utgifterna öfverstiga utdebiteringen, är använd en låvarande kassa. ¹¹⁾ För fast egendom kol. 3 5 har utdebiterats och utbetalts brandskadeersättning in natura. ¹²⁾ År 1879 den ³¹/₁₂ upphäffdes bolaget. Tillgångarne, 1,016 kronor, delades inom bolaget, och ofvannämnda utdebitering är inbegripen i förenämnda summa.

Tab. No 5.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA
INRÄTTNINGAR I JÖNKÖPINGS LÄN ÅR 1880.

1.	2.	3.	4.	5.		6.	7.	8.	9.
				Stiftelsens år och dag.	Utdelning år 1880				
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Stiftelsens storlek vid slutet af år 1880. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkn.	
A. Å landsbygden:									
<i>Tveta, Vista och Mo häraads fögderi.</i>									
1. Arbetarnes vid Forsserums bobinfabrik sjukfassa.	Att lemna understöd åt delegare under sjukdom.	Öström & Fischer, fabriks- läkare.	1877 1/1	34	560 40	1,123 19	Stiftarne.		
2. Kugelbergiska donationen.	Premier till fattiga, flitiga och välartade skolbarn i Ljungarums socken.	Wilhelm Kugelberg, v. häradshöfding.	1880 30/5	—	15	500	Skolrådet i Ljungarum.		
3. Ribbingiska donationen.	D:o d:o.	Arvid Ribbing, häradshöfding.	—	—	6 72	112 19	D:o d:o under uppsigt af domkapitlet i stiftet.		
4. Ribbingiska premiefonden.	För flitiga och fattiga skolbarn i Hakarps socken.	Densamme.	1865	—	—	277	Skolrådet i Hakarp.		
5. Almqvistiska fonden.	För understöd åt behöfvande af Stensholms underhafvande.	J. M. Almqvist, kontraktsprost.	1875	7	25 26	421	Pastor i Hakarp och egaren af Stensholm.		
6. Mamsell Johanna Sandvalls donationsfond.	Till fattiga barns underhåll inom Tveta härad.	Johanna Sandvall.	1851 29/12	15	180	4,006 90	Kontraktsprosten i Tveta kontrakt.		
7. Ribbingiska premiefonden.	För fattiga skolbarn i Grenna socken.	Arvid Ribbing, häradshöfding.	1877 15/12	—	—	467 74	Skolrådets ordförande.		
8. Torpadieska fonden.	Att grundlägga en arbetsinrättning för fattige i Grenna socken.	A. L. Torpadie, mamsell.	—	—	—	572 68	Kommunalnämnden i Grenna socken.		
9. Arbetsfond.	—	Öfverståhållaren greve Jakob Essen Hamiltons fru, grefvinnan Hamilton, född Liljencrantz.	—	—	—	1,307 72	Ordföranden i kommunalnämnden i Skärstad.		
10. Ribbingiska folkskolemedlen.	För fattiga, välartade och flitiga skolbarn å Visingsö.	Arvid Ribbing, häradshöfding.	1877	6	7 08	136 37	Pastor i Visingsö.		
11. »Tre små vänners sparpenning.»	Att inköpa för hvardera af Stengårdshults och Unnaryds socknar 1 ex. af nya test. åt ett bland årets nattvardsbarn.	Maurits Stigell, löjtnant.	1855 29/11	2	1 70	74	Kyrkoherden i Stengårdshult.		
12. Löfvensköldskasekularfonden.	Att bereda underhafvande vid Nissafors fideikommiss pension eller lifränta ur Jönköpings pensionsförening.	Sal. Löfvensköld, hofmarskalk.	1875 1/11	20	400	10,000	Stiftaren.		
13. Löfvensköldska fonden.	Understöd åt fattige under Nissafors och Kalleryds fideikommiss.	Excell. friherre Salomon Löfvensköld och dess fru.	1853	—	330	6,000	Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköping.		
14. Alménska fonden.	För fattiga skolbarn i Åsenhöga socken.	J. Almén, prost.	1848	20	31	383 33	} Två vederhäftige hemmans- egare i Åsenhöga socken.		
15. Rockhultska fonden.	För medellösa barn i småskolan i d:o.	Johs Andersson, bonde.	1870 28/12					333 33	
<i>Norra och Södra Vedbo härad.</i>									
16. Nymanssonska donationsfonden.	Fattiga barn i Lommaryds socken upptuktelse i gudsfuktan och de landmän tillhöriga angelägnaste yrken.	Kontraktsprosten i Lommaryd Ad. Nymansson.	1822 16/3	54	227	4,618	En af kommunalnämnden i Lommaryd utsedd förvaltare.	1)	
17. Christinebergfonden eller Anna Carlsons testamente.	Att lemna understöd åt fattiga enklingar och enkör i Lommaryds socken med 2 kronor till hvarje.	Enkan Anna Carlsson i Christineberg, Bredestads sn.	1874 22/10	60	120	2,000	D:o d:o.		
18. Christinebergiska donationsfonden.	Att till fattige personer i Frinnaryds socken lemna en årlig julgåfva i penningar.	Enkan Gustafva Abrahamsdotter.	1874 22/10	30	60	1,000	Kommunalnämnden i Frinnaryds socken.		
19. Bergensträhleska fonden.	Hälften af räntan användes till premier åt fattiga skolbarn i Adelöfs socken; med andra hälften af räntan inlöses ett barn derstädes i lifränteanstalt.	Landshöfdingen i Jönköpings län C. G. Bergensträhle.	1849 15/5	16	30	500	Egaren till Näs egendom i Adelöfs socken samt kyrkoherden och fattigvårdsstyrelsen derstädes.		
20. Jacobi-fonden.	Att åstadkomma inrättande af en folkhögskola i Norra och Södra Vedbo samt kringliggande härad.	Länsveterinären i Nyköpings län L. Jacobi.	1869 4/3	Folkhögsk. i Ver-namo.	505	10,326	Vreda och Hagrida församlingars kyrko- och skolråd.		
21. Christinebergiska donationsfonden.	Att till fattiga personer i Bredestads socken lemna julgåfvor med 2 kronor till hvarje.	Enkan Gustafva Abrahamsdotter.	1864 4/6	25	50	1,000	Kommunalnämnden i Bredestads församling.		
22. Kihlströmska fouden.	Att genom räntemedlens årliga utdelande åt fattige i Säby socken lindra deras nöd.	Slagtaren och handlanden Kihlström.	Troligen år 1825	26	90	1,500	Pastor och kyrkovårdarne i Säby församling.		
23. Keyska donationsfonden.	Att understödja fattiga och sediga skolbarn i Edshults socken.	Ryttmästaren J. M. Key.	1800 2/6	6	30	500	Skolrådet i Edshults församling.		
24. C. J. Hederstjernas barnhem.	Att vårda föräldralösa och vanvårdade barn i Höreda socken.	Generalmajoren C. J. Hederstjerna.	1869 12/10	—	—	2,722 samt hus med planteringsland	Kommunalnämnden i Höreda församling jemte särskild direktion.	2)	

25. Jonas Isakssons från Östra Näs donationsfond.	Att hjälpa valartade fattiga barn i Härede socken, dock utom ordinarie fattigregleringen.	Hemmansegaren Jonas Isaksson å Östra Näs och hans hustru.	1857 $\frac{2}{3}$	Fattiga skolbarn.	12	200	Kommunalnämnden i Härede församling.
26. Berggrenska donationsfonden.	Att lemna bidrag till Flisby sockens kyrko- och fattigkassor.	Öfverkommissarien J. E. Berggren.	1858 $\frac{18}{5}$	—	421	8,813	En särskild direktion.
27. Marbäckes husbondeförening.	Att verka för insättning af penningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalt.	Kyrkoherden A. Sundberg.	1874 $\frac{1}{11}$	—	—	513	Kyrkoherden A. Sundberg.
<i>Östra härad.</i>							
28. Alseda pastorats barnhem.	Uppfostran af vanvårdade barn.	Allmänna barnhertigheten.	Omkr. 1855	15	—	$\frac{1}{4}$ mtl Skede Klockareg., tax. till 6,000	Direktion med komministern såsom ordförande.
29. Ekelundska donationen.	Understöd åt fattige i Alseda socken.	Grosshandlanden G. Ekelund i Norrköping.	1851 $\frac{2}{4}$	98	110	2,000	Kyrkoherden i Alseda.
30. Annette v. Liewens donation.	Att årligen utdela gåfvor till sex brudar inom Bäckseda socken.	Häradshöfdlingen M. v. Liewen.	1860 $\frac{12}{3}$	6	900	$\frac{13}{4}$ mtl Bäckseda, tax. till 34,100	Kommunalstyrelsen.
31. Malin Stålhammars stiftelse.	Understöd åt gamla arbetare vid Salskult i Stenbergas socken.	Öfverstman Malin Stålhammar.	1874 $\frac{7}{7}$	6	40	1,000	Majoren m. m. J. Stålhammar.
32. Liljenstolpeska donationen.	Insättning i lifränteanstalt för 3-ne under Hasselås af Stenbergas socken födda barn.	Öfversten m. m. Carl Liljenstolpe.	1863 $\frac{18}{4}$	3	30	719'19	Kommunalnämnden i Stenberga.
<i>Vestra härad.</i>							
33. Husbondeförening för bildande af lifränta åt barn inom Nydala församling.	Bereda lifränta åt under förra år födda barn.	—	Beslutad å komm.-st. d. $\frac{27}{3}$ 1877	45	174	1,080	Ordföranden i husbondeföreningen.
34. Mamsell Maria Bergströms fond i Svennarums församling.	Att årligen utdela ränta till unga qvinnor, som deraf gjort sig förtjenta.	Mamsell Maria Bergström.	1824 $\frac{23}{12}$	14	100	2,000	Kommunalnämnden i Svennarum.
35. Qveckfeldtska donationskassan till Malmbäckes församling.	Årliga räntan utdelas till äldre personer, som hafva svårt att sig försörja eller som i följd af olyckor lidit förluster och ej erhålla fattigunderstöd.	Fru Qveckfeldt.	1851 $\frac{22}{8}$	30	40	790'13	Fattigvårdsstyrelsen i Malmbäck.
36. Malinstenska donationen till Malmbäckes församling.	Räntan användes till uppmuntran åt fattiga skolbarn, som jemte ett sedligt förhållande förvärfva större kunskapsmått än de öfriga.	Magister Johan Malinsten.	1851 $\frac{26}{4}$	29	43'66	1,430'08	Do do.
37. Anders Jonassons donation till Malmbäckes församling.	Räntan utdelas till flitiga skolbarns uppmuntran.	Landbrukaren Anders Jonasson.	1866 $\frac{16}{3}$	7	10	252'28	Do do.
38. Almesäkra församlings folkskolas premiefond.	Att utdela premier till flitiga skolbarn.	Fröken Louise Spaldenrentz.	1867 $\frac{30}{3}$	—	—	92'67	Skolans kassaförvaltare.
39. Hultmanska donationen till Hylletofta sockens fattige.	Räntan utdelas till socknens fattige.	Bokbindaren Johan Hultman.	1813 $\frac{1}{11}$	—	6	107	Kommunalnämnden i Hylletofta.
<i>Östbo härad.</i>							
40. Åkerlundiska donationen.	Att uppmuntra till flit och sedlighet; räntan utdelas årligen till ett eller två fattiga och flitiga skolbarn.	Grefve Bror von Seth, fideikommissarie å Bratteborg.	1864	1	7'50	150	Byarums skolråd.
41. Johanna Gabrielsdotters fond.	Till kläder och böcker åt fattiga skol- och nattvardsbarn.	Boudeeken Johanna Gabrielsdotters.	1872 $\frac{18}{5}$	9	26'87	500	Skolläraren L. Lignell i Fryele.
42. Bexellska donationsfonden.	Understöd åt 12 fattige och mest äldrestigige, i Rydaholm 9 och i Gällaryd 3.	Enkedoktorinnan Anna Cecilia Bexell, född Sager.	1873 $\frac{24}{3}$	12	60	1,000	Pastor och kyrkostyrelsen i Rydaholm.
43. Carl Svenssons i Kolfvarp donationsfond.	Till insättning i lifränteanstalt för fattiga barn i Rydaholms socken.	Hemmansegaren Carl Svensson i Kolfvarp.	1875 $\frac{4}{12}$	9	45	1,034'11	Kyrkostyrelsen i Rydaholm.
44. Carl Svenssons i Kolfvarp donationsfond.	Julgåfvor till fattiga enklor inom Rydaholms socken.	Do do.	1876 $\frac{22}{12}$	10	50	1,000	Do do.
45. Öhrnbergiska donationen.	Växtorps fattige.	Kontraktsposten m. m. J. I. Öhrnberg.	—	—	—	340'50	Kyrkoherden och kyrkovården i Växtorp.
46. Grefve Jacob Hamiltons donationsfond.	Att bereda uppfostran åt vanvårdade, värdlöse och fattige grossar inom Vernamo socken.	Öfverstelöjtnanten m. m. grefve Jacob Hamilton.	1830 $\frac{2}{8}$	2	90	1,500	Kommunalnämnden i Vernamo.
47. Öhrnbergiska donationen till Tännö fattigkassa.	Till lättand för Tännö sockens fattigvård.	Kontraktsposten m. m. J. I. Öhrnberg.	1851 $\frac{20}{3}$	2	8'53	170	Pastor och kyrkovården i Tännö.
48. Bokköpskassa.	Att lemna hvarje nattvardsbarn (i Hånger) ett exemplar af nya testamentet.	Kyrkoherden J. F. Ydström.	—	17	12	90	Skolkasseförvaltaren i Hånger.
<i>Vestbo härad.</i>							
49. Nordin-Nymanska donationen i Bäraröds socken.	Räntan användes till fattiga barns underhåll i folkskolan.	Kontraktsposten D. Nordin med fru.	—	3	10	200	Skolstyrelsen.
50. Do do i Vålholts socken.	Do do.	Do do.	—	7	11'83	268	Do.
51. Tölstorps donation i Gnosjö socken.	Hela räntan skall årligen utdelas till de mest behöfvande, och de som förse sig med eget hem och visa flit med odling skola hafva företräde deraf, utan afseende på deras fattigunderhåll.	Landbrukaren Sven Persson och hans hustru Johanna Johansdotter.	1874 $\frac{25}{3}$	36	75	1,500	Kommunens utsedde kassaförvaltare.

Tab. N:o 5. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSALTALTE M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning år 1880		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1880. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
52. Tölstorps donation i Gnosjö socken.	Halfva räntan skall årligen användas till blinda inom församlingen, om sådana finnas; i annat fall skall den användas till inköp af nya testamenten till fattiga barn vid deras konfirmation.	Landbrukaren Nils Nilsson och hans hustru Elsa Jönsdotter i Hult.	1863 ¹⁸ / ₃	5	5	330'35	Kyrkostyrelsen.	
53. J. Orres donation för Bredaryds socken.	Årliga räntan användes för folkskolan och möjligen dess utveckling.	Kommissionär J. Orre.	1877 ⁴ / ₁	—	—	4,181'92	Skolrådet.	
54. Matias Erikssons d:o för samma socken.	Räntan skall hvarannat år utdelas till sådana fattige, som ej åtnjuta fullt understöd.	Matias Eriksson, säteriegare.	1869 ¹⁵ / ₄	18	26	228'34	Kommunalnämnden.	
55. Donationskassa för Kulltorps socken.	Årliga räntan utdelas till fattiga och årliga torpare, tjenstepigor, som årligt och redligt tjänat länge hos en husbonde och äro i fattiga omständigheter.	Alexander Jonasson m. fl., landbrukare.	1857 dagen obekant.	13	20'08	401'67	Kommunalstyrelsen.	
56. Lindeströmska fonden för Unnaryds socken.	Till uppehälle för fattiga, särdeles äkta barn i Unnaryds pastorat, medan de under pastors tillsyn hos någon eller några godkända personer lära sig vil läsa i bok och katekesen utantill.	Carl Lindeström, kyrkoherde i Unnaryd.	1818 ⁷ / ₁₂	126	738'09	21,250'78	Pastor och kyrkovårdar.	11)
57. Ås sockens arbetsförening.	För hednämmissionen.	H. S. Östberg, kyrkoherde.	1869 ¹ / ₅	Missions-sällskapet i Stockholm.	114	Kassa samlas ej.	Kyrkoherden H. S. Östberg.	12)
B. Jönköpings stad.								
1. Borgerskapets enskilda kassa och Bjuggeska fonden.	Understöd åt åldriga och behöfvande borgare och borgarenskor inom staden.	E. Eckerström m. fl. borgare, rådmannen L. Bjugg och dess fru, född Helfman.	1815 ²⁹ / ₂ o. ¹⁴ / ₇	49	1,519	57,507'81	Borgerskapets äldste.	13)
2. Föreningen till understöd åt <i>pauvres honteux</i> .	Att lemna understöd åt behöfvande, som icke anlita fattigvård.	Åtskillige samhällsmedlemmar.	1872 ¹⁵ / ₄	38	1,150	19,376	En vald styrelse.	
3. Skyddsföreningens småbarnsskola.	Att åt fattiga barn af 3—7 år lemna hemvård under söckendagarne kl. 8 f.m. till kl. 5 e.m., medan föräldrarna äro på arbete.	En förening af framtimmer.	1862 ¹ / ₅	90	2,535	12,371'29	D:o.	14)
4. Vestra barnhemmet.	D:o d:o.	D:o d:o.	Började 1878 ¹ / ₁	55	2,816	8,370	D:o.	
5. Sjukhjelps och pensionskassan för arbetarne vid Jönköpings tändstickafabriks aktiefolags fabriker.	Att lemna de fasta arbetarne vid bolagets fabriker sjukhjälp, begravningshjälp samt pension åt arbetares enkör.	Fabriksbolaget, som anslagit en grundfond af 30,000 kronor.	1872 ²⁹ / ₄	16	2 i sjukhjälp öfver 200 kr. och 14 personer mellan 100—200 kr.	47,229'95	Fabriksbolaget.	15)
C. Grenna stad.								
1. Johan Lindbergs fond.	Att understödja fattiga, för ärbart lefverne kända enkör efter borgare eller andra personer inom staden.	Johan Lindberg, garfveridkare.	1879 ² / ₁₀	3	120	2,000	Fattigvårdsstyrelsen.	
2. Ridderstähleska fonden.	D:o d:o.	Majoren C. W. Ridderstähle.	1829 ³ / ₁₀	2	90	1,666'66	Fattigvårdsstyrelsen under in-seende af magistrat och pastor.	
D. Eksjö stad.								
1. Petter Lindahls fond.	Att lemna understöd åt högst 4 behöfvande inom staden.	P. Lindahl, yrke obekant.	1786 ²⁰ / ₅	20	250	Stiftelsen utg. af en utarr. jordlägenhet.	Fattigvårdsstyrelsen.	
2. Ekstrandiska fonden.	Att lemna bidrag till uppförande af ett arbetshus.	H. I. Ekstrand, häradsbörding.	1831 ¹ / ₁₂	Kapitalet, ursprungligen 5,000 rdr, användes år 1878, då utgörande 12,000 kr., till ett arbetshus.			D:o.	
3. Eckerströmska fonden.	Att årligen lemna hjälp åt en fattig borgarenska.	C. E. Eckerström, borgmästare.	1849 ²⁴ / ₁₂	1	30	500	Borgerskapets äldste.	
4. Sjöstedtska fonden.	Att årligen lemna pensioner åt 4 enkör och 4 döttrar af borgare. Uppfostringshjälp åt 4 barn af borgare, bostättningshjälp åt unge handverkare samt beklädnad och julgåfvor åt fattiga skolbarn.	Kontraktsposten Nils Sjöstedt.	1855 ¹⁸ / ₁₀	66	1,200	30,792	Magistraten, kyrkoherden, kyrkorådet och stadsfullmäktige gemensamt, under in-seende af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköping samt domkapitlet i Linköping.	

5. Annette Vilhelmina von Liewens donation.	Att lemna hjälp åt sex obemedlade, värltade flickor mellan 16—20 år.	Häradshöfdingen Malte v. Liewen.	1860 $\frac{12}{3}$	6	494.17	8,402.18	Magistraten och drätselkammaren i Eksjö.
6. Lindbladiska fonden.	Till understöd åt den i Eksjö varande allmänna folkskola för flickor.	Prof.-sekreteraren A. P. Lindblad.	1862 $\frac{3}{7}$	Stiftelsen består af två åkerlyckor, som äro utarrenderade, samt 1,200 kr.			Skolrådet och drätselkammaren i Eksjö.
7. Ljungbergiska fonden.	Till beklädnad åt fattiga skolbarn.	Fältläkaren N. J. Ljungberg.	1866 $\frac{15}{19}$	40	290.20	5,000	Magistraten och stadsfullmäktige.
8. Ljungbergiska fonden för fattiga kvinnor.	Att lemna årligt understöd till 3 enkor eller ogifta kvinnor af Eksjö stadsförsamling, företrädesvis sådana, som längre tid värdat sjuke anhörige.	D:o.	1866 $\frac{15}{19}$	3	291.82	5,000	D:o d:o.
9. Ljungbergiska fonden för uppförande af arbetarebostäder.	Att med räntans användande successivt uppföra arbetarebostäder i närheten af staden Eksjö.	D:o.	1866 $\frac{15}{19}$	—	—	16,343.08	D:o d:o.
10. Hernlundska fonden.	Att lemna kläder och underhåll åt tio värltade barn i stadens folkskola.	Handlanden F. F. Hernlund.	1870 $\frac{21}{2}$	10	260.30	5,000	D:o d:o.

E. Hela länet.

1. Lagmannen J. Fr. Granschougs fond.	Understöd åt pauvres hontoux.	Se kol. 1.	1816 $\frac{14}{2}$	1	22.50	450	Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköping.
2. Landshöfdingen frih. Lars Hjertas d:o.	Understöd åt obemedlade enkor efter tjänstemän vid landsstaten inom Jönköpings län.	D:o.	1842 $\frac{30}{10}$	2	60	1,200	D:o d:o.
3. Landshöfdingen C. G. Bergensträhles d:o.	Understöd till fattiga enkor och barn efter kanslivaktmästare.	D:o.	1850 $\frac{7}{7}$	1	27.50	500	D:o d:o.
4. Hofjägmästaren Reenstjernas donationsfond.	Understöd åt fattiga barn efter afskedade och aflidne krigsmän vid Kungl. Jönköpings regemente.	D:o.	1817 $\frac{30}{7}$	4	38	633.33	D:o d:o.
5. Witthoffska fonden.	Understöd åt medellöse fångar, frigifna från länsfängelset.	Hofrätssekreteraren Fredrik Witthoff.	1867 $\frac{23}{1}$	7	23	740	Landssekreteraren och landskamreraren i länet.

Anmärkningar.

¹⁾ Räntemedlen utdelas af pastor. — ²⁾ Barnhemmet skall först under år 1881 börja sin verksamhet. — ³⁾ Minsta insättningsbeloppet är 5 kronor. Delegarnes antal 38. Medlen äro insatta i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Linköping. — ⁴⁾ Jurättningen uppehålls genom gåfvor; hemmanet inköpt. Uppgiften, lemnad af ordföranden, ofullständig. — ⁵⁾ Kapitalet in-tecknad i $\frac{1}{4}$ mtl Dimmø. — ⁶⁾ Hemmanen utarrenderade. — ⁷⁾ Endast räntan får användas. — ⁸⁾ Endast årliga räntan får användas. — ⁹⁾ Enligt testators föreskrift skall årliga räntan öfverlemnas till fattigvårdsstyrelsen. — ¹⁰⁾ Endast räntan får användas för afsedt ändamål. —

¹¹⁾ Unnaryds pastorat utgöres af Unnaryds och Jäluntofta socknar. — ¹²⁾ Vid månatliga sammanträden tillverkas åtskilliga fruntimmersarbeten, som försäljas på auktion, hvilken i medeltal inbringar 150 kr. årligen. — ¹³⁾ För att vinna delaktighet i stiftelsen skall en hvar borgare vid edens afläggande betala 7 kronor 50 öre. — ¹⁴⁾ För hvarje i hemmet emottaget barn erläggas 4 öre per dag. — ¹⁵⁾ Arbetarne erlägga tillskott till kassan efter tre olika klasser. — ¹⁶⁾ Ursprungliga kapitalet 10,000 kronor.

